

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ ΙΘ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 455.

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΡΙ

ΒΛΑΧΩΝ Η ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΩΝ.

1. Περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Κουτσοβλάχων, τῶν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπειρῷ ἐποικισάντων καὶ ἐγκατεστημένων, διχουοῦσιν οἱ ἐθνολόγοι, ὅσοι μονογραφικῶς ἢ σποραδικῶς ἐποίησαντο αὐτῶν μνείαν, οἱ μὲν ἀποφαινόμενοι, ὅτι ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτῆσεως τῶν χωρῶν τούτων (166—167 π. Χ.) ψηφίσματα τῆς Ῥωμαϊκῆς Συγκλήτου ἀπεστάλησαν ἐκ τῆς χώρας τοῦ Λατίου ὡς πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἄποικοι, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς κατακτῆσεως καὶ ἐπαύξεισιν τῶν δημοσίων προσόδων, παραχθισομένην ἐκ τῆς συστηματικῆς κτηνοτροφίας, ἣν ἐπεφορτίσθησαν ἐξασκεῖν, ἔχοντες ὑπὸ τὴν διάθεσίν των τὰς τε πεδινὰς καὶ τὰς ὄρεινὰς πλουσίας νομάς, τῶν ὁποίων αἱ ῥηθεῖσαι χωραὶ κημοῖον.

2. Ἄλλοι δὲ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὴν γνώμην ταύτην πρεσβεύουσιν, ὅτι τὸ βλαχικὸν στοιχεῖον ἐγκατέστητο περιδικῶς εἰς τὰς χώρας ἐκείνας τῆς Ἑλλάδος, ἀποσπασθὲν περὶ τὸν 7^{ον} αἰῶνα ἐκ τῶν Δακκορουμῶνων (1), τῶν ἐν τῇ Ὀχθηΐᾳ (Ripensia) Δακίᾳ,

(1) Εἰς τοὺς Δακκορουμῶνους ἐν γένει ποικιλοπρόφορον ἔθνην ὄνομα ἀπεδόθη κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἐποχὴν, εἰς Βλάχοι,

τῇ πάλαι Κάτω Μυσίᾳ, καὶ νῦν Βουλγαρίᾳ, ὅτε ἡ μεσόγειος (Mediterranea) Δακίᾳ, ἥτοι ἡ Μολδοβλαχία καὶ Τρανσυλβανία νικηθεῖσαι κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν αὐτότε εἰσελασάντων Ἀβάρων.

3. Ἀποδεχόμενοι τὴν ἐθνολογικὴν ταύτην δοξασίαν, πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς πρώτης γνώμης ἐπιφέρομεν τὰς ἐπομένους παρατηρήσεις.

Α'. Ἐὰν ἐγένετο ἡ ἐπιψήφισις καὶ ἀποστολὴ τῶν ὡς εἴρηται Ῥωμαϊκῶν ἀποικῶν, ὡς συμβῆν ἱστορικῆς ἀξίας οὐκ ἂν διέλαθε τὸν Πολύβιον, γράψαντα τὰ τῆς κατακτῆσεως τῶν ῥηθεῖσων χωρῶν ἐν λεπτολογίᾳ τὸ 140 ἔτος π. Χ. οὔτε τὸν Τίτιον Λί-

Βαλάχοι, Βλάχοι, Βλάσιοι, Μπλάχοι, Μπλάσιοι, Μπλάσιοι καὶ Ὀλάχοι. Ὁ Δακκορουμῶν φίλος ἐθνολόγος καὶ γραμματικὸς I. K. Μάξιμος, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Μακεδονίας, θεωρήσας δύσσηχον καὶ περιφρονητικὸν τὸ ὄνομα Βλάχοι, καθὼς ἄγνωστον καὶ ἀνάξιον τῶ ἐκ Γετῶν, Δακῶν καὶ Ῥωμῶνων συγκεκριημένῳ ἔθνεϊ, παρηγορεῖται πείθων ἑαυτὸν ὅτι Βαλάχοι καὶ Ῥωμαῖοι σημαίνουσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος, διότι οἱ Γερμανοὶ ἐκάλεσαν Βλάχους τοὺς Γαλάτας, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπέδθη ἀκολούθως τοῖς Ῥωμαίοις ὡς κατακτηταῖς τῶν Γαλατῶν (ἔρα σελ. ΛΑ, τοῦ κατωτέρου μνημονουμένου πονήματός του). Ὁ ἡμέτερος Διονύσιος Φωτεινός, ἐ τὴν ἱστορίαν τῆς πάλαι Δακίας ἐπιμελῶς καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν συντάξας καὶ ἐκδόως τὸ 1819 (εὐδενὸς Δακκορουμῶνου λαβόντος πρόνοιαν εἰς ἐκπλήρωσιν τοιοῦτου ἑθνικοῦ καθήκοντος), ἀτυμολογεῖ τὴν λέξιν Βλαχίαν ἐκ τῆς Βάλια, σημαίνουσης σλαβωνιστὶ μέρος κατωφέρει, καὶ τῆς λατινικῆς λέξεως ἄκουα (ἕδωρ), εἰς Βαλάκουα καὶ κατὰ παραφθορὰν Βαλάκια, Βαλάσια, Βαλάχια καὶ Βλαχία (Τόμ. Γ', σελ. 2.)

βιον, ὅστις ἀντιγράφει τὰ τοῦ Πολυβίου κατὰ τὸ 40, ἀνέγραψε καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ συμβάντα ἐν ταῖς χώραις ταύταις.

Β'. Ἡ τῆς Ρώμης Σύγκλητος ἐν τῇ κατακτῆσει τῆς Ἰλλυρίας, τῆς τε Ἠπείρου καὶ τῶν ὁμόρων Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἀπένευθεν αὐταῖς δημοκρατικὸν τι πολιτεύμα ὑπὸ προέδρους ἢ δυνάστης ἐπιτοπίους ἀφωσιωμένους αὐτῇ, οἷος ὑπῆρξεν ὁ Ἠπειρώτης Χάρωψ ὁ νεώτερος, δυναστεύσας ἀπὸ τοῦ 167 μέχρι τοῦ 146 π. Χ.

Γ'. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ γεωγράφου Σκύμνου τοῦ Χίου (90 π. Χ.) ἐκ τῶν Ἰλλυρικῶν ἐθνῶν τὰ μὲν βασιλευόμενα, τὰ δὲ αὐτονομούμενα διετέλουν τοιαῦτα μέχρι τῶν ἡμερῶν του.

Δ'. Ὁ Στράβων, ὃν τινες παρεισάγουσιν ὡς μαρτυροῦντα ἐν τῇ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς σωτηρίου ἐποχῆς γεγραμμένη γεωγραφία του, περὶ τῆς ἐν Ἠπείρου Ρωμαϊκῆς ἀποικίσεως, οὐδὲν τι τοιοῦτον λέγει εἰς τὸ περὶ Ἠπείρου Βιβλίον Ζ'. τῆς Γεωγραφίας, ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ Ζ' κεφαλαίῳ τούτων λέξεων: «Ἐκ στρατοπεδεύουσιν αὐτοῖς Ῥωμαῖοι τοῖς οἴκοις κατασταθέντες ὑπ' αὐτῶν δυνάσται. . .» ὅπερ οὐδὲ μίαν παρέχει μαρτυρίαν, ὅτι ἐν ταῖς Ἠπειρωτικαῖς πόλεσιν ἀπωκίσησαν Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ὅτι ἐστάθμευον στρατιωτικὰ στίφη τηροῦντα τὴν ὑποταγὴν καὶ δημοσίαν ἀσφάλειαν, ὡς ἐν ταῖς ἄλλαις κατακτηθείσαις ἑλληνικαῖς χώραις ὑπῆρχον τοιαῦτα, ταύτης μόνον ὑπαρχούσης τῆς διαφορᾶς, ὅτι μετὰ τὴν τρομερὰν καταστροφὴν, ἣν ὑπέστη ἡ Ἠπειρος ἐκ τῆς βραχυρότητος τοῦ Παύλου Αἰμιλίου, ἔμενον οἱ οἴκοι τῶν σφαγέντων καὶ αἰχμαλωτισθέντων Ἠπειρωτῶν ἔρημοι, καὶ ἐχρησίμευον ὡς στρατόνες.

Ε'. Ἐάν, καθά τινες ἀποφαίνονται, αἱ στρατιωτικαὶ ἀποικίαι ἐγένοντο ἐπὶ τὸ ἐκδιώξαι ἐκ τῶν Πινδίων ὄρεων τοὺς ἐκεῖσε ἀνυποτάκτους μείναντας Ἠπειρώτας, καὶ μονίμως κατέχειν αὐτὰ, συγχρόνως δὲ προάγειν τὴν κτηνοτροφίαν (καθὸ ποιμενοβίων ὄντων τῶν Ῥωμαίων ἐκείνων ἀποίκων), ὁ σκοπὸς οὗτος ἐματαιοῦτο, διότι αἱ Πίνδια ὄρειαι νομικὰ κατὰ μόνον τὸ θέρος εἰσι χρήσιμοι καὶ προσιταί, αἱ δὲ τῆς σειρᾶς αὐτῆς κλιτύες ἔνθεν καὶ ἔνθεν καθίστανται ἀπρόσιτοι καὶ σχεδὸν ἀκοινωνήτοι, ἕνεκα τοῦ δριμυτάτου ψύχους καὶ τῶν παχυτάτων χιόνων, ἐξ ὧν κατακαλύπτονται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ φθινοπώρου μέχρι τῆς λήξεως τοῦ ἔαρος· δι' ἃ καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς κάτοικοι τῶν αὐτῶν κοινοτήτων μεταναστεύουσι καθ' ὅλην τὴν εἰρημένην ἐτησίαν ὥραν.

Σ'. Τοιαύτη τις ἀποικία ἂν ἐγένετο μετὰ τὴν μοναρχίαν τοῦ Αὐγούστου, οἱ σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς, ὁ Πομπήιος Μέλας (30 μ. Χ.), ὁ Πλούταρχος (130), ὁ Κλαύδιος Αἰλιανὸς (130), ὁ Ἰουστίνος (140), Ἀππιανὸς ὁ Ἀλεξανδρεὺς (150),

Δίων ὁ Κάσιος (210), οὐκ ἤθελον ἀποσιωπήσει βεβαίως τοιοῦτον ἄξιον λόγου γεγονός.

Ζ'. Περὶ τὴν ἀνωτέρω ἐποχὴν, ἂν ἐτίγινετο ἡ εἰρημένη ἀποικίσις, οἱ ἔγγονοι τῶν ἀποίκων, καθ' ἃ συνετήρησαν βρωμαϊζούσαν τὴν διάλεκτον τῶν προγόνων τῶν, καὶ τοὶ συναδελφωθέντες πολιτικῶς καὶ κοινωνικῶς τοῖς αὐτόχθοις λαοῖς, ἠδύνατο συντηρεῖσθαι καὶ τὴν χρῆσιν τῆς λατινικῆς γραφῆς, ἵνα δι' αὐτῆς περισώσῃσι τὰς ἀναμνήσεις, τὰς δοξασίας καὶ τὰ φυλετικά τῶν ἐθίμα, ἐνῶ μέχρι τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (716—741), ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἐπεκράτει ὡς ἐπίσημος πανταχοῦ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ οἱ ἀπὸ Ῥωμαίων ἐξελθνησθέντες ἐμκατέλιπον διὰ παντός σὺν τῇ γραφῇ καὶ τὴν διάλεκτον, καὶ τὰς ἐθνικὰς ἀναμνήσεις. Τοιοῦτον δὲ γραφικὸν πλεονέκτημα καὶ προσόν, εἰς τὸ πανταλὸς ἐστερεῖτο τὸ ἐν ταῖς ἐρηθείαις χώραις βρωμαϊκῶν ἐθνῶν, διότι καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν Δακκορουμοῦνοι ἀπεστερήθησαν αὐτοῦ τοῦ πλεονεκτημάτος, ὅτε κατεκτήθησαν ὑπὸ τῶν Γότθων καὶ Ἀβάρων, καὶ παρεισήγαγον ἀντὶ τοῦ ἀπολεσθέντος αὐτῶν ἀλφαβήτου τὸ σλαβωνικόν, ἧτοι τὸ Κυρίλλειον, ὅτε πολιτικῶς συνεταυτίσθησαν τοῖς Βουλγάροις (870).

4. Ταῦτα προτάξαντες εἰς ἀντίκρουσιν τῶν πρεσβυόντων, ὅτι οἱ νῦν ἐν τῇ Ἠπείρῳ καὶ ταῖς ὁμόροις χώραις Βλάχοι κατάγονται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν τῆς Ρώμης πολιτῶν, ἀναπτύσσομεν ἱστορικῶς τὴν δευτέραν γνώμην ὡς ἔπεται.

Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 405 παντελεῖ καθυπόταξιν τῶν Γετῶν καὶ Δακῶν (1), γενομένην ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ, ἔσπευσεν ὁ κατακτητὴς νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν κατακτηθέντων, μυριάδας Ῥωμαίων γνησίων πολιτῶν καὶ παρεισάκτων ἐπὶ ἐνοικήσει τῆς ἐρημωθείσης χώρας καὶ ἀσφαλείᾳ τῆς κατακτῆσεως· οἱ στρατιωτικοὶ δὲ οὗτοι ἄποικοι, Ῥωμοῦνοι κληθέντες καὶ μονίμως διὰ πλείστων προνομίων ἐγκαταστάτες, ἐξελάτινισαν μὲν ἀρκούντως τοὺς μείναντας αὐτόχθονας λαοὺς τῇ γλώσσῃ, τοῖς νόμοις καὶ τῷ πολιτισμῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀφωμοιώθησαν πρὸς τὰ ἦθη, τὴν δίκαιαν καὶ τοὺς ἰδιωτισμοὺς τῶν αὐτοχθόνων, ἐκ τοῦ φυράματος δὲ τούτου συνεκροτήθη τὸ Δακκορουμουρικὸν ἔθνος, εἰς ἃ ἀπὸ τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος εἰσεχώρησε βαθμηδὸν καὶ ὁ χριστιανισμὸς ἐκ τῆς παροχθίου Μυσίας μετενεχθεὶς (2).

(1) Περὶ τῶν αὐτοχθόνων αὐτῶν ἐθνῶν, ἰκανῶς σπουδαιοτάτας παρατηρήσεις καὶ πληροφῶριαι εὐρήσεις ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ μονογραφίᾳ τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ Γ. Γ. Παπαδοπούλου, ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ τοῦ ἐν Βλάχοις Ἑλληνισμοῦ» ἐκδοθεμένη ἐν τῇ Πανδώρα, τεύχος 224 καὶ 225, τῷ 1859.

(2) Τῆς αὐτῆς ἐμφωλευσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἔχομεν ἱστορικὴν πηγὴν τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἀπ. Οἰκουμηνικῆς Συνόδου (325), ἐν εἰς ἀναγιγνώσκονται συμπερεδρῶντες οἱ Ἐπί-

Ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Γότθων, ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ (274) τὸ Δακκορουμουρικὸν στοιχεῖον μεταφυτευθὲν εἰς Κάτω Μυσίαν (1) τοσοῦτον ἐπεκράτησεν, ὥστε πᾶσαν τὴν παρὰ τὸν Ἰστρον χώραν κατέστησε Δακκορουμουρικὴν, ἐφ' ᾧ ἐκλήθη παροχθία Δακία, πρὸς διακρίσιν τῆς μεσογείου Δακίας (2), ὑποδιηρημένης εἰς Μολδοβλαχίαν καὶ Ἀδελίαν ἢ Τρανσυλβανίαν. Τοῦτο δὲ ἐξάγεται ἐκ τοῦ ψηφίσματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, δι' οὗ ἀναδείξας τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πατρίδος του Αὐχινίου αὐτοκέφαλον Ἀρχιεπισκοπὴν, ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀ' Ἰουστινιανῆ, καθυπέβλεπεν εἰς τὴν διαικιοδοσίαν αὐτῆς καὶ τὰς πρὸ καιροῦ κατασταθείσας ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς τῆς Μεσογείου καὶ Παροχθίου Δακίας.

5. Οἱ κάτοικοι τῆς παροχθίας Δακίας ὑπὸ τῶν βρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν λεγεῶνων προασπιζόμενοι καὶ ὑποθαλάπμενοι, συνετήρησαν τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν τῶν ὑπαρξῶν ἀπέναντι τῶν ἀλλεπαλλήλων εἰσβολῶν καὶ ἐπιδρομῶν τῶν Οὐνων, Γότθων, Βανδάλων καὶ Γετῶν· περιήλθον δὲ εἰς λίαν ἐπικίνδυνον θέσιν περὶ τὰ μέσα τῆς 5' ἑκατονταετηρίδος, ὅτε οἱ Ἄβαροι, ὁμόφυλοι τῶν Γότθων, ἐκδιώξαντες αὐτοὺς ἐκ τῆς Μολδοβλαχίας, συνέστησαν ἰσχυρὸν βασιλεῖον, καὶ ἐξορμώμενοι αὐτόθεν εἰσεβάλλον εἰς τὴν Μυσίαν, ἐξαπλοῦντες τὰς ἐπιδρομὰς καὶ δρώσεις καὶ μέχρι Θράκης. Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τούτον πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι ἐκ ταιούτων σκληροκαρδίῶν γειτόνων, (Ἀρειανῶν τὸ θρησκευμα) χιλιάδες ἐκ τῶν τῆς Κάτω Μυσίας Δακκορουμουίων, ποιμενοβιοὶ καὶ ἀπολίτευτοι κατὰ τὸ πλείστον ὄντες, παραλαβόντες τὰς οἰκογενεῖας καὶ τὰ πολυπληθῆ αὐτῶν ποίμνια, προέβησαν εἰς τὴν Θράκην, καὶ ἐκλέξαντες θέσιν κατάλληλον διὰ τὰ ποίμνια καὶ ἀσφαλῆ δι' ἑαυτοὺς τὸ μέγα ὄρος τοῦ Αἴμου, ἐνώκησαν κατὰ τὰς κλιτύας καὶ τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ, τῇ ἐγκρίσει τῆς Αὐτοκρατορίας, μεθ' ἃ περιοδικῶς καθ' ὁμάδας ἀποσπώμενοι, μετώκησαν πλεί-

σκοποι τῶν Σκυθῶν, τῶν Γότθων, καὶ ὁ τῶν Δακῶν καὶ Βήσων ἐπίσκοπος Νικητᾶς (Τερτιλλιανός).

(1) Ἄνω Μυσία ἐκαλεῖτο τότε ἡ νῦν ἐλευθέρα καὶ ὑπόδουλος Σερβία.

(2) Ἀντιδοξοῦντες πρὸς τὸν ῥηθέντα Κύρ. Παπαδόπουλον, ἀποδεχόμεθα ἀδιστακτως, ὅτι Δακία Μεσόγειος οὐκ ἦν ἄλλη παρὰ τὴν νῦν Τρανσυλβανίαν καὶ Μολδοβλαχίαν καὶ οὐχὶ τὰ μεσογαιότερα μέρη τῆς Κάτω Μυσίας τὰ μέχρι τοῦ Αἴμου, καθὰ γνωματεύει ὁ κ. Α. Trebou Laurian (Π α ν δ. τεύχ. 225). Τὴν γνώμην τοῦ κυρίου τούτου μὴ παραδεχόμενοι, ἔχομεν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἀσυμφίβητον τῆς συγκαταθέσεως τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐὰν ἐπὶ ταῖς τῶν αὐτῶν χώραις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἡδούλετο ὁ ῥηθείς Ἰουστινιανὸς ἀποστερεῖσθαι τῆς δικαιοδοσίας του καὶ χώραν ἐγκειμένην παρὰ ταῖς θύρας, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὴν αὐτὴν δὲ ἀντιδοξίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Κ. Παπαδόπουλον καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ ἐξουσίας τοῦ Δακκορουμουικῶν στοιχείου τοῦ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Τραϊανῆ Δακίᾳ ἐγκαταστημένου. (αὐτόθι, σελ. 193).

στοὶ αὐτῶν εἰς τὰς ὄρεινὰς θέσεις τῆς Μακεδονίας, Θεσσαλίας, παλαιᾶς καὶ νέας Ἠπείρου καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Θράκης. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ ἐγκαταστάσει οὐδὲν πρόσκομμα παρενεβάλλετο, διότι ἕνεκα τῶν ὡς εἴρηται βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, οὐκ ὀλίγη λειψανδρία καὶ ἐρήμωσις ὑπῆρχεν ἐν ταῖς χώραις ταύταις, καὶ διότι ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις θεώρει ὁπωσοῦν συμφέρουσαν τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ κράτους ἐφάπλωσιν αὐτῶν, ἕνεκεν τῆς μαχιμότητος τῶν ὁμοδόξων τούτων ἀποίκων (1), καὶ τῆς ἐπαυξήσεως τῶν δημοσίων προσόδων διὰ τῆς ἀσφαλοῦς ἐξασκήσεως τῆς κτηνοτροφίας ἧτις ἦτο τὸ κύριον αὐτῶν ἐπιτήδευμα. Ἐκ ταιούτων λοιπὸν κατοίκων ποιμενοβίων καὶ αἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς Πίνδου κλιτύες, καταλληλόταται οὔσαι εἰς διατροφὴν καὶ πάρχυναι τῶν θρεμμάτων, κατωκίσθησαν περιοδικῶς, παραγκωνισθέντων τῶν ἐπιτοπίων, οἵτινες ὡς λείψανα τῶν πρώην ὑπερπληθῶν ποιμενοβίων ἐνέμενον τὰς ὄρεινὰς αὐτὰς νομάς.

6. Τοιαύτην ἀρχὴν λαβούσης τῆς ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἐμφωλευσεως τῶν ἡμετέρων Βλάχων, ἐπῆλθε μετ' οὐ πολὺ πρὸς κορυφῶσιν τῆς καχεζίας τῶν ἐπιτοπίων φιλησῶν λαῶν ἢ ἐκ τῆς Βουλγαρικῆς ἀπανθρωπίας καὶ ἀσεβείας (2) κατακτητικῆς λαίλαξ (668-685), καθ' ἣν οἱ Βλάχοι, ἕνεκεν τῆς ὄρεινῆς ἐνδουκίσεως καὶ μαχιμότητος αὐτῶν, οὐχ ὑφίσταντο ὅ,τι καὶ οἱ αὐτόχθονες ὑπέστησαν· διότι πρὸς ἄλλοις ὑπεβόηθον αὐτοὺς καὶ οἱ μετὰ τῶν Βουλγαρικῶν στίφῶν ἐνωθέντες Δακκορουμοῦνοι· διὸ ἐνότινες τῶν Βλάχων ἐνούμενοι μετὰ τῶν ἐπιδρομῶν, συνέπραττον εἰς τὰς δρώσεις τῶν αὐτοχθόνων καὶ συμμετεῖχον τῶν λαφυραγωγῶν. Συνεπεῖα δὲ τῆς Βουλγαρικῆς ἰσχύος καὶ προόδου ὁσημέραι ἐξασθενούντος τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, αἱ τοπικαὶ διοικητικαὶ ἀρχαί, ὀλίγην προσοχὴν καὶ φόβον ἐνέ-

(1) Περὶ τῆς κατὰ τὸν Αἴμον ἐγκαταστάσεως Δακκορουμουίων πληροφορούμεθα ἐκ τῶν ἐπομένων, ἅτινα ὁ Χρονογράφος Θεοφάνης ἐκτίθησιν· «Ὁ δὲ Κουμηντιούλος (στρατηγὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου) ἐν ταῖς ὕλαις τοῦ Αἴμου κρυπτόμενος ἐξῆλθε σὺν τῷ Μαρτίνῳ καὶ καταλαβὼν τὸν Χαγάνον (Βασιλεῖα τῶν Ἀβάρων) ἀνετοιμώτατον, διὰ τὸ τὴν πληθὺν τῶν βαρβάρων περικεχῶσθαι τῇ Θράκῃ, πρώτῃ φυλακῇ κατ' αὐτοῦ χωρεῖ, καὶ ἦν αὐτῷ μέγα τῶν ἐπὶ χειρῶν τὸ κατόρθωμα, εἰμὴ τύχῃ τινι παρεσφάλῃ τοῦ ἐπιχειρήματος, ἐνὸς γὰρ ζώου τὸν φόρτον διασπέρψαντος ἑταίρος τοῦ δεσπότου τοῦ ζώου προσφανεῖ τὸν φόρον ἀνορθῶσαι τῇ πατρῴᾳ φωνῇ· «τόρνα, τόρνα φράσας» καὶ ὁ μὲν κύριος τοῦ ἡμίονου τὴν φωνὴν οὐκ ἔσθετο, εἰ δὲ λαοὶ (στρατοὶ) ἀκούσαντες καὶ τοὺς πολεμίους ὑποστῆναι αὐτοῖς ὑπονοήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέπησαν, «τόρνα, τόρνα» μεγίσταις φωναῖς ἀνακράζοντες. (Χρονογρ. Θεοφάνους Βασιλείᾳ Μαυρικίου ἐν ἔτει 571 μ. Χ.)

(2) Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγαυάτου ἐν ἔτει 668 οἱ Βούλγαροι παραλαβὼν τὴν Κάτω Μυσίαν, καὶ κατ' ὀλίγον ἐπιθεμένοι Ῥωμαῖοις πολεμουμένοις ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, ἐξηπλώθησαν ἕως Ἀχρίδος, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτῆς ἐπαρχιῶν. (Δασθ. ἱεροκ. Δωδεκαβίβλος, Βιβλ. Ε', Κεφ. Κ' σελ. 505).

πνεον πρὸς τοὺς ἐνόπλιους βιοῦντας· Βλαχόποιμῆνας, μέχρι τοῦ Βουλγαροκτόνου Βασιλείου (1049) διὰ καὶ διετέλουν βιοῦντες κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμιανεξάρτητοι· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐμπορικῆς σχέσεως καὶ συμβιώσεως αὐτῶν μετὰ τῶν αὐτοχθόνων Ἑλλήνων καὶ τῆς βελτιωτικῆς ἀφοσιώσεώς των εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐξωκειώθησαν ἐν τῷ μεταξῷ πρὸς τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς τρόπους αὐτῶν, ἐλάλουν εὐχερῶς καὶ τὴν ἑλληνικὴν, καὶ ὁσημέραι πηρεγέμιζον τὴν δακορουμουνικὴν διάλεκτόν δι' ἑλληνικῶν λέξεων καὶ φράσεων.

7. Προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ αὐξάνοντος τοῦ Βλαχικῆς στοιχείου, περιοδικῶς ομάδες αὐτῶν ἀποθήμενοι διὰ πικρῶς τὴν ποιμενικὴν ῥάβδον, ἐξέλεγον καὶ ἐνίδρουν μόνιμον κοινωνίαν ἐν τοῖς πεδίοις μέρεσιν, ἐν οἷς οὐκ ὀλίγη κατὰ τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐποχὴν κῶμι καὶ χωρία ἐκείνη ἐγκαταλείμενοι καὶ ἀκατοίκητοι. Τῶν νεοπαγῶν δὲ αὐτῶν κοινοτήτων οἱ ἄρρητες ἐνησχολοῦντο εἰς τὴν γεωπονίαν καὶ διαφόρους τέχναις, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὴν πλοκὴν καὶ ὕφανσιν μαλλίνων χειροτεχνημάτων, ὧν ἡ ἐπιζητήσις καὶ ἀνάλωσις συνετέλεσεν εἰς τὴν συστηματικὴν ἐξάσκησιν ἐμπορικῶ ἐπιτηδεύματος· καὶ τοιαύτην ἀρχὴν ἔσχον ἐν μὲν τῇ Θεσσαλίᾳ αἱ κατὰ τὸ Ἀσπροπύταμον ἐνίδρυνθῆσαι ἀξιόλογοι κοινότητες καὶ τὸ Βλαχολεῖβαδον, ἐν δὲ τῇ Ἠπιείρῳ τὸ Μέτσοβον, οἱ Καλαβρυτταὶ καὶ ἡ περιώνυμος Μοσχόπολις, καὶ ἐν τῇ δὲ ἡμέρῳ Μακεδονίᾳ ἡ Σίπτοκα, ἡ Νικολίτσα καὶ ἕτεράι τινες καταστραφεῖσαι καὶ ἐκλείψασαι κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα.

8. Διεληθόντες τὰς ἱστορικὰς τοῦ μεσαιῶνος πηγὰς, ὅσας ἠδυνήθημεν προμηθευθῆναι ἐν τῷ τόπῳ ζῶμεν, μόνον τὰ ἐπόμενα εὐρομεν ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Αἴμου εἰσχώρησιν τοῦ βλαχικῆς στοιχείου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Θράκης, καὶ τὴν ἐμφώλευσιν αὐτοῦ εἰς τὰς τρεῖς ῥηθείσας Ἑλληνικὰς χώρας, Μακεδονίαν, Ἠπιείρον καὶ Θεσσαλίαν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Βλάχοι, ὅπερ εἰς οὐδεμίαν προγενεστέρην ἱστορικὴν ἀρήγησιν ἀπνητήσαμεν.

9. Προτάττομεν δὲ τὴν μαρτυρίαν Νικήτα τοῦ Χωνιάτου λέγοντος, ὅτι περὶ τὸ 1187... «οἱ κατὰ τὸ ὄρος τοῦ Αἴμου βάρβαροι, οἱ Μυσοὶ πρότερον ὠνομάζοντο, νῦν δὲ Βλάχοι κικλήσκονται, ταῖς τοπικαῖς δυσχερεῖαις πεποιθότες καὶ τοῖς φρουροῖς ὀρεκνυόμενοι, ἀ πλεῖστα τε (αὐτόσες) εἰσὶ, καὶ ὄρθα κατ' ἀποτόμους κείμενα πέτρας, καὶ ἄλλοτε μὲν κατὰ Ῥωμαίων ἐμεγαλύθησαν (1039-1041), τότε δὲ πρόσφασι εὐρηκότες (β' δὴ λέγεται Πάτροκλον), τὴν τῶν οἰκειῶν θρεμμάτων ἀπαγωγὴν καὶ κάκωσιν ἐκυτῶν, ἐς ἀποστασίαν λαμπρὰν ἀνεσκίρτησαν, ἦσαν δὲ οἱ τοῦ κκοῦ πρωτοῦργοι καὶ τὸ ἔθνος ὄλον ἀνασεύσαντες, Πέτρος καὶ Ἀσάν ὁμογενεῖς καὶ ταυτό-

σποροι...» (Χρονικῶν, περὶ Ἰσακίου Ἀγγέλου· Βιβλ. Α'). Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης συνάγομεν, ὅτι πρὸ τοῦ 1039 πολλοὶ ποιμενόβιοι Βλάχοι ὑπῆρχον ἐν τῇ μεσογείῳ Θράκῃ, ἰσχυροὶ τε καὶ μάχιμοι ὄντες, ὅτι ἰκκὴν βλάβην ἐποίησαντο δι' ἐπιδρομῶν καὶ πολέμων τοῦ Δελνανοῦ, νέου δυνάστου τῶν ἀναβλασπησάντων Βουλγάρων κατὰ τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας (4). Ὅτι οἱ περὶ τὸν Αἴμον ἐγκαταστημένοι, ὑπὸ τὰς σημαίας τῶν δύο ῥηθέντων ἐπαναστατῶν καὶ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ τῶν Ἰωάννου, πολλὰς καὶ ποικίλας ζημίας καὶ καταστροφὰς ἐπέφερον τοῖς αὐτόχθοις καὶ ἐμοδόχοις λαοῖς ἐπὶ Ἰσακίου τοῦ Ἀγγέλου καὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1185-1204) ὡς ἐκ τῆς ἀναξιότητος τῶν Ἀυτοκρατόρων τούτων, καὶ ἔνεκα τῶν διαφορῶν καὶ ποικίλων ἐχθρῶν τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας, οἵτινες κατὰ τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐποχὴν ἐξ Ἀνατολῶν καὶ Δυσμῶν προσέβαλον τὴν αὐτοκρατορίαν, ἧς τινος ἐπὶ τέλους τὸ πλεῖστον μέρος κατεβρόχθισαν οἱ Σταυροφόροι.

10. Ὅτι πρὸ τῆς 11' ἑκατονταετηρίδος ἐνεφώλευον ἐν τῇ Θράκῃ Βλάχοι ποιμενόβιοι μετὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ Αἴμου, ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ χρονογράφου Γεωργίου τοῦ Παχυμέρου, ἱστοροῦντος πληθὺν αὐτῶν, ἐγκαταστημένων καὶ διαιτωμένων μετὰ τῶν ὑπερπληθῶν ποιμνίων των εἰς τὰς πλουσίας νομάς τὰς μετὰ τὸν Βυζαντίου καὶ Βυζίση, καὶ ὅτι ἐπίφοβοι καὶ ὑποπτοὶ ὄντες ἠνάγκασαν τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον τὸν πρεσβύτερον τῷ 1283, ὅπως καταναγκάσῃ αὐτοὺς μεταβῆναι εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διότι ἐδείκνυον διάθεσιν νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν Βουλγάρων, τῶν ἐπαπειλούντων ἤδη εἰσελαεῖν εἰς κατάνκτησιν τῆς Θράκης· καὶ τῶν ὄντι ἐν πλείστη ὄσῃ αὐστηρότητι ἐγένετο ἀνυπερβέτως ἡ τῶν Βλάχων ἐκείνων διαπύρθευσις· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐκλείποντος τοῦ κινδύνου, ἐδόθη ταῖς ἐξορίστοις ἡ ἄδεια τοῦ ἐπανακάμψαι εἰς Θράκην, ἵνα διὰ τῆς κτηνοτροφίας προσπορίζεται ἀφρονότερα καὶ εὐθηνότερα τὰ τρόφιμά της ἢ πολυάνθρωπος βασιλεύουσα. (Χρονικὸν περὶ Μιχ. Παλαιολόγου).

11. Ὅτι Βλάχοι δουλοπάροικοι ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν οἰκογενειάρχαι ἀγρόται, ὑπῆρχον διεσπαρμένοι εἰς τὰ μεσόγεια τῆς παλαιᾶς Ἠπιείρου πρὸ Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου (1078—1081), πληροφροῦμεθα τοῦτο ἐκ τοῦ Χρυσουόλου τοῦ νεωτέρου Ἀνδρονίκου, ὅπερ ἐξεδόθη τὸ 1324 πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν προνομίων καὶ δικαίων τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἧτις ἀπὸ τῆς ἀναδείξεως αὐτῆς περὶ τὰ τέλη τῆς 11' ἑκατονταετηρίδος, ἐκέκτητο μετὰ τὸ αὐτοχθόνων ἀγροτῶν καὶ διαφόρους τοιοῦτους Βλάχους,

(1) Διὰ τὴν ἀποστασίαν ταύτην οἱ ἐν τῇ Θράκῃ Βλάχοι ἐτιμωρήθησαν δέντως, καταπολεμηθέντες ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Ἀυτοκράτορος Μαγούλ τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ 1043.

καλλιεργούντας ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν, γαίας ἀνκοῦρας εἰς τὴν ῥηθείσαν μητρόπολιν. (Χρονογρ. Ἠπιείρου Β. σελ. 307).

12. Ὅτι πρὸ τῆς ἐποχῆς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐν τῇ Ἀθαμανίᾳ, τῇ νῦν ἐπαρχίᾳ Ἀσπροποτάμου, διηκόντων Ἀλβανοὶ τε, Βούλγαροι καὶ Βλάχοι ποιμενόβιοι, καὶ ὅτι ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν ἐθνικοτήτων πρὸ πολλοῦ γεωπόνου τινὲς οἰκογενειάρχαι ἀδιασπᾶστος ἦσαν ὑποβελθήμενοι καὶ προσηρητημένοι εἰς τὰ κτήματα τῆς κατὰ τὸ 1040 ἀναδειχθείσης Ἐπισκοπῆς τῶν Σταγῶν. Τοῦτο δὲ ἐξάγομεν ἐκ τινος χρυσουόλου, ὅπερ ὁ προμνησθεὶς Ἀνδρόνικος ὁ νεώτερος ἐξέδωκε τῷ 1322 μηνὶ Μαρτίῳ εἰς ἐπικύρωσιν τῶν προνομίων καὶ δικαίων τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης (1).

13. Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰω. Κατακουζηνοῦ μανθάνομεν, ὅτι Βλάχοι ποιμενόβιοι Ἀλβανοὶ συμμιγμένοι κατεῖχον τὴν Παραπίνδιον, τὴν μετὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἠπιείρου, φέροντες τὸ φυλετικὸν ὄνομα Μπλακούσιοι, Μποῦοι καὶ Μεσαρίται, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀποσέσεως τῆς τοῦ Ἀγγελωνόμου δυναστείας διατελοῦντες ἀνεξάρτητοι ὄτε κατῆλθεν εἰς Θεσσαλίαν εἰς προσάρτησιν πάσης αὐτῆς τῆς χώρας ὁ Ἀνδρόνικος (1333), οἱ ποιμενόβιοι οὗτοι διακινδυνεύουσι τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων των, ὑπετάγησαν τῇ αὐτοκρατορίᾳ ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Θεσσαλοὶ, ἀναβαίνοντες εἰς δώδεκα χιλιάδας ψυχῶν, καὶ ὅτι οἱ ἀπόγονοι τῶν Μπλακασίων τούτων διεδραμάτισαν οὐσιαῶδες πρόσωπον ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν Δεσποτῶν τῆς Ἠπιείρου Θωμᾶ τοῦ Τυράνου καὶ Ἰζαούλου (1367—1403) ἐξάγεται ἐκ τοῦ Χρονικοῦ τῆς Ἠπιείρου.

14. Τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ ὄνομα Βλαχία ἔσχε διακριτικὸν ἢ ἀρχαίαν ἱστικιώτις, χώρα τῆς Θεσσαλίας καὶ οὐχὶ ἅπασα ἡ Θεσσαλία, ὡς τινες ἀποφαίνονται (2), πορίζομεθα ἐκ τοῦ μνησθέντος Νικήτα τοῦ Χωνιάτου. Οὗτος περὶ τὸ 1208 γράφας τὴν ἱστορίαν του, ἐν τῇ ἐκτραγηδῆσει τοῦ διαμελισμοῦ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἀναφέρων τὴν ὑπὸ τοῦ Βονιφρατίου καταληφθεῖσαν Θεσσαλικὴν χώραν, ἦτοι τὰς πεδιάδας τῆς Λαρίσης, τὸν Ἄλμυρον κτλ. προστίθησιν· «ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἄλλοις τῆς (ἔρηκ) τὰ Θεσσαλίας κατέχων Μετέωρα ἀ νῦν Μεγάλη Βλαχία κικλήσκειται, τοπάρχης ἦν ἐκεῖ. (Βαλδουίνος ὁ Φλάνδρας). Τὸ ὄνομα λοιπὸν Βλαχία ἐδόθη τῇ ῥηθείσῃ χώρᾳ περὶ τὸν 11' αἰῶνα καὶ οὐχὶ πρότερον· ἐπεδόθη δὲ ὡς εἴρηται εἰς μόνην τὴν ἱστικιώτιδα, καὶ διετηρήθη μέχρι τῆς Τουρκοκρα-

(1) Ὅρα ἐκθεσὶν Φιλολογ. Σολλόγου Κωνσταντινουπόλεως ἐκδομένην τῷ 1865 σελ. 46, καὶ Σιγγίλιον τοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου, σελ. 49, αὐτόθι.

(2) Ὅρα Σύντομον Ἰδίων τῆς Μακεδορουμουνικῆς γραμματικῆς ἐκδομένης ἐν Βουκουρεστίῳ, 1862, τραγαλαρικὸν σύββαμμα τοῦ προαναφερθέντος Ι.Κ. Μαξίμου, σελ. μ' τοῦ προοιμίου του.

τίαις (1) ἢ κλήσις αὐτῆ, διακρινομένης τῆς ἄλλης Θεσσαλικῆς γῆς διὰ τῶν κλήσεων Θεσσαλιώτιδος, Πελασγιώτιδος Φθιώτιδος καὶ Λοκρίδος (Νικηφόρος Γρηγοράς καὶ Γεώργιος Ἀκροπολίτης), τὸ δὲ ἐπιθέτον Μεγάλη, ὅπερ μόνος ὁ Χωνιάτης ἀπεμνημόνευσεν, ἐπεδόθη πρὸς διάκρισιν τῆς Ἠπειρωτικῆς Παραπινδίας χώρας, εἰς ἣν ἐγκαταστημένοι ἦσαν Βλάχοι ποιμενόβιοι, ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν ὄντες κατὰ τὴν ῥηθείσαν ἐποχὴν.

15. Τοιαύτης καταγωγῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως ὑπῆρξαν οἱ εἰς Ἑλληνικὰς χώρας ἐμφωλεύσαντες Δακορουμοῦνοι, οἵτινες, ἀγνοοῦμεν, ἐάν ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Σέρβων, τῶν ὑπὸ τὸν Κράλην Στέφανον διαβατικῶς πῶς κατακτησάντων τὸ πλεῖστον τῆς Μακεδονίας, τὴν τε Ἠπιείρον καὶ Θεσσαλίαν (1346—1456), ἔπαθον ὀλιγώτερον τῶν αὐτοχθόνων δεινοπαθήματα καὶ ἀπογυμνώσεις, διότι οἱ Σέρβοι οὐκ ἐθεώρουν τὴν Βλαχικὴν φυλὴν συμπαθεῖ βλέμματι ὡς οἱ Βούλγαροι ἐν ταῖς εἰσβολαῖς αὐτῶν.

(Ἐπεται συνέχεια.)

Π. Θ.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ ΠΟΤΟΣΚΗ.

(ἱστορικὸν διήγημα πρωτότυπον)

ὑπὸ Κ. ΡΑΜΦΟΥ.

Α'.

Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὁ Γάλλος Μαρκίαν Βαλλιέρος, περιελθὼν τὴν Ἰταλίαν, ἐπισκέφθη τὰ Μεδιόλανα, τὴν Ῥώμην, τὴν Φλωρεντίαν καὶ τὴν Βενετίαν, καὶ ἐκεῖθεν ἐπιβὰς ἐπὶ πλοίου Ἰονικοῦ ἀφίχθη εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἵνα ἐπισκεφθῆ καὶ ἐκεῖ πᾶν ὅ,τι ἄξιον περιεργείας ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ.

Ὁ Μαρκίαν κατέλυσεν εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Πευτοπαζάρου, τὴν μετὰ τὸν Γαλατᾶ καὶ Σταυροδρομίου, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ἐκ πατρὸς ἐξαδέλφου του, ὑπανδρευθείσης πρὸ δεκαετίας μετὰ τοῦ κυρίου Γλ. . . διασῆμου μεγαλεμπόρου Γάλλου· καρπὸς τοῦ γάμου τοῦ ἀγαθοῦ τούτου ζεύγους ὑπῆρξαν δύο κοράσια ὀκταετῆ δίδυμα, ὧν καὶ ἡ μορφή καὶ τὸ σῶμα καὶ αἱ χάριτες ἦσαν κοιναί.

(1) Τοῦτο ἐξάγομεν ἐκ τοῦ σημειωθέντος Σιγγιλίου, ὅπερ ἐν ἔτει 1393 ἐξεδόθη παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀρχαίων προνομίων τῆς Ἐπισκοπῆς τῶν Παγῶν (ἐκθεσὶς φιλ. Σολλ. ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 49). Καὶ ἐν τῷ χρονικῶ τῆς Ἠπιείρου, ὅπερ οἱ μοναχοὶ Πρίκλος καὶ Κομνηνὸς συνῆραν περὶ τὰ τέλη τῆς 11' ἑκατονταετηρίδος, ἀπαντῶμεν τὴν ἱστικιώτιδα, (ἦτοι τὴν νῦν Ἐκκλησιαστικὴν παροικίαν τῆς Ἐπισκοπῆς τῶν Σταγῶν) καλουμένην Βλαχίαν ἐν Ἑλλάδι πρὸς διάκρισιν τῆς Δακίας.

Ὁ Μαρκίαν ἐπὶ δύο ὅλους μῆνας διέτρεχε τὴν πόλιν, τὰ προάστεια καὶ ὅλα τὰ περὶ αὐτῆς, θαυμάζων τὴν φυσικὴν αὐτῶν καλλονήν, ἣν, ὡς ὠμολογεῖ, οὐδαμοῦ ἄλλου ἀπῆντησε. Κορεσθεὶς δὲ παντὸς ὠρχίου καὶ τερπνοῦ, διέκοψε τὰς διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐκδρομὰς του καὶ ἤρξατο οἰκουρῶν καὶ παρασκευαζόμενος εἰς προσεχῆ ἀποδημίαν. Κατὰ πᾶσαν δὲ πρῶτον κατήρχετο εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κυρίου Γλ. . ., ὅπου κατεῖχεν ἅπαν τὸ μεσημβρινὸν ἰσόγειον τῆς οἰκίας, καὶ καθήμενος πλησίον ἐνὸς τῶν παραθύρων του, ὅπου ἦν ἐλεύθερον κωλυμάτων ὡς ἐκ τοῦ ὑψώματος, τῆς θέσεως ἐφ' ἧς ὑπῆρχεν ὠκεανομημένη ἡ οἰκία, ἐθεώρει ἀπλήστως τὰ ἐν τῷ ἐκτεταμένῳ ὀρίζοντι ἀντικείμενα. Ἐκ τῆς εὐρείας ταύτης ἀπόψεως ὁ Μαρκίαν ἐτέρπετο, διότι τὸ ὄμμα περιελάμβανε συγχρόνως τὰ διασταυρούμενα ἀδικήματα πλοιαρίων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν ὑδάτων τοῦ Κεραταίου κόλπου, τοὺς ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑψομένους χρυσοπάστους ὀβελῶδες τῶν μιναρέδων, τὰς γραφικὰς συστάδας τῶν ἐν τοῖς σηκοῖς τῶν τζαμιῶν κυπαρίσσων καὶ ἄλλων ὑψικῶν δένδρων, τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βυζαντίου καὶ τοὺς κολοσσαίους θόλους τῆς Ἀγίας Σοφίας.

— Ἐξάδελφε, εἶπεν ὁ Μαρκίαν ἀποβλέψας εἰς τὸν ἔμπορον, τί ὠραῖον πανόραμα! Οὐτε τὰ Παρίσις, οὐτε ἡ Ρώμη, οὐτε ἡ Βενετία δύνανται νὰ συμπαρὰβληθῶσι μὲ τὸν ἀπράμιλλον τοῦτον τόπον, εἰς ὃν ἡ φύσις ἐχάρισε ἀφθόνως ὅλα αὐτῆς τὰ θέλητρα.

— Ἀληθῶς, ἀπεκρίθη ὁ ἔμπορος· ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως, αἱ ῥυπαραὶ καὶ στεναὶ ὁδοὶ τῆς; Ὁ θέλων νὰ ἴδῃ τὴν Κωνσταντινουπόλιν πρέπει νὰ τὴν ἴδῃ ἐξ ἀπόψεως καὶ νὰ μὴν εἰσέλθῃ ἐν αὐτῇ, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ πᾶν ὅ,τι μεγαλοπρεπές, τερπνόν, ἐκπληκτικὸν τῷ ἐνετυπώθη ἐν τῇ διανοίᾳ.

Ἡ θύρα τοῦ γραφείου ἠνεώχθη, καὶ ἀμφοτέρωι διακόψαντες τὸν διάλογον ἐστράφησαν πρὸς αὐτήν. Ὁθωμανὸς τεσσαρακοντούτης περίπου, μεγαλοπρεπῶς ἐνδεδυμένος κατὰ τὸν τρόπον τῆς τότε ἐποχῆς, εἰσῆλθεν ἐν τῷ γραφείῳ, ἐχαιρέτισε σοφρῶς τὸν τε ἔμπορον καὶ τὸν Μαρκίωνα καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ ἐνὸς ἀνακλίντρου ἀπλοῦστατα, ὡς νὰ ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ, διατάξας τὸν παρακολουθοῦντα αὐτὸν ὑπηρέτην ν' ἀνάψῃ τὸ τσιμπούκιον, ὅπου ἐκόμιζε μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ τῷ τὸ προσφέρει. Ὁ Μαρκίαν ἐσκανδαλίσθη ἐπὶ τῇ ἀσυνήθει ἐν τῇ Εὐρώπῃ συμπεριφορᾷ τοῦ Ὁθωμανοῦ, ἀλλ' ὁ ἔμπορος ἐπράυνε τὴν ἀγανάκτησίν του διηγηθεὶς αὐτῷ ἐν ὀλίγοις, ὅτι ἡ συμπεριφορὰ αὕτη εἶναι θρησκευτικὴ ὑπαγόρευσις, διότι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ θεωροῦσι τοὺς ὀπαδοὺς παντὸς ἄλλου θρησκευματος κατωτέρους των, καὶ ὅτι κατὰ τ' ἄλλα εἰσὶν εὐγενεῖς καὶ περιποιητικοί.

Ὁ ἔμπορος, εἰ καὶ ζῶν εἴκοσι ἐτη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἠγνοεῖ ὅπως τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν, γινώσκων μόνον τὴν ἑλληνικὴν, ὡς ἐκ τῶν κατ' ἀνάγκην σχέσεών του μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων διὰ καὶ κρούσας τὸν κώδωνα προσεκάλεσε τὸν μεσίτην τοῦ καταστήματος ἵνα τὸν μεταχειρισθῇ ὡς διερμηνέα. Παρελείψαμεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ Ὁθωμανὸς ὑπῆρχεν εἰς τῶν εὐπόρων κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ζῶν ἐκ τῶν προσόδων, ἃς ἐκαρπούτο ἐκ τῶν ἐν τοῖς Πανδοχείοις (Χανίοις) πολλῶν κτημάτων του καὶ ἦν γνωστὸς τῷ Γλ. . ., παρ' οὗ συνεχῶς ἐδανείζετο χρήματα.

Ὁ μεσίτης ἐπαρουσιάσθη παραχρῆμα.

— Ἐρώτησον τὸν ἀγᾶ, τῷ εἶπεν ὁ ἔμπορος, τί θέλει.

Αἱ ἐρωταποκρίσεις ἐγένοντο διερμηνευτικῶς καὶ διήρκεσαν ἀρκετὴν ὥραν. Ὁ Μαρκίαν ἤκουεν, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐνόει, μόνον τὰς παραλλαγὰς τῶν φωνῶν διέκρινε, καὶ τὰς κινήσεις τῶν διαλεγόμενων ἐθεώρει. Ὁ Ὁθωμανὸς τέλος πάντων ἀνεχώρησε φριδρὸς, ἀπ' οὗ ἐχαιρέτισε πάντας.

— Δὲν μοι λέγεις ἐξάδελφε, εἶπεν ὁ Μαρκίαν, τί θέλει ὁ Ὁθωμανός; Τὸν ἔβλεπον ἀγωνιῶντα, ἤκουον τὴν ὁμιλίαν του, ἧς ὁ τόνος ὑπῆρχεν ἐνίοτε παθητικὸς καὶ ἱκετευτικὸς συγχρόνως. Βεβαίως καὶ ἐνδιαφέρον θὰ εἴχῃ ἐπιμόνος.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ἔμπορος γελῶν, μ' εἴχεται νὰ τῷ δανείσω χρήματα.

— Τοῦτο μόνον;

— Ναί· ἀλλ' ἡ ἀφορμὴ τῆς αἰτήσεως τῶν δανείων εἶναι γυναικοδουλιὰ, ὑπέλαθεν ὁ ἔμπορος γελῶν αὐθις ἀπλετον γέλωτα. Εἰς τὴν Γαλίαν ἤθελεν ἐκλεισθῆ ὡς μωρὸς, ἀλλ' ἐνταῦθα θεωρεῖται ὡς ἄνθρωπος ἐκτελῶν ἔθιμον συγκεχωρημένον καὶ θρησκευτικῶς καὶ κοινωνικῶς.

— Μ' ἐβαλες, ἐξάδελφε, εἰς περιέργειαν. Ἄν δὲ σὲ κωλύῃ τίποτε, μὲ ὑποχρεοῦς νὰ μοι διηγηθῆς τί ἐπαθεν ὁ πτωχὸς οὗτος Ὁθωμανός.

— Τίποτε δὲν μὲ κωλύει νὰ σοὶ διηγηθῶ ὅλον τὸν μεταξὺ ἡμῶν διάλογον. Ἄκουσον λοιπόν. Μοὶ ἔλεγεν, ὅτι δικθαίων ἐκ τοῦ Ἀβράτ-Παζάρ, τοῦ οὕτως ὀνομαζομένου ὡς ἐκ τοῦ ἀνθρωπεμπορίου τὸ ὅποιον γίνεται ἐκεῖ, ἐνθα συσσωρεύουσι τὰς ἐκ τῆς Γεωργίας, τῆς Κιρκασίας καὶ τῆς Μιγηλίας ἀρπαζομένας καλλονὰς πρὸς πώλησιν ἄνθρωποι ἔχοντες κύριον ἐπάγγελμα τὸ ἀπάνθρωπον τοῦτο ἐμπόριον, εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ ἐκ περιεργείας μᾶλλον, ἢ μὲ τὴν πρόθεσιν ν' ἀγοράσῃ δούλην· ἀλλὰ κατεπλάγη εἰς βαθμὸν μέγαν, ἰδὼν νέαν, ἧς τὸ κάλλος λέγει, ὑπερβαίνει πᾶσαν περιγραφὴν· ἐτρόθη δὲ τοσαῦτον ὑπὸ τοῦ ἐρωτος ἢ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, διότι ὁ ἔρωτος ἐν τῇ πολυγαμίᾳ εἶναι καὶ σπάνιος καὶ ἀπί-

θανος, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἀγοράσῃ. Ὅθεν ἠρώτησε τὸν κύριον τῆς τίνα τιμὴν ζητεῖ, καὶ τῷ ἐζήτησε τὸ ποσὸν δεκαπέντε χιλιάδων γροσίων, εἰς τριάκοντα χιλιάδας φράγκων ἀντιστοιχοῦντων. Τῷ ἔκμα τὴν παρατήρησιν, ὅτι εἶναι ἀσωτεία νὰ πετάξῃ ἐν τόσον μέγα ποσὸν διὰ μίαν δούλην· ἀλλ' αὐτὸς ἄκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασίν του, μὲ παρεκάλει θερμῶς νὰ τῷ δανείσω τὸ ποσὸν τοῦτο μὲ οἰονδήποτε τόκον θέλω. Τῷ ὑπεσχέθην λοιπὸν αὐριον μετὰ μεσημβρίαν νὰ ἔλθῃ νὰ λάβῃ τὰ χρήματα.

— Διάβολε! ἀνεφώνησεν ὁ Μαρκίαν, καὶ δὲν ἔχει αὐτὸς γυναικας; Ἐγὼ γινώσκω καλῶς ὅτι οἱ Τούρκοι ἔχουσι καὶ πολλὰς καὶ ὠραίας.

— Ἐχει δέκα, ἀπεκρίθη ὁ ἔμπορος, καὶ ἐνοεῖται ὅτι πλούσιος ὢν βεβαίως ἔχει ὠραίας.

— Περιέργεια ἄκρα μὲ κεντᾶ νὰ ἴδῃ τὴν νέαν ταύτην, ὑπέλαθεν ὁ Μαρκίαν μετὰ τοσαύτης ζωηρότητος, ὥστε ὁ ἔμπορος ἠναγκάσθη νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι ζητεῖ πρᾶγμα ἀδύνατον.

— Ἐγὼ θὰ τὴν ἴδῶ, εἶπεν ὁ Μαρκίαν, καταφορῶν πᾶν ἐνδεχόμενον.

— Μόνον Τούρκους ἀφίνει ὁ θυρωρὸς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν δούλων, ἀπεκρίθη ὁ ἔμπορος, καὶ οὐδένα χριστιανὸν οἰουδήποτε δόγματος· μὴ ζῆτε τὰ ἀδύνατα.

— Ἐγὼ θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Πρέσβυν νὰ τὸν παρακάλω νὰ εὕρῃ τὸ μέσον νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἀγορὰν.

— Οὐδ' αὐτὸς ὁ Πρέσβυς εἶναι δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ χωρὶς νὰ ζυλοκοπηθῇ καὶ νὰ γείνη οὕτω συμφορῶν παραίτιος.

— Ἡξεύρεις ὅτι ἡ οἰκογένεια τῶν Βαλιέρων ἔχει μέχρι πείσματος οἰκογενειακὸν ἐλάττωμα τὴν ἐπιμονήν.

Ὁ μεσίτης, ὅστις ἰστάμενος παρὰ τὴν θύραν τοῦ γραφείου ἠκροάζετο τὸν διάλογον, εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ ἵνα δώσῃ τέλος εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ἐξαδέλφων ἀσκοπον φιλονεικίαν· οὗτος ἐγεννήθη ἐν Ταταούλοις ὑπὸ γονέων Ἑλλήνων καὶ ὑπερετῶν δεκαοκτὼ ἐτη τὸν κύριον Γλ. . . ἔμαθεν ἐντελῶς τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν.

— Κύριε Γλ. . . εἶπεν εἰς τὸν ἔμπορον, ἐγὼ δύναμαι ἀκινδύνως νὰ ὑπηρετήσω τὸν κύριον Μαρκίωνα. Θέλετε πραγματικῶς, Κύριε Μαρκίαν, νὰ ὑπάγετε εἰς τὸ Ἀβράτ-παζάρ;

— Βεβαίωτατα, ἀπεκρίθη ὁ Μαρκίαν.

— Καὶ ἀποφασίζετε νὰ πράξετε ὅ,τι ἐγὼ διατάξω;

— Ἀναμφιβόλως.

— Τί θὰ πράξετε; ἠρώτησεν ὁ Κύριος Γλ. . .

— Αὐτὸ εἶναι ἔργον ἐμὸν, ἀπεκρίθη ὁ μεσίτης.

— Σὲ παρακλῶ ἐξάδελφε, εἶπεν ὁ Μαρκίαν, μὴ παρέμβαλε προσκόματα.

— Αὐριον τὸ πρῶτὸ θέλω ἔλθῃ ἐνταῦθα ἵνα ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, καὶ παρακλῶ τὸν Κύριον Μαρκίωνα μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ γραφεῖον.

B.

Λίαν πρῶτὴ τὴν ἐπιούσαν ὁ Μαρκίαν κατελθὼν εἰς τὸ γραφεῖον παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐξαδέλφου του, περιέργου ὄντος νὰ ἴδῃ τί ἐφρόνει νὰ δραματολογήσῃ ὁ μεσίτης του. Ἀκριβῶς τὸ ἐκκρεμὲς ὠρολόγιον τοῦ γραφείου ἐσήμαινε τὴν ἐβδόμην τῆς πρωίας ὥραν, ὅτε ἀνεφώθησεν τῆς θύρας εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ εἰς πλουσίως ἐνδεδυμένος Ὁθωμανός καὶ χαιρέτισας ἀμφοτέρους τοὺς ἐπλησίασε λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Μαρκίωνος. Ὁ ἔμπορος ἐθεώρει μετ' ἀπορίας τὸν Ὁθωμανὸν, ὁ δὲ Μαρκίαν ἐπαπορῶν διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην φιλοφροσύνην, ἐψιθύρισε ὀλίγας γαλλικὰς λέξεις, μὴ δυνάμενος νὰ τὸν προσχγορεύσῃ τουρκιστί. Ὁ Κύριος Γλ. . . ἐθεώρει ἐταστικῶς τὸν Ὁθωμανὸν καὶ βρεμιάζων, προσπαθῶν ν' ἀναπολήσῃ εἰς τὴν μνήμην του ποῦ τὸν εἶδεν ἄλλοτε· διότι, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ ὅτι ἡ φυσιογνωμία του τῷ ἦτο γνωστή.

— Ἐτοιμάσου, Κύριε Μαρκίαν, τῷ εἶπεν ὁ Ὁθωμανός εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν, νὰ ἐκτελέσῃς τὰς διαταγὰς μου.

— Διάβολε! Ὁ Δημητράκης ὁ μεσίτης! ἀνεφώνησεν ὁ Μαρκίαν. Ὁ δὲ Γλ. . . ἐγέλα ξεκαρδιζόμενος. — Θεέ μου πόσον ἠπατήθην, ἔλεγε, ποτὲ δὲν ἤθελον διανοηθῆ ὅτι ὁ καλὸς μου μεσίτης μετεμορφώθη εἰς Τούρκον ἀγᾶ.

— Κάθησαι, Κύριε Μαρκίαν, τῷ εἶπεν ὁ μεσίτης, νὰ πράξω ὅ,τι ὑπεσχέθη· καὶ συγχρόνως ἐξηγάγετε ἐκ τοῦ κόλπου του ψαλίδα καὶ ζυράφιον.

— Τί θὰ κάμῃς; ὑπέλαθεν ὁ Μαρκίαν.

— Θὰ ψαλιδίσω τὴν κόμην σου καὶ θὰ κείρω τὸ ὑπογένειόν σου, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ σὲ εἰσάξω ἐν τῷ Ἀβράτ-Παζάρ μὲ ὑπογένειον καὶ μὲ κόμην κατερχομένην μέχρι τῶν ὠμων σου· θὰ σὲ φορέσω κίδαριν, ἧτις πρέπει νὰ καλύπτῃ καὶ αὐτὰς τὰς τρίχας τῶν κροτάφων σου, τὰς ὁποίας θὰ κείρω ὡς καὶ τὰς τοῦ ἀχένος σου, διότι οἱ Ὁθωμανοὶ ἔχουσι ζυρισμένας τὰς κεφαλὰς των.

— Θεέ μου! τί ἀλλόκοτος πράξις!

— Ἄλλως δὲν γίνεται. Ἐὰν ἐπιθυμῆς ἀληθῶς νὰ ἴδῃς τὴν ὠραίαν δούλην, ἀνάγκη νὰ προσέλθῃς εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν δούλων ὡς Ὁθωμανός.

— Θὰ τὸν ἐνδύσῃς λοιπὸν τουρκικὴν ἐνδυμασίαν, εἶπεν ὁ Γλ. . . εἰς τὸν μεσίτην.

— Βεβαίως, υπέλαβεν ούτος, και ἄς μὴ χάνω-
μεν τὸν καιρὸν.

Ὁ Μαρκίων ἐκάθησε και ἐν τῷ διαστήματι ἡμι-
σείας ὤρας ἢ κεφαλὴ του ἡτοιμάσθη και ἐκαλύφθη
ὑπὸ τουρκικῆς κιδάρως και ἐνεδύθη τουρκικὴν ἐν-
δυμασίαν μεγαλοπρεπῆ και πλουσίαν, ἣν εἶχε κο-
μίσει ὁ μεσίτης λίαν πρῶτῃ και ἔθεσεν εἰς παρακεί-
μενόν τι δωμάτιον, οὗτινος τὴν κλειδα ἐκράτει. Ἡ
κεφαλὴ τοῦ Μαρκίωνος ἐκαλύπτετο ὑπὸ κόμης μα-
κρᾶς, κατερχομένης μέχρι τῶν ὠμων του και συν-
δεδεμένης εἰς τὰ ἄκρα εἰς πλόκκμον, κατὰ τὸν συρ-
μὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἱεῖ Λοδοβίκου.

Ὁ κύριος Γλ. . . . ἔδραμεν εἰς τὸ πρόστοον και
προσεκάλεσε τὴν σύζυγόν του ἵνα κατέλθῃ εἰς τὸ
Γραφεῖον· ἀλλ' ἠπόρησεν εὐρὼν ἐκεῖ καθημένην Ὁ-
θωμανίδα, κεκαλυμμένην κατὰ τὸ θρησκευτικὸν τῶν
τουρκιστῶν ἔθιμον.

— Δημητράκη, εἶπεν ἐπεστρέψας εἰς τὸ γρα-
φεῖον, εἰς τὸ πρόστοον ὑπάρχει μία Ὀθωμανίς· ἀ-
νόητε θὰ μᾶς ἐμπερδεύσει.

— Εἶναι χριστιανή, αὐθέντα, ἀπεκρίθη ὁ μεσί-
της, ἐγὼ τὴν ἔφερα, διότι ἔχομεν τὴν ἀνάγκην τῆς
ὑπηρετήσασα πολλὰ ἔτη παρά τινι πλουσίᾳ ὀθωμα-
νικῆ οἰκογενεῖς, κατέχει τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν ἐν-
τελῶς, και τὴν λαλεῖ ὡς αἱ τῶν χαρμεῶν χανού-
μισσι.

Ἡ οἰκοδέσποινα κατῆλθε μετὰ μικρὸν και πλη-
σιάσασα εἰς τὴν θύραν τοῦ γραφείου ὠπισθοπόρησεν,
ἰδοῦσα ἐν τῷ μέσῳ ἰσταμένους δύο Ὀθωμανούς.

— Εἴσελθε, Λουίζα μου, τῆ εἶπεν ὁ σύζυγός της,
και προσελθὼν τὴν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα και τὴν
εἰσήγαγε· τί φοβείσαι, φίλη μου; οἱ ἀγάδες οὔτοι
εἶναι στενοὶ μου φίλοι, χαιρέτισέ τους.

Ἡ ὠραία Γαλλίς τοὺς ἐπλησίασε και τοὺς προ-
σηγόρευσε μετὰ τὸν συνῆθη χαιρίεντα τρόπον τῶν Γαλ-
λίδων. Αἱ γυναῖκες ἀναντιρρήτως εἶναι πεπροικι-
σμένοι ὑπὸ τῆς φύσεως μετὰ εὐφρόστερον διαγνωστι-
κὴν ἢ οἱ ἄνδρες· διότι μόλις ρίψασα τὰ βλέμμα-
τά της ἐπ' αὐτῶν, ἀνέκραξε γελῶσα· ἀξάδελφε,
Δημητράκη, τί ἐπάθετε; ἐζωμώσατε; ἢ ἔχετε ἀ-
ποκρέω;

— Κυρία, τῆ εἶπεν ὁ μεσίτης, δὲν ἀμφιβάλω,
ὅτι ὁμοιάζομεν ἀξιόλογα μετὰ προσδοφύρους ἀγάδες.

— Βεβαίως, ἀπεκρίθη ἡ οἰκοδέσποινα, ἀλλὰ δὲν
ἐννοῶ πρὸς τί ἡ τρέλλα αὐτὴ νὰ μεταμορφωθῆτε
εἰς Ὀθωμανούς.

— Πρὸς τὸ ἐσπέρως θέλετε μάθει τὸν σκοπὸν
τῆς μεταμφιέσεως, υπέλαβεν ὁ μεσίτης, ἤδη σὰς πα-
ρακαλῶ νὰ καλέσητε τὴν ἐν τῷ προστώῳ γυναῖκα
ν' ἀναβῆ ἐπάνω· εἶναι χριστιανὴ ἐνδεδυμένη ὡς Ὁ-
θωμανίς.

— Καλῶς, τὴν γυναῖκα θέλω παραλάβει μετ' ἐ-

μοῦ ἀνερχομένη και θέλω περιποιηθῆ, ἀλλὰ τὴν κω-
μῶδιαν ταύτην δὲν ἐννοῶ.

— Ἀγαπητὴ μου ἀξάδελφε, ἐνεδύθημεν οὕτω
διότι θὰ ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν μίαν ὠραίαν δούλκν
εἰς τὸ Ἄβράτ Παζάρ, διότι ἄλλως δὲν μᾶς ἀφίνου
νὰ εἰσελθῶμεν.

— Ὡ Θεέ μου! ἀνεφώνησεν ἡ Κυρία, και ὄλαι
αὐταὶ αἱ παρασκευαί, ἀξάδελφε, ἔγειναν διὰ νὰ ἰδῆς
μίαν δούλκν; Συγχώρησόν μοι νὰ σὲ εἶπω ὅτι εἶναι
τρέλλα.

— Καὶ ἀγνοεῖς, Κυρία, υπέλαβεν ὁ μαρκίων γε-
λῶν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατ' ὄλον αὐτοῦ τὸν βίον κά-
μνει ἐννεμήκοντα ἐννέκ παλαβομάδες και μίαν μό-
νην φρονιμάδα; Ἀγνοεῖς ὅτι πᾶν ὅ,τι πράττει ὁ
ἄνθρωπος, τὸ μωρὸν τοῦτο ζῶν, εἶναι τόσαι τρέλ-
λαι αἵτινες ποικίλουσαι τὸν βίον αὐτοῦ τὸν καθι-
στῶσιν εὐάρεστον; Δὲν ἀνέγνως ποτὲ τοῦ σοφοῦ
Ἐράσμου τὸν πανηγυρικὸν τῆς τρέλλας; Ὁ κόσμος
οὗτος, κυρία, εἶναι θεάκτρον, και ἐπὶ τῆς σκηνῆς αὐ-
τοῦ παρουσιάζονται οἱ τολμηρότεροι, παίζοντες
διάφορα πρόσωπα, ὁ δὲ λαὸς εἶναι ὁ θεωρὸς, ὁ χει-
ροκροτῶν πάντοτε ὑπὸ τρέλλας και οὗτος.

— Σὺ, ἀξάδελφέ μου, κάμνεις μίαν τρέλλαν τοῦ-
λάχιστον ἀνωφελῆ, διότι τὸ νὰ ἰδῆ τις μίαν γυναῖ-
κα μετὰ τὴν θυσίαν τῆς κόμης του και τοῦ ὑπογενεῖου
του και μετὰ τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ζυλοκοπηθῆ ἀπὸ
τοῦς Τούρκους, ἐὰν ἀνακλυφθῆ ὅτι ὑπὸ τὴν ἐνδυ-
μασίαν παίζει κωμῶδιαν, εἶναι ἀληθῶς ἔργον γε-
λοῖον.

— Ὄλαι αἱ τρέλλαι, κυρία, εἶναι τρέλλαι δια-
φέρουσαι μόνον κατὰ τὴν ἀλλοίαν αὐτῶν μορφήν.
Ἡξεύρεις, Κυρία, τίς ὁ τρελλότερος; εἶναι ὁ πι-
στεύων, ὅτι εἶναι τῶν ἄλλων ὁ φρονιμώτερος, και
κατὰ συνέπειαν ἀξίων νὰ τὸν ἀκολουθῶσιν ὑπεί-
κοντες εἰς τὰς τρέλλας του. Μάθε δὲ ὅτι δὲν θὰ τὴν
ἰδῶ μόνον, ἀλλὰ και θὰ τὴν ἀγοράσω ἐὰν μ' ἀρέ-
σῃ. Μία δούλη πωλομένη εἰς τριάκοντα χιλιάδας
φράγκων πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ ἦναι εἰς ἄκρον
ὠραία.

— Ὡ Θεέ μου! και θὰ προσφέρῃς τόσον μέγξ
ποσὸν διὰ μίαν δούλκν, ὅσον ὠραία και ἄν εἶναι;

— Ὁ δέκατος πέμπτος Λοδοβίκος, κυρία, ἠγό-
ρασε δύο ἀραβικοὺς ἵππους ὀγδοήκοντα χιλιάδας
φράγκων, ἐγὼ τουλάχιστον πράττω ἔργον φρονιμώ-
τερον ν' ἀγοράσω ἄνθρωπον ὃν ἀγνοοῦμεν, ποία
τύχη βάρβαρος και ἀπάνθρωπος περιμένει.

Ἡ Κυρία ἀντὶ ἀπαντήσεως ὕψωσε τοὺς ὠμους της
και χαιρέτισασα ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ γραφείου.

— Ἡκουσε, ἀξάδελφε, τὸν μεταξὺ ἐμοῦ και τῆς
Κυρίας συζύγου σου διάλογον. Μέτρησόν μοι δεκα-
πέντε χιλιάδας γρόσια.

— Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τοσοῦτου ποσοῦ, Κύριε

Μαρκίων, εἶπεν ὁ μεσίτης. Μόνον τρεῖς χιλιάδες
γρόσια μᾶς χρειάζονται κατὰ τὸ παρόν. Ἄς ἴδωμεν
πρῶτον τὴν τοσοῦτον ἐκπληξασαν τὸν Ὀθωμανὸν
καλλονὴν ἐὰν ἀρέσῃ και εἰς ἡμᾶς, και τότε μᾶς ἀρ-
κοῦσι δι' ἀρραβῶνα αἱ τρεῖς χιλιάδες.

— και ἂν ὁ πωλητὴς τ' ἀρνηθῆ, ἢ τὴν πωλήσῃ
εἰς ἄλλον;

— Μὴ φοβῆσαι δι' αὐτὸ, Κύριε Μαρκίων, δὲν
ἔχομεν παράδειγμα Ὀθωμανὸς νὰ ἠρνήθῃ τὸ ληφθέν.
Ἐχετε εἰς χρυσίον, Κύριε Γλ. . . , ἠρώτησε, τρεῖς χι-
λιάδας γρόσια νὰ μᾶς δώσητε; διότι εἰς ἄργυρον
εἶναι βαρῆα και δυσκόμιστα.

Ὁ ἔμπορος ἐμέτρησε τὰ χρήματα, ἄτινα ἔθεσεν
ἐν τῷ εὐρεῖ κόλπῳ του ὁ μεσίτης.

— Ἢδη θὰ συνθηκολογήσωμεν οἱ δύο, εἶπεν ὁ
μεσίτης εἰς τὸν Μαρκίων.

— Τί; νὰ μοιράσωμεν τὴν δούλκν;

— Ὅχι δὲ, διότι δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ φορέσω δύο
ἀντὶ ἐνὸς σάγματα, ἀλλὰ νὰ μὴ πάθωμεν ἀπαίσιόν
τι. Σὺ δὲν γινώσκεις τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν και
πιθάνον νὰ κάμῃ λόγον και εἰς σὲ ὁ πωλητὴς, και ἂν
λησημονήσῃ ὅτι παίζομεν κωμῶδιαν και τῷ ἀποκρι-
θῆς γαλλιστί, θὰ πάθωμεν ὅ,τι ἐπαθεν ὁ ἱατρὸς Σγα-
ναρέλος.

— Βεβαίως· λοιπὸν τί;

— Σὺ θὰ προσποιηθῆς τὸν κωφάλαον, και ὅταν
ἢ δούλκν σ' ἀρέσκῃ, μοὶ δεικνύεις διὰ νευμάτων τὴν
θέλησίν σου.

— Εἶσαι ἐξυπνὸς διάβολος, τῷ εἶπεν ὁ Μαρκίων·
εἴμεθα σύμφωνοι.

και ἐξῆλθον ἐκ τῆς οἰκίας.

Γ'.

Τὸ Ἄβράτ-Παζάρ, ἢ ἀγορὰ τῶν δούλων, ὁμοιά-
ζει κτηνοτροφεῖον ἢ ὄρνιθοτροφεῖον. Πέριξ μιᾶς
εὐρυχώρου ἀλλ' ἀκανονίστου αὐλῆς, ὑπάρχουσιν οἰ-
κίσκοι ζύλινοι, ὧν αἱ θύραι και τὰ πρᾶθυρα εἰσι
πεφραγμένα διὰ δικτυωτῶν. Ἐν τῷ μέσῳ ὑψοῦνται
ὠραία ἀμφιλαφεῖ δένδρα, ὑπ' ὧν τὴν σκιάν περιπα-
τοῦσι σοβαρῶς οἱ πωληταὶ τῶν δούλων, καπνίζον-
τες και συνδιαλεγόμενοι μεταξὺ τῶν περὶ τῶν ἀν-
θρωπίνων ἐμπορευμάτων τῶν μακρᾶν τούτων ὀλί-
γα βήματα κάθηνται αἱ δούλαι, τὰ δυστυχῆ ταῦτα
πλάσματα, εἰς μικρὰς ὁμάδας, αἱ πλείεσαι γυμναί,
φέρουσαι ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν τὸν τύπον τῆς ἀ-
πογνώσεως και τῆς λύπης. Ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ
συνυπάρχουσιν ὅλοι οἱ τύποι τῆς μεγάλης οἰκογε-
νεῖας τοῦ Ἄδάμ. Ἐνταῦθα εἰσι τὰ ὠρικότερα πρό-
σωπα, τὸ λευκότερον χρῶμα, οἱ κομψότεροι χαρα-
κτῆρες οἱ καλλύνοντες τὰς θυγατέρας τῆς Κιρκασίας,
τῆς Γεωργίας και τῆς Μιγρηλίας, ὧν αἱ κανονικαὶ
και πλήρεις θελήτρων μορφαὶ, αἱ δαψιλῆς κόμαι,

κατερχόμεναι μέχρις ὀσφύος και τὸ ἀκαμπτον και
χαρίεν ἀνάστημα εἰσιν ἀξια προτύπων ἀπομιμήσεων
διὰ τὴν γραφίδα τῶν Ραφαήλων και Τιτιανῶν·
ἀλλ' ἐνταῦθα ἐκεῖ συνυπάρχουσι και τὰ εἰδεχθέ-
στερα πρόσωπα, ἢ προχειλῆς Ἀφρικανὴ μετὰ βίνα σι-
μῆν, μέτωπον κοῖλον και κόμην οὐλκν, και ἡ μαύ-
ρη τῆς Ἀθουσιανῆς, μετὰ πρόσωπον στίλβον ὡς ὁ λεῖος
ἔβνος. Ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ περιέρχονται βρα-
δέως οἱ ἀγορασταί, οἱ μὲν παιδάς πραγματευόμενοι,
οἱ δὲ ἰστάμενοι ἀπέναντι νεανίδων μαύρων, ἀθλίως
ἐνδεδυμένων, προσπαθοῦντες διὰ τῆς ὀράσεως νὰ
μαντεύσωσι τὴν ὑπηρετικὴν αὐτῶν ἱκανότητα. Αἱ
δούλαι ἀνατρέφονται ἢ μάλλον διδάσκονται πᾶν
ὅ,τι δύναται νὰ τέρψῃ τὸν μέλλοντα κύριόν τῶν· ἢ
ἀξία τῶν ἐξαρτᾶται οὐ μόνον ἐκ τῆς ὠραιότητός
τῶν, ἀλλὰ και ἐκ τοῦ χοροῦ, ἐκ τοῦ ἄσματος, ἐκ
τῆς γνώσεως μουσικοῦ τινος ὄργάνου, ἢ και ἐξ ἐργο-
χείρου τινός. Οἱ παῖδες ἀνατρέφονται ἐπιμελέστερον,
ὧν πλείεστοι ἐχρημάτισαν πασάδες, ἀρχιναύαρχοι
και βεζύρα, και εἰς ἐπιγαμίας ἤλθον μετὰ σουλτα-
νικῶν θυγατέρων και ἀδελφῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι περιε-
φρόνου τοὺς δούλους και τὰς δούλας, τοὺς ἐμα-
στίγουν, τοὺς ἐφόνευον και πολλακίς τοὺς ἐβρίπτον
πρὸς τροφήν εἰς τὰ θηριοτροφεία τῶν ἀπ' ἐναντίας
οἱ Ὀθωμανοὶ και αἱ Ὀθωμανίδες και τοὺς ἀβρῆνας
και τὰς θήλεις μεταχειρίζονται ἡπίως και συνήθως
ὡς τέκνα τῶν.

Τὴν δεκάτην ὠραν τῆς πρωῆς, οἱ δύο γνωστοὶ
ἡμῖν ἀγάδες εἰσῆρχοντο ἐν τῷ πύλῳ τοῦ Ἄβράτ
Παζάρ σοβαροὶ, βαδίζοντες βραδέως, ἀπομιμούμενοι
θαυμασίως τὸν ἀληθῆ σοβαρὸν και ἀγέρωχον μεγα-
λόπλουτον Ὀθωμανόν. Ὁ θυρωρὸς ἐγερθεὶς τοὺς προσ-
ηγόρευσε ὑποκλινέστατα, οὔτοι δὲ τῷ ἔθεσαν εἰς
τὴν χεῖρα χρυσοῦν νόμισμα, ὅπερ ἐδέξατο μετὰ
πολλῶν εὐλογιῶν.

— Ὁ Θεός, τοῖς εἶπε, νὰ σὰς τὸ ἀποδώσῃ ἀ-
φθόνως. Εἰς τί ἀγαπᾶτε νὰ σὰς χρησιμεύσω;

— Νὰ μᾶς ὀδηγήσῃς, ἀπεκρίθη ὁ μεσίτης, εἰς
τὰ δωμάτια τοῦ ἐπιστάτου.

Ὁ θυρωρὸς τοὺς ὀδήγησε μέχρι τῆς θύρας και ἐ-
πέστρεψεν εἰς τὴν θέσιν του. Ἐν τῇ Τουρκίᾳ ἡ πα-
ρουσία εἶναι ἀπλουστάτη, οὐδεὶς ἀναγγέλλεται·
ὅθεν οἱ ἀγάδες εἰσῆλθον ἐν τῷ δωματίῳ, οὐ τινος ὁ
προθάλαμος ὑπῆρχεν ἢ εὐρύχωρος τῆς ἀγορᾶς αὐλῆς.
Ὁ ἐπιστάτης, γέρων σεβάσμιος, οὐ τὸ κατάλευκον
γένειον κατήρχετο μέχρι τοῦ στήθους του, τοὺς
ὑπεδέξατο φιλοφρονέστατα, παρακλέσας αὐτοὺς
νὰ καθίσωσι πλησίον του ἐπὶ ἐνὸς ἀνακλίντρου,
ὅπερ κατεῖχεν ἅπασαν τὴν ἀπέναντι τῆς θύρας πλευ-
ρὰν τοῦ δωματίου. Τσιμποῦκ, καφρῆ, ἀνέκραξε, και
μετὰ μικρὸν ἐγερθέντος τοῦ παραπετάσματος μιᾶς
στενῆς και μικρᾶς θύρας, ἐξῆλθεν ὑπρέτης ἐπίσης

γέρον, φέρων δύο τσιμπούκια ἀναμμένα καὶ τὰ προσέφερεν εἰς αὐτούς, ἕτερος δὲ μέλας ἤρχετο κατόπιν φέρων τὸν κερφὸν ἐπὶ δίσκου ὀρειχαλκίνου, ἀλλὰ καθρωτάτου καὶ στίλβοντος.

— Ἦλθατε, βέβαια, εἶπεν εἰς αὐτούς ὁ ἐπιστάτης, ἢ ἀγοράσετε δούλον ἢ δούλην.

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ μεσίτης, καὶ συγχρόνως ἔθεσεν ἐπὶ ἐνὸς μικροῦ νάρθηκος (μπεσαχτᾶ), καμμένου πλησίον του, δέκα ρουπιέδας χρυσοῦς. Ὁ φίλος μου ἐδῶ ἀγᾶ; εἶναι κωφάλαος, θέλει ἢ ἀγοράσῃ μίαν δούλην ὠραίαν· ἔχει τώρα ἐδῶ καμμίαν τοιαύτην;

— Ἐχει μίαν ὠραιοτάτην. Τριάκοντα ἔτη ἐπιστατῶ εἰς τὸ κατὰστημα τοῦτο καὶ ὁμολογῶ, ὅτι ὠραϊότερον πλάσμα δὲν εἶδον ἀκόμη· δυστυχῶς ὅμως χθὲς ἦλθεν εἰς πλούσιος Ὀθωμανὸς καὶ τὴν ἡγόρασε διὰ δεκαπέντε χιλιάδας γρόσια. Δὲν ἤξεύρω ὅμως ἂν τὴν ἐπῆρεν ἐδῶθεν.

— Ἐδῶ εἶναι ὁ κύριός της;

— Ἐδῶ· διότι ἔχει καὶ ἄλλας νὰ πωλήσῃ.

— Ἦμποροῦμεν νὰ τὸν ἴδωμεν;

— Μάλιστα. Καὶ κροτήσας τὰς παλάμας του κάλεισε τὸν γέροντα ὑπηρέτην.—Εἶπε τὸν Ἰσοῦφ-ἀγᾶ Τραμποζανλῆ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, καὶ ὅτι τὸν ζητοῦσι δύο ἀγορασταί.

Μετὰ μικρὸν εἰσῆλθεν ἐν τῷ δωματίῳ ἀνὴρ ὑψηλός, ἰσχνός, μετὰ γήρους καὶ προσαγορεύσας ἅπαντας ἐκάθεισε κατὰ γῆς ἐπὶ τῆς ψιάθου τῆς καλυπτούσης τὸ ἔδαφος.

— Ἰσοῦφ-ἀγᾶ, τῷ εἶπεν ὁ ἐπιστάτης, οἱ ἀγάδες θέλουσι ἢ ἀγοράσῃ μίαν ὠραίαν δούλην· ἔχεις καμμίαν;

— Εἶχον μίαν ὠραιοτάτην, ἀπεκρίθη ὁ ἀνθρωπέμπορος, ἣν χθὲς ἐσυμφώνησα μετὰ τινος Ὀθωμανοῦ πλουσίου ἢ ἀγοράσῃ διὰ γρόσια δεκαπέντε χιλιάδας.

— Σ' ἔδωκεν ἀρράβωνα; ὑπέλαβεν ὁ ἐπιστάτης.

— Ὅχι.

— Καὶ ἂν μετενόησε καὶ δὲν ἔλθῃ νὰ τὴν πάρῃ;

— Πιστεύω ὅτι θὰ ἔλθῃ.

— Διατί νὰ μὴ τῷ ζητήσῃ ἀρράβωνα; ἢ πώλησις τότε ἰσχύει ὅταν δοθῇ ἀρράβων· ἂν δὲν ἔλθῃ, εἶναι δίκαιον νὰ χάσῃ τοὺς ἀγορασταὶς τούτους;

— Ἀληθῶς.

— Ἄκουσον, Ἰσοῦφ ἀγᾶ, τῷ εἶπεν ὁ μεσίτης, ἂν ἡ δούλη ἀρέσκῃ εἰς τὸν φίλον τοῦτον, ὅστις εἶναι κωφάλαος, ἢμποροῦμεν ἀκόμη πεντακόσια γρόσια περιπλέον νὰ σοὶ δώσωμεν.

— Ἰδοὺ ἐν μέγα ὄφελος, εἶπεν ὁ ἐπιστάτης.

— Ἐγὼ, ὑπέλαβεν ὁ Ἰσοῦφ.

— Ἄς τὴν ἴδωμεν λοιπὸν, εἶπεν ὁ μεσίτης· ὑπάγωμεν.

— Διατί νὰ ὑπάγετε εἰς τὰ πνιγρὰ τῶν δούλων δωμάτια; Δὲν εἶναι καλλίτερα, Ἰσοῦφ-ἀγᾶ, νὰ τὴν φέρῃς ἐδῶ; τῷ εἶπεν ὁ ἐπιστάτης.

— Ἄν μᾶς τὸ συγχωρῆς, εὐχαριστῶς.

Ὁ Ἰσοῦφ ἐξῆλθε καὶ μετὰ μικρὸν ἐπέστρεψεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς δούλης. Ἀποκαλύφθητι, τῷ εἶπεν. Ἡ κόρη ἀπέσυρε τὸν καλύπτοντα αὐτὴν πέπλον. Ὁ πτωχὸς μεσίτης ἔμειναν ἀναυδος, θαυμάζων τὸ ἀμβρόσιον κάλλος αὐτῆς, ὁ δὲ Μαρκίω, ἰδοὺ, εἶπεν, ἐν ἑαυτῷ ἢ Μαγδαληνῆ τοῦ Βανδῆ· αὐτὴ εἶναι ἄγγελος, εἶναι χερουβείμ, ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ μου δὲν εἶδον ὠραιότερον πλάσμα. Καὶ τῷ ὄντι. Ἡ κόρη μόλις εἶχε διανύσει τὸ δέκατον ὄγδοον τῆς ἡλικίας της ἔτος· τὸ ὑψηλὸν αὐτῆς ἀνάστημα χάριτος πληθῆρες, οἱ ἀμυγδαλωτοὶ καὶ ὕργοι ὀρθοκαμοί της, ἡ κανονικὴ αὐτῆς βίσις, τὸ ὡς κάλυξ ῥόδου ἡμιανεωγμένον στόμα της, προδίδον δύο σειρὰς λευκοπάτων μαργαριτῶν, τὸ ὑψηλὸν καὶ ὑπερήφανον μέτωπόν της, ἀξίζον αυτοκρατορίας στέμμα, ὁ ἀλαβάστρινος τράχηλός της καὶ τὸ προέχον ἐπαφρόδιτον στήθος της, ἡ κατανόχρους καὶ μακρυτάτη κόμη της ἐξέπληξαν μέχρι παραφροσύνης τὸν Μαρκίωνα, ὅστις οὔτε κἄν περιέμενε τὴν ἐρώτησιν τοῦ μεσίτου, ἀλλὰ σύρας αὐτὸν ἐκ τῆς χειρίδος τοῦ ἐπενδύτου τῷ ἔδωκε νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀκατάσχετον θέλησίν του ἢ ἀγοράσῃ τὴν καλλονὴν ταύτην.

— Εἴμεθα λοιπὸν σύμφωνοι; εἶπεν ὁ μεσίτης εἰς τὸν Ἰσοῦφ, κάθησον νὰ σοὶ μετρήσω γρόσια τρεῖς χιλιάδας τὸν ἀρράβωνα καὶ μετὰ μίαν ὥραν στέλλω μίαν θείαν μου Ὀθωμανίδα καὶ τὰς ὑπολοίπους δώδεκα χιλιάδας καὶ πεντακόσια γρόσια ἵνα τὴν παραλάβῃ.

— Νὰ σκεφθῶ, ἀπεκρίθη ὁ Ἰσοῦφ, ὅστις ἤρξατο νὰ δισταζῇ ἐὰν ἦναι ὀρθὸν νὰ παραβῇ τὸν λόγον του, ὅν ἔδωκε χθὲς τῷ ἄλλῳ ἀγοραστῇ.

— Τί θὰ σκεφθῆς; ἰδοὺ ἐγγίζει ἡ μεσημβρία καὶ αὐτὸς δὲν ἐφάνη εἰσαεῖ. Φαίνεται μετενόησεν.

— Ὡς φαίνεται οὕτως ἔχει, ὑπέλαβεν ὁ Ἰσοῦφ, μετὰ ὕφους ἀμφιβόλου, ἀλλ' ἂν ἔλθῃ;

— Καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ; τῷ εἶπεν ὁ ἐπιστάτης, εἴσκι τρελλὸς νὰ χάσῃ καὶ τὸν παρόντα ἀγοραστὴν· ἐκεῖνος δὲν σ' ἔδωκεν ἀρράβωνα καὶ δὲν ἔχει δίκαιον νὰ πικραπονεθῇ.

— Τὴν δίδω τέλος πάντων, ὑπέλαβεν ὁ Ἰσοῦφ κεντηθεὶς ὑπὸ τῆς συνήθους φιλοχρηματίας τῶν ἀνθρωπεμπόρων· μοὶ δίδουν δεκάξυ χιλιάδας γρόσια;

— Δός μοι τὴν χειρά σου, τῷ εἶπεν ὁ μεσίτης, σοὶ προσφέρω τὴν ποσότητα ταύτην.

Ἡ πώλησις συνετελέσθη, ὁ μεσίτης ἐμέτρησε τὰς τρεῖς χιλιάδας γρόσια τοῦ ἀρράβωνος, συνετάχθη δὲ γραμμάτιον ἀπλούστατον τῆς πωλήσεως, ἐν ᾧ ἐτέθη ἡ σφραγὶς τοῦ Ἰσοῦφ καὶ τοῦ ἐπιστάτου τοῦ Ἀ-

βράτ-Παζᾶρ, ἡ δὲ ὠραία δούλη παραδόθη, κατὰ συναίνεσιν τοῦ τε ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ πωλητοῦ, τῷ ἐπιστάτῃ.

— Τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρημάτων, Ἰσοῦφ-ἀγᾶ, θέλει σοὶ μετρηθῆ μετὰ μίαν ὥραν ἐνώπιον τοῦ Ἀγᾶ ἐπιστάτου, παρ' οὗ θέλομεν παραλάβει τὴν δούλην, τῷ εἶπεν ὁ πεπειραμένος μεσίτης. Δὲν εἶναι οὕτως ὀρθόν, Ἀγᾶ; προσέθηκεν ἀποβλέψας εἰς τὸν ἐπιστάτην.

— Μάλιστα· διότι ἐγὼ τὴν παρέλαβον ἀν' ὄμω.

Ὁ Ἰσοῦφ προσαγορεύσας πάντας ἀνεχώρησε.

— Λάβε, Ἀγᾶ, ὑπέλαβεν ὁ μεσίτης, αὐτὸ τὸ δῶρον. Καὶ ἐμέτρησεν εἰς τὸν ἐπιστάτην ἑτέρους πεντήκοντα χρυσοῦς ρουπιέδας· οὗτος δὲ εὐχαριστήσας διὰ τὴν μεγαλοδωρίαν τῶν τοῦ προέπεμψε μέχρι τοῦ πυλῶνος τῆς ἀγορᾶς.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Καὶ

ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ.

(Τίτλος. 188 φυλλάδ. 450.)

Αἱ μέχρι τοῦδε γινόμεναι πικρατηρήσεις ἀρκούσι νομίζομεν εἰς τὸ νὰ πείσωσι τὸν ἀνγνωστὴν, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι αὐτοτελεῖς οικονομικαὶ οὐσίαι· καὶ ἂν οὕτως, τὸ μέχρι τοῦδε κερδιθὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι μέγα βήμα πρὸς τὴν ἐντελεῖ κατὰληψιν τοῦ θέματός μας.

Πρέπει ἤδη νὰ εἰδῶμεν διατί τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουσιν ἀξίαν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν χιλίους ἀνθρώπους, ποῖος ὁ λόγος, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουν ἀξίαν, ὅλοι δομοῦ ἤθελον μᾶς ἀπαντήσῃ, διότι, πιστεύεται, ὅτι δύνανται ἢ ἀνταλλαχθῶσιν ἀντὶ χρημάτων, ἢ ἐμπορευμάτων, κατ' ἀρέσκειαν τοῦ κατόχου καὶ αὐτὴ ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ ὀρθὴ περὶ τούτου ἀπάντησις. Ἀλλ' ἐὰν ἐρωτήσωμεν τοὺς αὐτοὺς, ποῖος ὁ λόγος, ὅτι τὰ ἐκ πολυτίμων μετὰλλων νομίσματα ἔχουν ἀξίαν, οἱ πλείστοι βεβαίως καὶ ἴσως οἱ 999 ἐκ τῶν 1,000 θέλουσι μὲν ἀπαντήσῃ, διότι ἐργασία ἐδαπανήθη εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀργύρου ἐξ ὧν τὰ νομίσματα ταῦτα σύγκεινται. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἤθελον μᾶς εἶπει ὅτι ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἀργυρος ἔχουν ἐσωτερικὴν ἀξίαν· καὶ ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι πικρατάτα ἀξίων· δηλαδὴ, ὅτι τὰ μὲν τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουν ἀξίαν· διότι ἀνταλλάσσουσι δι' ἄλλου τινός, ὁ δὲ χρυσοῦς καὶ ὁ ἀργυρος ἔχουν ἀξίαν,

διότι ἐργασία ἐδαπανήθη εἰς τὴν παραγωγὴν των. Ἡ δόξα ὅμως αὕτη καίτοι μέχρι πρὸ ὀλίγου ἔθεωρεῖτο ἀναμφιλεκτός σχεδόν, ἡ ἐπιστήμη ἤδη τὴν ἀποδεικνύει σφραγερᾶν· διότι, κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ὁ λόγος ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχουν ἀξίαν, εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν λόγον, ὅν ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἀργυρος ἔχουν ἀξίαν. Ἄλλως ἐὰν ἡ ἐργασία εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ ἀργύρου εἶναι τὸ αἷτιον τῆς ἀξίας αὐτῶν, ἔπεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς οἰουδήποτε πράγματος δαπανηθῆ ἐργασία πρέπει νὰ ἔχη ἀξίαν καὶ προσέτι, ὅτι ἡ ἀξία πράγματος τινός πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογος τῆς εἰς τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ δαπανηθείσης ἐργασίας. Τὸ κέλυφος τοῦ ὀστράκου, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀνεύθρου τινός προσδιοριστικοῦ ἐκφραζομένην δοξασίαν, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ μαργαρίτης εὑρέθη, πρέπει νὰ ἔχη τὴν αὐτὴν ἀξίαν, ἣν καὶ ὁ μαργαρίτης αὐτὸς ἔχει, διότι ἐκάτερον ἐπρομηθεύθη διὰ τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ τῆς ἐργασίας. Ἐὰν δὲ ἡ ἐργασία μόνη ἀποτελῇ τὸ αἷτιον τῆς ἀξίας, ἀδάμκς τίς κατωτέρως μὲν ποιότητος, ἀποκτήσας ὅμως, μετὰ τὴν ἐρευναν δλοκλήρου ἔτους ἐργασίαν, πρέπει κατὰ τὴν ἀνωτέρω δοξασίαν, νὰ ἔχη 365 φορές τὴν ἀξίαν ἀδάμαντος, καίτοι ἀνωτέρως ποιότητος τοῦ πρώτου, ὅστις εὑρέθη ὅμως, κατὰ τύχην, μετὰ τὴν ἐρευναν μιᾶς μόνης ἡμέρας. Αὐτὴ καὶ ἄλλαι θέλουσι εἰσθε αἱ συνέπειαι, ἃς ἀναποφεύκτως δυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν ἀπὸ τὴν οὕτω ἀπολύτως ἐκπερομένην καὶ ὑπόστηριζομένην δοξασίαν, ὅτι ἡ ἐργασία μόνη εἶναι τὸ αἷτιον τῆς ἀξίας. Ἀλλ' ἡ ἀνωτέρω ἀπόλυτος δοξασία εἶναι σφραγερᾶ· διότι ἄλλως, ὅπου μόνον ἐργασία ἐδαπανήθη πρέπει νὰ παρήχθῃ καὶ ἀξία. Ἐὰν τις λοιπὸν ἤθελεν ἀσχοληθῆ εἰς τὴν συσώρευσιν μεγάλου ποσοῦ πετρῶν εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας τοῦ συντάγματος, ὁ σορὸς οὗτος, κατὰ τὴν ἀνωτέρω γνώμην, θὰ ἔχη μεγάλην ἀξίαν! Ἀλλὰ ποσάκις δὲν βλέπομεν ὅτι, πρᾶγμα ἡ ἐργον τι ἐπὶ τοῦ ὁποῦ μέγα ποσὸν ἐργασίας καὶ χρημάτων ἐδαπανήθησαν, ἐπὶ τέλους οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουν. Δῆλον λοιπὸν, ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἐργασία μόνη ἡ δαπανηθεῖσα εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου ἡ δίδουσα αὐτοῖς ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνταλλακτικότης των, ἡ ἢ δι' αὐτὰ ἀπληστος ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἀργυρος δὲν ἔχουν ἀξίαν, διότι οἱ ἀνθρώποι ἠργάσθησαν εἰς τὴν παραγωγὴν των, ἀλλ' οἱ ἀνθρώποι ἐργάζονται διὰ νὰ παραγάγῃ ταῦτα, ἕνεκα τῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀκράτου ἐπιθυμίας διὰ τὴν κτήσιν των, ἡ διότι ἔχουν ἀξίαν. Ὁδὲ λοιπὸν ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι τὸ μόνον αἷτιον τῆς ἀξίας· ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἀξία εἶναι ἐν πολλοῖς ἢ προσελθούσα τὴν ἐργασίαν. Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι τὰ μεταλλικὰ ἢ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ νομίσματα καθὼς καὶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια

ἔχουν ἀξίαν δι' ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν λόγον· δηλαδή, ἕνεκα τῆς ἀνταλλακτικότητος τῶν· τὰ μὲν ὅμως ἔχουν τὴν ιδιότητα αὐτὴν εἰς ἀνώτερον, τὰ δὲ εἰς κατώτερον βαθμὸν. Τὰ πολύτιμα καλούμενα μέταλλα οὐδεμίαν ἀμέσου χρήσεως, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι, ταῦτα δὲν τῷ χρησιμεύουσιν οὔτε εἰς βρώσιν, πῶσιν ἢ ἐνδυμασίαν· οὐδέ τινος ἄλλης ἀμέσου χρησιμότητος εἶναι αὐτῶ, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ μέσον δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ προσκτῆται τ' ἀνώτερον. Ὅταν τις ἐξετέλεσεν ὑπηρεσίαν δι' ἄλλους καὶ δὲν ἀπαιτεῖ ἀνταλλαγὴν χρησιμότητος τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ ἀργύριον εἶναι ὁ τύπος ὁ καταδεικνύων τὸ ποσὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἐκτελεσθέντων ὑπηρεσιῶν· ὥστε δι' αὐτοῦ δύναται νὰ λάβῃ μετὰ ταῦτα, κατ' ἀρέσκειαν, ἀξίαν οἰκοδόμησεως χρησιμότητος. Τὸ ἀργύριον ἐπομένως εἶναι γενικὴ πίστις. Ἐνῶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι εἰδικὴ ἢ μερικὴ πίστις. Τὰ μὲν τραπεζικὰ γραμμάτια ἢ ἄλλου εἶδους ὄργανον πίστεως ἔχει ἀξίαν, διότι ὑπάρχει τις ὑποχρεωμένος νὰ τὰ ἀνταλλάξῃ ἐν ὠριμένῳ τινὶ χρόνῳ. Τὸ δὲ ἀργύριον εἶναι γενικὴ πίστις, διότι ἕκαστος εὐχαριστεῖται νὰ ἀνταλλάξῃ αὐτὸ μὲ ἄλλον τι. Ἐξάγομεν ἐπομένως τὴν ἐξῆς ἀρχὴν τῆς Πολ. Οἰκονομίας· ὅτι τὸ ἀργύριον καὶ τὰ παρτὸς εἶδους ὄργανα τῆς πίστεως ὑπάρχονται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, εἶναι ὁμοιογενεοῦς ποιότητος, καὶ παριστώσιν ἅπαντα ὄφειλῃν, ἢ ὑπηρεσίας ὄφειλομένας εἰς τοὺς κατόχους αὐτῶν, καὶ ὅτι τὸ σύνολον αὐτῶν ἀποτελεῖ τὸ κυκλοφορικὸν τῆς κοινωνίας ὄργανον.

Βαίνομεν ἤδη μετὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς τὴν συζήτησιν ἐτέρου οὐσιώδους μέρους τοῦ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν θέματος· τὸ τοσοῦτον μὲν ἐπισκοπισθὲν ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀμφισβητήσεων, ἀλλὰ τὸ ὅποιον ἢ πρόσφορος ἐπ' αὐτοῦ συζήτησις, οὐ μόνον θέλει τὸ διασαφίσει ἀλλὰ θέλει ἐκφέρει εἰς φῶς καὶ τινὰς τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς Πολ. Οἰκονομίας. Τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα εἶναι, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαιον· δύναται ἐπομένως ταῦτα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προσθήκη εἰς τὰ πλούτη τοῦ τόπου. Οὐδεὶς νομίζομεν εἶναι ὁ ἀντιδοξῶν, ὅτι τὸ ἀργύριον ἀποτελεῖ μέρος τοῦ πλούτου ἢ τοῦ κεφαλαίου καὶ πλεῖστοι οἰκονομολόγοι παραδέχονται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι κεφάλαια διὰ τὸν θέτοντα, ταῦτα εἰς κυκλοφορίαν, καὶ οὐκ ὀλίγοι πάλιν παραδεχόμενοι μὲν, ὅτι ταῦτα εἶναι κεφάλαια εἰς τὸν θέτοντα ταῦτα εἰς κυκλοφορίαν, ἀρκοῦνται ὅμως ὅτι ταῦτα φέρουσι προσθήκην τινὰ εἰς τὰ πλούτη τῆς κοινωνίας· διότι κατ' αὐτοὺς, ἐπειδὴ καὶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια παριστώσιν ὄφειλὰς ἢ ὑποχρεώσεις τῶν κυκλοφορούντων ταῦτα πρέπει ν' ἀφαιρεθῶσιν ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον τῆς περιουσίας τῶν· οὐδεμίαν ἐπομέ-

ως προσθήκην τοῦ πλούτου τῆς κοινωνίας φέρουσι. Πῶς δὲ πράγματι οἰονδήποτε δύναται νὰ ἦναι κεφάλαιον διὰ τὸ ἄτομον καὶ οὐχὶ τοιοῦτον διὰ τὴν κοινωνίαν, τὸ ὁμολογοῦμεν, ὅτι εἶναι μυστήριον δι' ἡμᾶς, ἐνῶ τὸ κεφάλαιον χώρας τινὰς εἶναι τὸ σύνολον τῶν κεφαλαίων ἐνὸς ἐκάστου τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας. Πῶς δὲ πράγμα τοῦ ὁποίου ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν ἀρνεῖται αἴφνης ἢ ὑπαρξίς τῶν παρὰ τῶν ἰδίων; Εἰς τὴν ἐτέραν ἢ τὸ αὐτὸ πράγμα παρουσιάζομενον ὑπὸ ἄλλην μορφήν δύναται νὰ θεωρηθῆται ἴσον τὸ μηδέν; φαίνεται ὅλως ἀκατανόητον. Καὶ ὅμως αὕτη εἶναι περὶ τούτου δόξα τινῶν ἐκ τῶν ἐπισημωτέρων οἰκονομικοπολιτικῶν συγγραφέων. Εἰς τὸ περὶ ἐμπορικῶν γραμματίων συναλλαγματικῶν καὶ ὄλων τῶν λοιπῶν εἰδῶν τῶν ὑποχρεώσεων ἢ ὄφειλῶν, πληρωτέων εἰς τὸ μέλλον τὸ ἀβάσιμον τῆς ἀνωτέρω δοξασίας καταδεικνύεται σαφέστατα, ἀλλὰ νὰ ἐκθέσωμεν ἐδῶ τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν ἤθελεν μᾶς παρεκλίνει πολὺ μακρὰν τοῦ ἀρχικοῦ ἡμῶν σκοποῦ, καθ' ὅσον μάλιστα θέλομεν τὸ συζητήσει ἐν ἐκτάσει ἄλλοι· διὸ περιωριζόμεθα ἤδη εἰς τὴν περὶ τῶν τραπεζικῶν μόνον γραμματίων ἔρευναν, ἥτις εἶναι ἐκ τῶν λεπτοτέρων εἰς τὴν Πολ. Οἰκονομίαν. Καὶ ὅμως περιεργον, ὅτι τὰ πιστωτικὰ ὄργανα πλέον ἀφηρημένης φύσεως ὁμολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων ὅτι εἶναι κεφάλαιον, ἐνῶ περὶ ἐκείνων κατὰ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν πραγματικὴ ἀμφιβολία ὑπάρχει, δὲν θεωροῦνται τοιαῦτα.

Τὸ ἀληθὲς τοῦ φαινομένου τούτου αἴτιον, καθ' ἡμᾶς εἶναι ὅτι ἡ ἐξήγησις τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ζητήματος ἄπεται περηλημένης τινὰς εἰς αὐτοὺς ἀρχῆς τῆς Πολ. Οἰκονομίας καὶ μίαν τῶν καθολικῶν αὐτῆς· πραγματικῶν ἐνοιῶν ὡς ἐπιστήμην.

Ἐκάστη οἰκονομικὴ ἐπιστήμη στηρίζεται ἐπὶ τινῶν καθολικῶν ἐνοιῶν, ἐκθέτοντες ἐπομένως τὰ ἀξιώματα τῆς ἐπιστήμης, εἶναι οὐσιώδεις νὰ ἐκτίθενται ταῦτα κατ' εἰδικὸν τρόπον καὶ συνάδοντα μὲ τὰς καθολικὰς ἐνοιῶς τῆς ἐπιστήμης. Ἡ δὲ ὀρθὴ ἐπιστημονικὴ τακτικὴ κατὰ μέγα μέρος, συνίσταται εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐκτεθεισῶν ἀξιωματίων. Μία δὲ καθ' ἡμᾶς ἐκ τῶν καθολικῶν ἐνοιῶν τῆς ἐπιστήμης τῆς Πολ. Οἰκονομίας, εἶναι ὅτι αὕτη πραγματεύεται περὶ ἀνταλλαγῶν· ἔπεται ὅτι πᾶν ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὸ περὶ ἀνταλλαγῆς θέμα τῆς Πολ. Οἰκονομίας πρέπει νὰ ἐκτίθεται συμφώνως μὲ τὴν εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἀναφερομένην καθολικὴν ἐνοιαν. Τοῦ νὰ ἐκθέσωμεν ἐπομένως τὸ περὶ πιστωτικῶν ὀργάνων ζήτημα, ὡς συνήθως πράττουσι τινὲς τῶν ἐξόχων οἰκονομολόγων, εἶναι ὡς ζήτημα προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως, καὶ οὐχὶ ὡς ζήτημα ἀνταλλαγῆς. Τὰ τραπεζικὰ γραμμά-

τια εἶναι ἀνταλλακτικὰ ἀξία, πρέπει ἐπομένως τὸ περὶ αὐτῶν ζήτημα νὰ τεθῆ καὶ νὰ συζητηθῆ, ὡς τὸ περὶ πολλῶν ἄλλων αὐτοτελῶν οὐσιῶν ἢ ἀντικειμένων ζήτημα· καὶ ἐπειδὴ πᾶσα οἰκονομικὴ οὐσία ἢ οἰκονομικὸν στοιχεῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ νὰ ἐνασχοληθῆ ὡς κεφάλαιον· ἔπεται ὅτι τὰ πιστωτικὰ ὄργανα δύναται νὰ θεωροῦνται ἐπίσης κεφάλαια, ὡς πᾶν ἄλλο πράγμα ἢ οἰκονομικὸν στοιχεῖον. Θέλομεν εἰδεῖ κατωτέρω ὅτι ἡ ἀρχικὴ αὕτη ἐνοια τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας διαχέει οὐκ ὀλίγον φῶς εἰς τὰ μᾶλλον σκοτεινὰ ζητήματα τῆς ἐπιστήμης ταύτης, καὶ θέλει φανεῖ ἐπίσης, ὅτι οὗτος ὑπῆρξεν ὁ φιλοσοφικὸς ἢ μᾶλλον οἰκονομικὸς βράχος ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἡ φυσιοκρατικὴ Σχολὴ συνετρίβη. Οἱ φυσιοκράται ἐπέσβευσαν ὅτι ὅλα τὰ πλούτη ἐπηγάζον ἀπὸ τὴν γῆν καὶ μόνον τρία ἦτο τὰ εἶδε τῆς παραγωγῆς ἐργασίας ἢ τρεῖς αἱ τάξεις τῶν παραγωγῶν ἐργατῶν.

α.) Οἱ θηρευταί, οἱ ἀλυεῖς καὶ οἱ ἀνατροφεῖς οἰκοτρόφων ζώων. β.) Οἱ κυρίως γεωπόνοι καὶ γ.) οἱ μεταλλευταί. Οὗτοι μόνον, κατ' αὐτοὺς, ἐθεωροῦντο παραγωγαὶ ἐργάται, διότι αὐτοὶ μόνον αὐξάνουσι τὸ ποσὸν τῶν ὑλικῶν προϊόντων, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ εἶδη τῆς φιλοπονίας, ὡς ἡ κατεργαστικὴ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον ἐθεωροῦντο στεῖρα ἢ ἄγονα ἤδη φιλοπονίας, διότι ταῦτα μόνον μετέβαλλον τὴν μορφήν ἢ τὸν τόπον τῶν πραγμάτων ἢ τῶν ὑπαρχόντων προϊόντων. Ἐπαρεδέχοντο μὲν τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν χρησιμότητα τῶν ἀγόνων ἢ μὴ παραγωγῶν τούτων κλάδων τῆς φιλοπονίας, ἀλλ' ἔλεγον ὅτι τὰ εἶδη ταῦτα τῆς ἐργασίας δὲν προσέθετον εἰς τὰ πλούτη τοῦ κόσμου, διότι κατὰ τὴν ἐνεργειάν των ἴσον ποσὸν ἀξίας καταναλισκετο τοῦ παραγομένου, τὸ ἀποτέλεσμα ἐπομένως δὲν ἦτο μεγαλητέρας ἀξίας τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἡ σχολὴ ἐστεῖριζε τὸ δόγμα τῆς ὅτι ἡ καθαρὰ πρόσδος *produit net* τῆς γῆς ἦτο ἡ μόνη προσθήκη εἰς τὰ πλούτη τῆς κοινωνίας.

Ἡ δοξασία αὕτη καταδειχθεῖσα πρὸ πολλοῦ σφαλερὰ, ἀντικατέστη ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ ἤδη ἰσχύοντες δόγματος, ὅτι μόνη ἡ ἐργασία εἶναι ἡ πηγὴ ὅλου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῷ κόσμῳ πλούτου, ἥτις δοξασία καὶ τοι εὐπιστοτέρα τῆς προκατόχου τῆς, ἐκφραζομένη μολαταῦτα οὕτω ἀπολύτως ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ πηγὴ μεγάλων σφαλμάτων εἰς τὴν οἰκονομίαν· ἐνῶ ἐὰν ἐκφράζετο ὅτι ἡ ἐργασία ἦτο τὸ κυριώτερον αἴτιον τοῦ πλούτου ἤθελεν εἶσθαι μᾶλλον πλησιέστερον τῆς ἀληθείας. Οἱ ὀπαδοὶ ἐπομένως τῆς Σχολῆς ταύτης δὲν ἀναγνωρίζουσι πράγμα τι ὅτι δύναται νὰ ἔχῃ ἀξίαν ἄλλως, εἰμὴ διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς δαπανηθείσας ἐπ' αὐτοῦ καὶ μετροῦν ἐπομένως τὴν ἀξίαν του διὰ τῆς δαπανηθείσης εἰς τὴν

παραγωγήν του ἐργασίας. Ἀλλ' ὁ πλούτος ἐν μέρει συνίσταται εἰς τὴν κτήσιν πραγμάτων ἢ ἀντικειμένων τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ιδιότητα τῆς ἀνταλλακτικότητος, ἀδιάφορον δὲ ἀν ταῦτα παρήχθησαν διὰ πολὺς ἢ ὀλίγης ἐργασίας, καὶ τοι πέραν πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι ἀντικείμενον μεγάλης ἀξίας σπανίως παράγωνται ἄνευ τῆς δαπάνης μεγάλου ποσοῦ ἐργασίας, μολαταῦτα δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν ἀπολύτως, ὅτι ἡ ἐργασία μόνη εἶναι ἡ μεταδίδουσα εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ πράγματα ἀνεξαίρετως ἀξίαν. Οὔτε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ ἀξία τῶν πραγμάτων ἐξαρτᾶται κατὰ τι ἀπὸ τὴν διαρκῆ φύσιν τῶν, ὅταν δύο πράγματα ἀνταλλάττονται μετ' ἴσης εὐκολίας εἰς τὴν ἀγοράν, θεωροῦνται ἀμφοτέρω ἴσης ἀξίας, ἀδιάφορον ἐὰν τὸ ἕτερον ἐκ τῶν δύο ἦναι διαρκὲς καὶ τὸ ἄλλο ἐξίτηλον. Ἡ δευτέρα αὕτη Σχολὴ ἀπέδειξεν ἐπομένως ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ κατεργαστοῦ ἢ τεχνίτου καὶ τοῦ ἐμπορίου εἶναι ἐπίσης καὶ παραγωγὸν ἐργασίας, ὡς ἡ τοῦ γαιοπόλου, τοῦ κτηνοτρόφου καὶ τοῦ θηρευτοῦ.

Ἡ οὐσιωδέστερα ὅμως κατὰ τοῦ δόγματος τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς ἀντιρρήσις δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀνωτέρω· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξῆς, ὅτι ἔθετον ὡς ζήτημα προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως τὰ γεγονότα τὰ ἀφορῶντα τὸ περὶ συνδιαλλαγῆς μέρος τῆς πολ. οἰκονομίας ἐνῶ ἔπρεπε νὰ θεθῶσι ταῦτα ὡς ζήτημα ἀνταλλαγῆς. Ἡ τροπὴ λ. χ. καὶ τὰ πράγματα τὰ ὑπὸ τοῦ ἐργάτου καταναλισκόμενα δίδονται αὐτῷ εἰς ἀνταλλαγὴν τῆς ἐργασίας του καὶ εἶναι ἴσης ἀξίας, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀνταλλακτέα. Ἡ τροπὴ εἶναι πράγμα ἀνεξαρτήτου ἀξίας καὶ ἡ ἐργασία ἐπίσης ἀνεξαρτήτου ἀξίας, ὁ ἐργάτης ἐπομένως κερδίζει ἀνταλλάττων τὴν ἐργασίαν του ἀντὶ τροφῆς ἐνδυμάτων κτλ. Ὁ κατεργαστής τοῦ ὑλικοῦ κερδίζει ἐπίσης ἀνταλλάττων τὰ προϊόντά του ἀντὶ ἐργασίας· διότι, τοῦ πράγματος ἢ τοῦ προϊόντος κατεργασθέντος, ἢ μετασχηματισθέντος, πωλεῖται ἀντὶ μεγαλύτερου ποσοῦ χρημάτων, παρὰ τοῦ δοθέντος εἰς τὴν ἀγοράν του, ἢ δὲ διαφορά μεταξὺ αὐτῶν συνιστᾷ τὸ κέρδος τοῦ κατεργαστοῦ, ἐπίσης καὶ ὁ ἐμπορος καὶ πᾶς ἄλλος ἐπιτηδευματίας ἢ κεφαλαίουχος, κερδίζει ἐπίσης διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς. Αὕτη εἶναι ἡ κατὰ τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος ὡς προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως, ἐνῶ πρέπει νὰ τεθῆ ὡς ζήτημα ἀνταλλαγῆς ἰσχυρὰ καὶ ἀναμφίλεκτος ἀντιρρήσις. Ἡ Τράπεζα λ. χ. δημοσιεύουσα τὸν ἐτήσιον ἢ κατ' ἐξαμηνίαν ἰσολογισμόν τῆς ἐκθέτει ἐν μίᾳ στήλῃ τὰ γραμμάτια, ἢ τὰς ἐπὶ αἰτήσεσι πληρωμᾶς ἢ ἐγγράφους ὑποχρεώσεις τῆς καὶ οἱ ἄνθρωποι συνήθως ἀντιτάττουσι τὸ ἐνεργητικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀπέναντι τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ ὑποχρεώσεων τῆς· ἦτοι, τὸ παθητικὸν αὐτῆς κεφάλαιον, καὶ ἀφαιροῦντες τὰς

δευτέρως από του πρώτου, εξάγουσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς περιουσίας τῆς Τραπεζῆς. Ἄλλ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ἡμᾶς, εἶναι τὸ σφάλμα τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς. Ἡ ὀρθὴ μέθοδος τῆς ἐκθέσεως καὶ τῆς συζητήσεως τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ζητήματος εἶναι νὰ ὑπολογίζωμεν τὸ τε ἐνεργητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν κεφάλαιον, ἢ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Τραπεζῆς ὡς ἀνεξήγητα τὸ ἐν τοῦ ἑτέρου ποσά. Ἡ πίστις τοῦ ἐμπόρου καὶ ἡ πίστις τῆς Τραπεζῆς εἶναι ἐκάστη αὐτοτελῆς ἰδιοκτησία· καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Τράπεζαν, ἐκδίδουσα ἴδια αὐτῆς γραμμᾶτια εἰς ἀνταλλαγὴν συναλλαγμάτων εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἀνταλλάξῃ ἐν εἶδος περιουσίας ἀντὶ ἑτέρου, καὶ οὐχὶ νὰ ἐξισώσωμεν τὸ ποσὸν ἀντιτάττοντες αὐτὸ κατὰ τοῦ ἄλλου. Ἐκαστὸν ὄργανον πίστεως εἶναι ἀνεξάρτητον οἰκονομικὸν στοιχεῖον, ἢ οὐσία ἐπιδεικτικῆ ἀνταλλαγῆς, ἢ καὶ εἰς μικροτέραν ἢ μεγαλειτέραν σφαίραν, κατὰ τὴν περίπτωσιν, εἶναι τὸ αὐτό.

Καὶ οἱ οἰκονομολόγοι οἱ ἀντιστρατευόμενοι κατὰ τῆς ἰδέας ὅτι ἡ πίστις εἶναι κεφάλαιον, παραδέχονται, ἄνευ ὄρου, ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμᾶτια εἶναι κεφάλαια. Ὁ Mill λ. γ. διατείνεται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμᾶτια εἶναι παραγωγικὸν κεφάλαιον (α). Ἡ ἀξία ἢ ἐξοικονομουμένη εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀναγκαίου ἀργυρίου, εἶναι καθαρὸν κέρδος εἰς τοὺς προμηθεύοντας τὸ ἀντικαταστατικόν. Οὗτοι ἔχουν τὴν χρῆσιν εἰκοσι ἑκατομμυρίων κυκλοφορικοῦ ὄργανου, τὸ ὅποιον ἐστοίχισεν αὐτοῖς μόνον τὴν δαπάνην τῆς πλῆκτῆς γλύπτου. Ἐὰν οὗτοι ἀπασχολῶσι τὴν εἰς τὴν περιουσίαν των ταύτην προσθήκην, ὡς παραγωγὸν κεφάλαιον, τὰ εἰσοδήματα τοῦ τόπου αὐξάνουσι καὶ ἐπομένως ἡ κοινωνία ὠφελεῖται, κατὰ τοσοῦτον, καθ' ὅσον ἤθελεν ὠφελῆθαι ἀπὸ ἄλλο εἶδος ἰσαξίου κεφαλαίου. Ὅταν κυκλοφορικὸν ὄργανον εἰς χαρτὶ προμηθεύεται, ὡς εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ὑπὸ τῶν ἰδιωτικῶν τραπεζιτῶν ἢ τραπεζικῶν ἐταιριῶν, ὀλόκληρον τὸ ποσὸν σχεδὸν χρησιμεύει ὡς παραγωγικὸν κεφάλαιον. Ἐύκολον δὲ εἶναι εἰς ἡμᾶς ν' ἀναφέρωμεν πολλὰς ἄλλας περιπτώσεις εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ Mill θεωρεῖ τὰ τραπεζικὰ γραμμᾶτια κεφάλαιον· ἀλλ' ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὸ ἀνωτέρω. Ὁ Μαρξὸς ἐπίσης παραδέχεται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμᾶτια εἶναι κεφάλαια. (6).

«Οἱ θέτοντες εἰς τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικὰ γραμμᾶτια, νομισματοποιοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν πίστιν των, διότι ἀπολαμβάνουσι τὴν αὐτὴν πρόσθετον δανειζόντες ταύτην ἐν εἶδει γραπτῶν ὑποσχέσεων πληρωμῆς ποσῶν τινῶν πληρωτέων ἐπὶ τῇ αἰτήσει,

ὅποιον ἤθελεν ἀπολαμβάνει, ἀπὸ τὸ εἰς νομίσματα γενόμενον ἴσον ποσὸν δανείου· καὶ ἐνῶ τοιοῦτοτρόπως αὐξάνουν τὰ ἑαυτῶν εἰσοδήματα, συνεισφέρουσιν ἐπίσης εἰς τὴν αὐξάνσιν τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν ἀνωτέρω περικοπὴν παραδέχεται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμᾶτια εἶναι κεφάλαιον καὶ κεφάλαιον παραγωγόν. Μολοντί δὲ ἀμφότεροι οἱ ἀνωτέρω ἐπίσημοι οἰκονομολόγοι, πραγματευόμενοι περὶ πίστεως ἐν γένει καὶ ἀπολύτως, παραδέχονται μὲν ὅτι ἡ πίστις παρέχει μεγάλας ὠφελείας εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀρνοῦνται μολαταῦτα ὅτι ἡ πίστις ἔχει ἀποτελεσματικὴν τινὰ ἐπιρροὴν εἰς τὴν αὐξάνσιν τοῦ πλούτου ἢ τῶν κεφαλαίων.

Ἐν ἐκ τῶν τὰ μάλιστα δυσκόλων, διότι ἐκ τῶν τὰ μάλιστα λεπτοτάτων ζητημάτων τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης εἶναι ὅτι καὶ τὰ πιστωτικὰ ὄργανα, ὅπως κυκλοφορήσων πρέπει ἀναποφύκτως νὰ ἐνδιαλαμβάνωσι τὸν ὄρον, π.ληρωτέα τοῖς μετρητοῖς, ἀπαγορεύεται μόλα ταῦτα ῥητῶς τοῦ νὰ θεωρῶνται ἢ νὰ ἐκλαμβάνωνται ταῦτα, ὡς εἰκαιοποιήσεις εἰδικοῦ νινος ποσοῦ χρημάτων. Κυκλοφοροῦσιν ἄρα ἀνεξαρτήτως, ἐπὶ τῇ πίστει, ὅτι ταῦτα θέλουσιν ἀνταλλαχθῆ ἀντὶ χρημάτων, ὡς τὸ ἀργύριον κυκλοφορεῖ ἐπὶ τῇ πίστει, ὅτι θέλει ἀνταλλαχθῆ ἀντὶ πραγμάτων. Καὶ καθὼς τὰ χρήματα δὲν ἀντιπροσωποῦσι πράγματα, καίτοι ἀνταλλακτέα μὲ ταῦτα, τοιοῦτοτρόπως τὰ πιστωτικὰ ὄργανα οὐδ' ὁλως παριστῶσι χρήματα, καίτοι ἀνταλλακτέα μὲ ταῦτα· κατὰ συνέπειαν πρέπει καὶ ταῦτα νὰ θεωρῶνται τῆς αὐτῆς φύσεως, ὡς οἰκτιδήποτε ἄλλαι ποσότητες, ἢ οἰκονομικὰ στοιχεῖα. Ἡ πίστις, πράγματι, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι περιουσία τῆς αὐτῆς φύσεως, ὡς πᾶν ἄλλο εἶδος ἀύλου κεφαλαίου. Ἄλλ' αἱ φορτωτικαὶ ἢ αἱ γραπταὶ ἀποδείξεις θεματοφυλάκων δὲν εἶναι ἀνεξάρτητοι ποσότητες, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπισημειώσεις ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἢ ἐμπορευμάτων, τὰ ὅποια ἀντιπροσωποῦσιν· οὐδ' ὁλως δύνανται ἐπομένως νὰ ὑπερβῶσιν κατὰ ποσὸν ἢ κατ' ἀξίαν τὴν περιουσίαν, ἣν αὐταὶ ἀντιπροσωποῦσι καὶ εἰς ἣν ἀνάγονται· ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας τὰ πιστωτικὰ ὄργανα, οὐ μόνον δύνανται ν' αὐξήνωσιν, ἀλλὰ καὶ πράγματα ὑπερβῶσιν κατὰ πολλὸν, δηλαδὴ, πεντάκις ἢ ἐξάκις τοῦλάχιστον, ὀλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἀργυρίου. Ἐὰν τράπεζά τις λ. γ. φυλάττῃ εἰς τὸ ταμειὸν τῆς ποσὸν τι ἀργυρίου ἀρκετὸν εἰς τὸ νὰ ἐξοφλῇ τὰ κατὰ κερὸν παρουσιαζόμενα αὐτῇ πρὸς ἐξαργύρωσιν γραμμᾶτια, τὸ ποσὸν αὐτὸ ἤθελεν εἶσθαι ἀρκετὸν νὰ ὑπστηρίξῃ τὴν εἰς τὸ κοινὸν πίστιν τῆς ἢ τὴν ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν ὅλων τῶν λοιπῶν τῶν εἰς τὴν κυκλοφορίαν γραμμᾶτιῶν αὐτῆς.

Ἀντίρρησίς τις κατὰ τῆς ἀνωτέρω γνώμης βεβαίως δύναται νὰ προταθῇ, ἂν ὅλα τὰ ἐν τῇ κυ-

κλοφορίᾳ γραμμᾶτια τῆς τραπεζῆς προσέλωσιν διὰ μιᾶς εἰς τὴν τράπεζαν πρὸς ἐξαργύρωσιν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἢ τράπεζα βεβαίως δὲν θέλει δυνῆθαι νὰ ἐξοφλήσῃ τὰς εἰς τὸ κοινὸν ὑποχρεώσεις τῆς, ἐπομένως ἢ ἀξία των θέλει ἐκπέσει. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀντίρρησιν ἀπαντῶμεν, ὅτι τὸ αὐτὸ δύναται νὰ προταθῇ καὶ κατὰ παντὸς ἄλλου εἶδους περιουσίας.

Ἡ ἀξία ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς ἰδιοκτησίας ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὄρισμένον μόνον ποσὸν ταύτης προσφερόμενον κατὰ καιροὺς εἰς τὴν ἀγορὰν δι' ἀνταλλαγῆν. Ἐὰν π. γ. ὅλα αἱ γαίαι τῆς Ἑλλάδος προσφερόντο διὰ μιᾶς εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς πώλησιν, ὅποια ἤθελεν εἶσθαι ἢ ἀξία των; Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀξία τῶν πιστωτικῶν ὀργάνων διέπεται ἀπὸ τῶν αὐτῶν φυσικῶν νόμων, ὡς ἡ ἀξία παντὸς ἑτέρου εἶδους ἰδιοκτησίας· δηλαδὴ, ὅτι μέρος μόνον τοῦ ὅλου αὐτῆς προσφέρεται εἰς ἀνταλλαγὴν κατὰ καιροῦς. Ἐτέρα ἀντίρρησις δύναται ἐπίσης νὰ γίνῃ· ὅτι ἡ τοῦ ζητήματος ἐποψὶς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν εἰδικὸν τρόπον τῆς παραστάσεως τῶν εἰς αὐτὸ ἀναγομένων γεγονότων, καὶ ὅτι, τὰ αὐτὰ γεγονότα, ἐὰν ἄλλως παρίσταντο τὸ πρᾶγμα ἐνδεχόμενον νὰ συμβῇ, δύνανται νὰ μᾶς ὀδηγήσωσιν εἰς ὄλως διάφορα ἀποτελέσματα. Οὐδ' ὁλως ἀρνούμεθα τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀνωτέρω γνώμης, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δύναται νὰ προταθῇ καὶ κατὰ πάσης ἄλλης ἐπιστήμης. Ἐκάστη ἐπιστήμη ἐξαρτᾶται ἀπὸ εἰδικὴν τινὰ μέθοδον τῆς παραστάσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἀναγομένων ἀξιομάτων. Κατὰ τινὰ ἔννοιαν δυνάμεθα ἐπομένως νὰ εἰπώμεν ὅτι ἅπασαι αἱ ἐπιστήμαι ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν περὶ μιᾶς ἐκάστης γνώμης ἐκάστου. Οὕτε καὶ τοῦτο ἀρνούμεθα· ἀλλ' ἀντ' ἀπαντῶμεν, ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἢ ἀληθῆς φιλοσοφικὴ τακτικὴ συνίσταται· δηλαδὴ, ἐκ τῶν πολλῶν ὑπαρχόντων, ἢ παρουσιαζόμενων μεθόδων τῆς παραστάσεως τῶν γεγονότων, νὰ ἐκλέξωμεν τὴν πρόσφορον ἐκείνην μέθοδον τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν, ἣτις θέλει χρησιμεύσει, ὡς ἀληθῆς βᾶσις τῆς περὶ ἧς πρόκειται ἐπιστήμης. Τοῦτου δὲ ἅπασι ἐπιτευχθέντος· δηλαδὴ, τῆς ἀρχικῆς ἰδέας γενόμενης παραδεκτῆς, πρέπει ἀπαρεγκλήτως ἢ μετ' ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβῆσαν νὰ συμμορφούμεθα μετ' αὐτῆς εἰς τὰς περὶ τὴν ἐπιστήμην ταύτην συζητήσεις μας, ἢ νὰ ἐμμένωμεν ἐπ' αὐτῆς ὅλων τῶν λοιπῶν ἀπορριφθεῖσων. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅποιον συνέβη εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκάστης ἐπιστήμης· δηλαδὴ, οἱ πρῶτοι καλλιεργηταὶ αὐτῆς δὲν διεκρίνον ἐναργῶς ὅποια εἶσαν αἱ ἀληθεῖς ἀρχικαὶ ἰδέαι ἢ ἔννοιαι αὐτῆς. Μόνον δὲ εἰς τὰς φυσικὰς καὶ τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας ἄνδρες προσφόρου ἢ ἀναλόγου, τοῦ ἐπιχειρηθέντος θύματος κρίσεως μετὰ πλήρη συζήτησιν καὶ σκέψιν συνεφώνησαν ὁμοθυμῶς καὶ ὑπέ-

δειξαν ὅποια εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἀρχαὶ ἢ ἔννοιαι ἐκάστης ἐπιστήμης καὶ ἀπαρεγκλήτως ἐτήρησαν αὐτὰς εἰς τὰς περὶ τὴν εἰδικὴν ταύτην ἐπιστήμην συζητήσεις των. Καὶ αὕτη νομίζομεν εἶναι ἡ ἀληθῆς ἔννοια τῆς κατὰ κέρρον κατατροχομένης ἐκφράσεως ἢ κοινῆ γνώμης, ἢ ὁ κοινὸς νοῦς.

Οὕτε ἄνδρες μεγάλου νοῦς πάντοτε εἶναι οἱ ἐπιτυγχάνοντες εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας ἢ τῆς ὀρθῆς ἰδέας ἐπιστήμης τίνος· διότι πολλάκις συμβαίνει, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πῶς ἢ πότε ὑπὸ τίνος, κατὰ τὸ φαινόμενον, εὐτυχῶς συμβάματος καὶ ἄνευ τίνος σχεδὸν ἀτυχῶς ἀποπειράς ἐξ ἐνός πρὸς ἐπιτυχίαν τοιαύτης, καὶ πόσοι αἰῶνες παρήλθον, πρὶν ἢ ἄνδρες ἐξόχου ἰκανότητος ἐμπόρεσαν νὰ τύχωσι τὰς ἀληθεῖς ἀρχικὰς ἐννοίας τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης ἐξ ἄλλου. Οὐδὲν μελλογολικότερον ἀναβλέποντες εἰς τὰ βᾶθη τῆς ἀρχαιότητος, παρὰ νὰ ἀναγνώσωμεν ἀποτυχίας τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐξοχότερων νοῶν. Οὐδὲν λυπηρότερον, παρὰ νὰ βλέπη τις τοὺς ἡμιθέους τῆς ἀνθρωπότητος ἀγωνιῶντας μέχρι τελευταίας εἰς τὴν παραδοχὴν σφαλῶν ἐννοιῶν!

Μετ' ὀρίμου λοιπὸν σκέψεως καὶ ἐξετάσαντες ἐπισταμένως τὰ παρὰ τῶν ἐπιστήμων οἰκονομολόγων λεχθέντα ἢ γραφέντα ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀποφαινόμεθα ὅτι ἡ ἀληθῆς ἀρχικὴ ἔννοια τῆς Πολ. Οἰκονομίας εἶναι ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἢ πραγματευομένη περὶ τῶν μέτρων, ἀναγκαῖον νὰ δώσωσιν ἀποτελεσματικότερα εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Αὕτη ἐμπεριλαμβάνει καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀνταλλαγῆς, καὶ ὅτι ἡ ἔννοια αὕτη θέλει συντρέξει ἡμᾶς εἰς τὴν λύσιν ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ ἀναγομένων φαινομένων. Σύμφωνά λοιπὸν μὲ τὴν παραδεχθεῖσαν ἀνωτέρω καθολικὴν ἔννοιαν περὶ τῆς Πολ. Οἰκονομίας ἐξηγοῦμεν τὰ ἐν αὐτῇ φαινόμενα ἐν ἁρμονίᾳ μὲ ταύτην.

Ἰπάρχει ἐκφρασις εἰς κοινὴν χρῆσιν μεταξὺ τῶν οἰκονομολόγων συγκεντρούουσα ἐν ἑαυτῇ τὰς ἀρχὰς ὅλων σχεδὸν τῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ ὑπαρχουσῶν σφαλῶν δοξασιῶν· δηλαδὴ ἡ ἐκφρασις, «ἔσωτερικὴ ἀξία». Ἡ κοινῶς μεταχειριζομένη αὕτη οἰκονομικὴ ἐκφρασις σύγκειται ἐκ δύο ἀσυναρτήτων καὶ ἀντιφικτικῶν ἐννοιῶν· καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη κατὰ τὸ 1696 ὑπὸ τοῦ Βερβῶν καὶ ἐσχάτως ἐσυζητήθη ἐμβριθῶς καὶ δι' ἀκτομαχῆτων ἐπιχειρημάτων ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Βαίλαυ, διὸ καὶ πρᾶξι μὲν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ γραφέντα κατὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ δευτέρου (α). Ἄμα τῇ καταλήψει ἐπομένως τῆς ὀρθῆς ἐννοίας, ὅτι ἡ ἀξία εἶναι ἐξωτερικὴ σχέσις καὶ οὐχὶ ποιότης τῶν πραγμάτων, ἢ ἐκφρασις «ἔσωτερικὴ ἀξία» εὐθὺς ἐξελέγχεται ὡς ἐκφρασις, ἄνευ τίνος ὀρισμένης ἐννοίας.

(α) Ἀκριβῆς ἐκθεσις περὶ τῆς φύσεως, τῶν μέτρων καὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀξίας.

(α) Ἀρχ. τῆς Πολ. Οἰκονομ. Β. Γ. κερ. 22. §. 2.

(6) Ἐμπορικὸν Λεξικόν. ἄρθρ. Τράπεζαι.

Και αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἔννοια ἡ ἐπιχέουσα μέγα φῶς ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καὶ μάλιστα τῆς πραγματικῆς ὑπάρξεως τῶν Οἰκονομικῶν οὐσιῶν αἰτίνας, καίτοι ἀνεπίδεκται ψηλαφήσεως, ἡ δράσεως, οὐχ' ἤττον εἶναι δεκτικαὶ μέτρους καὶ ἐκτιμήσεως καὶ τοιαῦτα εἶναι τὸ νοερὸν κεφάλαιον, τὸ δικαίωμα τῆς συγγραφῆς, ἡ καλὴ ὑπόληψις ἀτόμου ἢ βιωτικῆς ἐπιδιώξεως, ἡ πίστις καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἀύλου ἰδιοκτησίας ἢ περιουσίας. Τέλος δὲ παρατηροῦμεν τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια πρέπει νὰ θεωρῶνται καθ' ὅλας τὰς ἐποφείας ὡς ἀνεξάρτητος οἰκονομικὴ οὐσία, καὶ ὅτι ἡ δημιουργία ἢ εἰς τὴν κυκλοφορίαν εἰσαγωγὴ τούτων ἐπιφέρει τ' αὐτὰ ἀποτελέσματα, ὅποια καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ τῶν μεταλλικῶν χρημάτων εἰς τὴν ἀγοράν. Τὸ δὲ μέγα πλεονέκτημα τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἐπὶ τῶν μεταλλικῶν χρημάτων συνίσταται εἰς τὸ ἐξῆς· ὅτι εἰ ἐκτεταμένη τις ἐπιχείρησις εἴτε κοινῆς ὠφελείαν, εἴτε ἰδιωτικῆς, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ, τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια δύνανται νὰ δημιουργηθῶσι καὶ νὰ τεθῶσι εἰς κυκλοφορίαν διὰ μιᾶς, καὶ εὐκόλως, καὶ μετ' ὀλίγης συγκριτικῆς δαπάνης. Ἐνῶ ἡ τῶν μεταλλικῶν χρημάτων τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ προμήθεια πρῶτον προΐοντα τῆς φιλοπονίας τοῦ λαοῦ ἢ τῆς γῆς τοῦ τόπου πρέπει νὰ ἐξηχθῶσι καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ εἰσυχθῆ ἴσον ποσὸν ἀξίας μεταλλικοῦ νομίσματος. Ἡ ἐκπληκτικὴ πρόοδος τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν βιωτικὴν τεχνουργίαν, κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος ἐγένετο κυρίως διὰ τῆς ὑπὸ ἰδιωτικῶν τραπεζικῶν ἐταιριῶν ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων, καὶ ἥτις ἄνευ τῆς ἐκδόσεως τοιούτων, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀποτελεσθῆ εἰς τόσον ὀλίγον χρονικὸν διάστημα. Τὰ ἀπαράμιλλα πρὸς τὰ πρόσω ἄλλα τῆς Σκωτίας κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα χρεωστοῦνται κυρίως εἰς τὴν σύστασιν ἰδιωτικῶν μὲν, ἀλλ' ἐχεγγύων διὰ τὴν ἀκραιότητα τῶν τραπεζῶν. Καὶ τὰ εἰς κυκλοφορίαν ἐκδοθέντα παρ' αὐτῶν τραπεζικὰ γραμμάτια, ἐνόσω ὑπῆρχε ζήτησις αὐτῶν ἔφερον ἀκριβῶς ἰσάζιον πραγματικῶν κεφάλαιον, ὡς εἶδαμεν ἀνωτέρω καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μίλλ ὁμολογούμενον.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐνῶ ἡ δημιουργία ποσοῦ τινος τραπεζικῶν γραμματίων εἶναι ἀνεκτίμητον εὐεργέτημα εἰς τοὺς ἐκδότας τοιούτων, ἀπολαμβανόντων κέρδη ἀπὸ αὐτὰ, καὶ πράγμα τι γινόμενον κατόχων τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ πλοῦτου τῶν εἰς κυκλοφορίαν τεθέντων γραμματίων τῶν, ἄνευ δαπάνης ἐργασίας, δὲν ἐμπόρεσαν εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν Σκωτίαν νὰ περιορισθῶσι ἐντὸς θεμιτῶν ὁρίων δῆλον, τῶν πιστοτικῶν τούτων ὀργάνων ὄντων αὐτοτελῶν οἰκονομικῶν οὐσιῶν (ἂν τὸ εἰς κυκλοφορίαν ποσὸν ὑπερβῆ τὸ ἀρκετὸν εἰς τὴν ζήτησιν τοῦ τόπου ποσόν) ὡς παντὸς

ἄλλου πράγματος εἰς προμοίας περιστάσεις, ἡ ἀξία τῶν θέλει ἐλαττωθῆ, παραβλασμένη μὲ τὰ μεταλλικὰ χρήματα. Δὲν ὑπάρχει παράδειγμα χωρὶς τινός, ἐκτὸς τῆς Σκωτίας, εἰς ἣν ἄνδρες εἴτε δημόσιοι εἴτε ἰδιῶται ἐμπιστευθέντες τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ θέσωσι εἰς κυκλοφορίαν τραπεζικὰ γραμμάτια ἀορίστου ποσοῦ ἀξίας ἢ κατηγορίας, ὅτι δὲν κατεγράθησαν αὐτὸ πρὸς μεγάλην καταστροφὴν τῆς κοινωνίας τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτοῖς τοιοῦτον ἰσχυρὸν προνόμιον. Εἰς τὰ πλείστα μέρη τοῦ κόσμου λοιπὸν ἐκρίθη ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ περιορισθῆ τὸ δικαίωμα τῆς δημοσιεύσεως τῶν τραπεζικῶν γραμματίων εἴτε κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀξίας μόνον, ἢ καὶ κατὰ τὰς τάξεις ἢ νομισματικὰς μονάδας. Τὸ πραγματικὸν δὲ ὄριον ἐντὸς τοῦ ὁποῦ το ποσὸν τῶν ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τεθησομένων τραπεζικῶν γραμματίων καθὼς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἰσχυροῦ τούτου προνομίου, καὶ τὸ δοκίμιον τῆς ὑποτιμήσεώς τῶν, ἐγένοντο τὸ ἀντικείμενον μακρῶν καὶ ἰσχυρῶν συζητήσεων, καὶ διαφόρων συμπερασμάτων. Τινὲς μὲν διατείνονται ὅτι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια πρέπει νὰ περιορίζωνται εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τοῦ ἀργυρίου· ὅτι τὸ ἀργύριον δι' οὗ ταῦτα ἀντηλλάχθησαν πρέπει νὰ διατηρῆται αὐστηρῶς εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐκδοσῆς τὰ γραμμάτια τραπεζικῆς· καὶ αὕτη εἶναι ἡ παρ' αὐτῶν καλουμένη ἀρχὴ τῆς κυκλοφορίας. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης εἶχον συστηθῆ αἱ τράπεζαι τῆς Βενετίας, τῆς Ἀμστερδάμης, τῆς Ἀμβούργης, καὶ ἐπογγέλλοντο ὅτι ἦτο συστημέναι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης· ἡ πίστις ἐπομένως ἢ παρ' αὐτῶν δημιουργηθεῖσα ἦτο ἀκριβῶς ἴση τοῦ ἀργυρίου τὸ ὅποιον αὐταὶ κατεῖχον. Ἀλλ' αἱ τράπεζαι αὗται δὲν ἐνήργουν προεξοφλήσεις. Εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον δι' οἰανδήποτε τράπεζαν, συστημένην ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κυκλοφορίας νὰ ἐνεργῆ προεξοφλήσεις· διότι εἶναι τὸ οὐσιωδέστατον συστατικὸν μιᾶς τραπεζῆς νὰ προεξοφλῆ συναλλάγματα διὰ τῆς δημιουργίας ὀφειλῶν· εἶναι ἐπομένως ἀδύνατον νὰ ἐφορμοσθῆ ἡ ἀρχὴ τῆς κυκλοφορίας ἐν οἰανδήποτε ἐκ τῶν ἀνωτέρω τραπεζῶν, χωρὶς νὰ τῆς ἀπαγορευθῆ ἐπίσης ἡ προεξοφλήσις γραμματίων ἢ συναλλαγμάτων. Εἰς τινὰς τραπεζὰς τὸ προνόμιον τῆς ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων ἐντὸς εἰς κάποιας ἀναλογίας τοῦ ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῶν ἀργυρίου. Εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀγγλίας τὸ προνόμιον αὐτὸ περιορίζεται ἐντὸς ὀρισμένου ποσοῦ, βρασιζομένου ἢ ἀντιπροσωπευομένου ὑπὸ δημοσίων χρεωγράφων μετὰ προσθέτου ποσοῦ, ἴσου τοῦ ἀργυρίου τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὸ ταμεῖον τῆς τραπεζῆς. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν συνήθως, ἀπαιτεῖται, ἐκτὸς τῆς ἀνταλλακτικότητος τῶν γραμματίων, ἴσον ποσὸν ἄλλου εἶδους περιουσίας, ὡς δημόσια γραμμάτια, ἢ ὑποθήκαι ἐπὶ γαιῶν νὰ παρακαταθέτωνται εἰς

ὄρισμένον δημόσιον κατάστημα ἀπὸ τοῦ ἐκδότας γραμματίων εἰς τὴν κυκλοφορίαν. Ὅλοι δ' αὗται αἱ διατάξεις ἐπενοήθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ περιστείλωσι τὴν σχεδὸν καθολικὴν τάσιν τῶν τραπεζῶν, τῶν ἐμπιστευθεισῶν μὲ τὸ ἀόριστον προνόμιον τῆς ἐκδόσεως γραμματίων, ὅπως μὴ διακινδυνεύωσι τὴν ἰδίαν τῶν πίστιν διὰ τῆς ἐκδόσεως ὑπερβολικοῦ ποσοῦ γραμματίων εἰς τὴν κυκλοφορίαν. Ἀλλὰ καὶ τοὶ τὰ περιοριστικὰ ταῦτα μέτρα εἰς πολλὰς περιστάσεις παρέχουσιν ἀναμφιδόλως πρόσθετον ἀσφάλειαν εἰς τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, πρέπει νὰ θεωρῶνται μᾶλλον ὡς μέτρα διὰ νὰ ὑποχρεώωσι τὰς τραπεζὰς νὰ κάμωσι ὅ,τι σπανίως τείνουσιν εἰς τὸ νὰ πράττωσι· δηλαδή νὰ ἀναβιάζωσι τὸ τίμημα τῆς προεξοφλήσεως, ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν χρημάτων. Ἡ πρᾶξις τῆς τοιαύτης περιοριστικῆς διατάξεως ἐπέφερε πολλὰς τρομερὰς ἐμπορικὰς κρίσεις εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς.

Σ. ΤΡΙΚΑΛΙΩΤΗΣ.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΜΟΝῃ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ

ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 454.)

408

Καταγραφή ἐν μεμβράνῃ περιέχουσα περιληπτικῶς τὴν ἔννοιαν ὀκτῶ προσταγμάτων τοῦ δουκὸς τῆς ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας πρὸς τοὺς δουκὰς Κρήτης περὶ τοῦ χωρίου Στύλου, μετοχίου ἔντος τῆς Πάτμου· ἦτοι α) τοῦ Ρενιέρου Τζένου (τῷ 1267)·—β) καὶ δ) τοῦ Πέτρου Γραδενίγου (τῷ 1307)·—γ) τοῦ Λαυρεντίου Τιεπόλου (τῷ 1277)·—ε) ἀνώνυμον (ἄνευ χρόνου σημασίας, ἀπευθυνόμενον δὲ τῷ δουκὶ Βιταλίῳ Μικιέλλῳ)·—ς'—η) Μιχαὴλ τοῦ Τζένου (ἄνευ χρόνου σημασίας. Τοιοῦτον ὅμως ἔνομα οὐκ ἐμφέρεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν δουκῶν, τῷ προσρητημένῳ τῇ τοῦ Μονεμβασίας Δωροθέου *Συνόψει διαφόρων ἱστοριῶν* [τῷ κοινῶς *Χρονογράφῳ* λεγομένῳ]. ΕΒ' δὲ δούξ ἀναγράφεται αὐτόθι: Μιχαὴλ Στένος [1400], θ; εἴη ἂν ὁ αὐτὸς, διαστραφέντος τοῦ ὀνόματος ὑπὸ τοῦ τυπογράφου ἢ τοῦ γραφέως).

15

Τούτες ἔνεον οἱ γραφεὶς ποῦ εἶνεν κημομένες ἀπὸ τὴν Βενετίαν διὰ τὸ μετόχην Στύλου. (1).

(1) Τὸ δὲ ἕτερον ἀντίγραφον οὗτο: Γραφεὶς κημομένης ἀπὸ τὴν ἀθηναίαν τῆς Βενετίας πρὸς τὸν δουκὰ Κρήτης διὰ τὸν Στύλον.

+ Ἡ μὲν α' δουκικὴ γραφή, ἡ γεγонуία ἐπὶ τοῦ μακαρίτου ἄρχοντος κυροῦ Ρενιέρου τοῦ Τζέν, διὰ πάσης τῆς συμβουλῆς, ἐν ἔτει αςζζ' (1267), μὴν Αὐγούστῳ ἰά, πεμφθεῖσα δὲ πρὸς τὸν ἄρχοντα κύριν Ἀνδρέαν Τζέν τὸν αὐτὸν ἀνεψιόν, τὸν τότε δουκὰ τῆς Κρήτης, καὶ τοὺς αὐτοῦ πρωτοσυμβούλους, ταῦτα περιέχει τε καὶ δηλοῖ: «Ὅτι οἱ καλόγηροι τοῦ Στύλου, τῆς δικαιολογίας τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τῆς Πάτμου, νὰ εἶναι ἀφετοὶ εἰς τὴν ἰδίαν κτῆσιν καὶ ποσσεσιόν, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν δικαιολογίαν, καθὼς ἐποίησεν (1) ὁ ἄρχων κύρις Μάρκος Δάνδουλος, εὐδ' πρὸ τοῦ λεχθέντος δουκὸς Κρήτης δούξ ἐν Κρήτῃ, μετὰ τῆς αὐτοῦ συμβουλῆς, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σασμοῦ τῆς διαφορᾶς, ἥτις ἦν ἀναμεταξὺ τῆς αὐθεντίας καὶ τοῦ κυροῦ Μανουὴλ, καὶ τοῦ Γεωργίου Σκορδίλλη· ἐν ᾧ τινι σασμῷ καὶ συμβιβασματι, ἢ ἐκεῖνος παρετήρησε καὶ παρέδραμεν, ὡς μὴ ἴδιον, εὐδ' χωρίον τοῦ Στύλου, ἀλλ' ὡς ὑπάρχον τῶν λεχθέντων καλογήρων, χωρὶς τινος ἐναντιολογίας· ἐν ᾧ τινι δουκικῇ γραφῇ ἐσχάτως καὶ εὐλαβῶς συνίστανται, (2) λέγω, εἰς τὸ ἀγαπᾶσθαι παραδίδοντε οἱ λεχθέντες καλόγηροι καὶ ὁ τόπος τοῦ ἀγίου τοῦ Ἰωάννου τῆς Πάτμου».

+ Ἡ δὲ β' γραφή, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ ἄρχοντος κυροῦ Πέτρου Γραδονίκου δουκὸς Βενετίας, μετὰ πάσης τῆς μικροτέρας συμβουλῆς τῶν τεσσαράκοντα καὶ τῶν πριεγᾶδων, ἐπέμφθη δὲ τοῖς καστελλάνοις τοῦ Πικόρνα, ἔτει αςζζ' (1307), μὴν Ἰουνίῳ ἑβ', ἰνδικτιῶνος ε', τάδε περιέχει: «Ὅτι τοὺς καλογήρους τοῦ μοναστηρίου τοῦ Στύλου καὶ τοὺς παροίκους αὐτῶν, τινὰς ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἐμπροσθεν νὰ μὴ δὲν τοὺς βαρίνη καὶ ἀναγκάζῃ νὰ δίδουσι τὸ βρόδητος, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπους τινὰς νὰ δίδουσι τοῖς καστελλάνοις, ἢ διὰ νὰ σπεύρωσι, ἢ διὰ νὰ πάλωνεύσουσι, ἢ διὰ νὰ λιχνίζουσι καὶ νὰ κοσκινίζουσι σιτάριν, οὐδὲ ταγὰς ἰδικὰς τῶν, ὡς ἐν εἰς τὸν παρεληλυθότα καιρὸν εἰώθησαν νὰ τὸς κάμνουσιν· εἰμὴ οἱ λεχθέντες καλόγηροι, καὶ οἱ χωριάται τῶν, νὰ εἶναι ἐλεύθεροι τῆς τοιαύτης καὶ ὁμοίας ἀγγαρίας».

+ Ἡ δὲ τρίτη, ἡ τελειωθεῖσα διὰ πάσης τῆς λεχθείσης συμβουλῆς, τάδε δηλοῖ: Ἀνακαινίζει ἄλλην μίαν δόσιν καὶ χάριν, πεποιτημένην πρὸς τοὺς λεχθέντας καλογήρους ἐπὶ ἄρχοντος κυροῦ Λορέντζου Τρεπόλου, ἐν ἔτει αςοζ' (1277), ἰνδικτιῶνος ιδ'. ἢ δὲ χάρις τοιαύτη ἦν: «Ἀκκοσθεῖσης τῆς ἐπειεῖκουδ; δεήσεως καὶ παρακλήσεως, τῆς δι' αὐτοὺς τοὺς καλογήρους γενομένης, περὶ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἀξίας ἐπαίνου φήμης αὐτῶν, ὅτι νὰ δύνανται νὰ ἐκβάλουσι ἀπὸ τῶν ἐσοδιῶν τος καὶ τῶν κόπων

(1) Τὸ αὐτὸ: ἐποίησεν.

(2) Τὸ αὐτὸ: συνίσταται.

«τος μουζούρικ χίλις σπάρει εξω τῆς νήσου Κρήτης, πρὸς τὴν Πάτμον τὸ νησίη τος, ἐδόθη αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον ζήτημα διὰ τῆς λεχθείσης συμβουλῆς» καὶ ἡ γραφῆ, ἢ τὸ τοιοῦτον ψήφισμα φέρουσα, ἐπέμφθη τότε τῷ ἄρχοντι κυρῷ Μπαλλέγγω καὶ τῷ αὐτοῦ συμβουλῆ. Ἡ τοιαύτη οὖν χάρις ἀνεκακίσθη καὶ ἀνεστερέωθη διὰ τοῦ λεχθέντος δουκὸς Βενετίας κυροῦ Πέτρου τοῦ Γραδονίκου, μετὰ τῆς συμβουλῆς τῶν πριεγὰδων καὶ τῶν μ', ἔτους ατζ' (1307) Ἰνδικτιῶνος ε'. Γραφείσα δὲ ἐπέμφθη τῷ ἄρχοντι κυρῷ Μπελλέτῳ τῷ Ἰουστινιανῷ, δουκὶ Κρήτης, καὶ τῷ αὐτοῦ συμβουλῆ».

† Ἡ δὲ δ' Γραφῆ, ἣτις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ λεχθέντος ἄρχοντος κυροῦ Πέτρου Γραδονίκου, διὰ τῆς αὐτοῦ συμβουλῆς, δηλοῖ τὴν χάριν, τὴν πρὸς τοὺς ῥηθέντας καλογήρους, τοὺς ἄρχοντας τὸ χωρίον τοῦ Στύλου, ἣτις τοιαύτη ἐστίν: «Ὅτι νὰ δύναντε νὰ σταίλλουσι λβ' χωριάτας ἀπὸ τῆς νήσου των τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, καὶ ἄλλους λή ἀγορασμένους ἀπὸ τῶν κρουσάρων εἰς τὸν καιρὸν ὅπου ἡ αὐθενταὶς ἐμάχεται μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Γραικῶν, διὰ νὰ κακοικίσουσι (1) τὸν τόπον τος, ἧγουν τὸ χωρίον Στύλου, πληρόντας διὰ τοὺς λεχθέντας οζ' χωριάτας εἰς τὸ κομοσύνη πᾶν χρόνον ὑπέρπυρον α', ὡς περ καὶ ἔως τότε κάμνουσιν (2). Ἐπέμφθη δὲ ἡ λεχθείσα Γραφῆ τοῖς παροῦσι καὶ ἐσομένοις δουξί, ἔτους ατζ' (1307), Ἰνδικτιῶνος ε', μηνὸς Ἰουνίου ιβ', συνιστώσα ἐσχάτως τὸν τε βίον καὶ τὴν φήμην αὐτῶν τῶν καλογήρων, καὶ ἵνα μὴ πλεῖτον βάρος πᾶσι αὐτοῖς, καὶ οἱ ἴδιοι χωριάται, ἢ τὸ κατὰ περιόρθον χρόνον παρέχειν τῷ κοινῇ, καθάπερ εἴρηται, ὑπέρπυρον α'».

† Ἡ δὲ ε' πεμφθείσα τῷ ἄρχοντι κυρῷ Βιδάλι τὸ Μικιῆλ δουκὶ Κρήτης, τὰδε φησίν: «Ὅτι τοὺς καλογήρους τοῦ Στύλου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἐμπροσθεν νὰ μὴ δὴν τοὺς βραχύνη πλέον τινάς, ἢ καθάλαρως, ἢ φρεουδάδος, ὅτι νὰ δίδουσι πλέον τίποτες κανίσκιον, ἢ ζῶον τος, ὡς ἂν συνήθιζον πρότερον αὐτοὶ οἱ καθάλαροι νὰ τοὺς στενέβουσι νὰ δίδουσι πᾶν χρόνον κανίσκιον καὶ εὐκόλως καὶ ἐτοιμῶς νὰ ποίσοῦσιν, ὅτι νὰ τοὺς ἀποδώσουσι, ἄπερ ἐπήρασι (3) ββ' δία καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἐμπροσθεν νὰ διάκεινται εἰς αὐτοὺς τοὺς καλογήρους εὐλαβῶς, ἐπειδὴ ὁ νοῦς καὶ ἡ γνώμη τῆς αὐθεντίας εἶναι, ὅτι εἰς ἕκαστος, ὅποιος ἀνηγορεύει εἴη τάξεως καὶ χρήσεως, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ κτήσει καὶ τῇ ἰδίᾳ δικαίᾳ νὰ ἀναπαύεται καὶ νὰ τραπεζάρεται εὐνοικῶς καὶ ἀταράχως.»

† Αἱ δὲ τρεῖς καὶ ἑσχατὰ Γραφαὶ, πεμφθείσαι διὰ τοῦ μακαρίτου ἄρχοντος κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ

Τζέν, μίξ μὲν τῷ ἄρχοντι κυρῷ Ἀλβάν Μπαδσερδουκὶ Κρήτης, καὶ τῇ αὐτοῦ συμβουλῆ, ἑτέρα δὲ κυρῷ Νικολάῳ Πόλω βετόρι Ῥυθίμνης' ἢ δὲ τρίτη κυρῷ Ἀντωνίῳ Πέμπο βετόρι τῶν Χανίων ταῦτα δηλοῦσιν: «Ὅτι ὅπως μίξ ἑκάστη ἀπαγορεύει καὶ βρεδοκάρει τὴν γραφῆν, ἣτις ἐγένετο, ζητοῦντος τοῦ κυροῦ Ἀντωνίου τοῦ Μπαλάντζα ἐπισκόπου τοῦ Καλαμῶνος, περιέχουσα τὰδε, — Ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ποσασσιὼ τοῦ χωρίου Στύλου, ὅπου κείται εἰς τὰ μέρη τῆς ἐπισκοπῆς του, νὰ τοῦ δοθῆ ελευθέρως' οὐτινος χωρίου γνωρισθέντος, ὅτι εἶναι τῆς νήσου Πάτμου, διὰ τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας, διὰ τῶν λεχθεισῶν τριῶν γραφῶν, ὁ ἄνωθεν (1) ἐπίσκοπος ἐξεώθη καὶ ἐξωβλήθη (2) τοῦ ἄρχεῖν τὸ λεχθὲν χωρίον, ἀποδοῦς καὶ ἐπαναστρέψας αὐτὸ τοῖς καλογήροις τῆς ῥηθείσης νήσου' οἵτινες καθεκάστον πέμπονται χρόνον διὰ ἰδίαν κυβέρνουσι».

409

Ἀντίγραφον ἐν μεμβράνῃ τῆς ἀνωτέρω καταγραφῆς ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς γεγραμμένον.

410

Ἐπιστολὴ Πέτρου Ἰδουσῶνος (D'Aubusson) μεγάλου μαγίστορος τῶν ἵπποτων τῆς Ῥόδου πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς Πάτμου Θεόδουλον, περὶ τῶν εἰς τὸν μητροπολίτην Φιλαδελφείας Ἰωακείμ χρηρηγηθέντων καρπῶν πρὸς τοῦ ἐν Λέρῳ ἐπιτρόπου τῆς μονῆς. Γέγραπται τῷ αὐτῷ (1497,) καὶ ἀρχεται: «*Ἡμεῖς φρὰ Πέτρο Δαυμβοῦς θῆα χαριτι καρδιανάτος. τῆς αγίας τοῦ Θεοῦ ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας. καὶ ἀποστολικῆς λεγάτος πάσις Ἀνατολῆς. εἶμι δὲ καὶ μέγας μάιστορ. τοῦ ὁσπιταλίου τῶν Ἱεροσολύμων. Ῥόδου. εἰς ἐσέναν. τὸν ἡραχημένον ας. ἐν ἱερῷ. κυρὸν Θεόδουλον καὶ ἡγούμενον. τῆς σεβασμίας, μονῆς. τοῦ αγίου. καὶ ἐθαγκελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ ἐν τῇ ρύσσῳ. Πάτμου. καὶ ἡς ὄλους' τοὺς ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς. τῆς συντροφιά σου. Χάρις ἡμῖν καὶ ηἰρη. ἀπὸ Θεοῦ πατοκράτορος*» (3).

411

Ἀντίγραφον διπλότυπον πράξεως τῶν *κορσεγέρων* (consiglieri, συμβούλων) καὶ *βίτζε βετούρη* (vice reitore, ὑποδιοικητοῦ) Χανίων Πέτρου Μουδάτζου καὶ Πέτρου Ντολφίνου, γεγυνοίας τῷ αἰσῆ (1295,) δι' ἧς προσκυροῦται τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Στύλου, μετοχίῳ ὄντι τῆς τοῦ Θεολόγου μονῆς, ἢ παρὰ τοῦ πρώην διοικητοῦ (reitore) Χανίων Ἰακώβου Μπαρότζη (4) παραχωρη-

(1) Τὸ αὐτὸ: ὁ ἄνω γεγραμμένον.

(2) Ὁμ.: ἐξὸ κλεισθῆ.

(3) Καὶ τοῦτο τὸ ἔγγραφο ἐξεδόθη ἐν τόμῳ ΙΔ' τῆς «Πα ν δ ῶ ρ ας,» σελ. 551.

(4) Τῶν Βαροτσιῶν (Barozzi) τὸ γένος ἐξ ἑνετίας τὴν καταγωγὴν ἔλκον διασώζεται μέχρι τοῦ γῶν ἐν Νάξῳ, ἐκ Κρήτης

(1) Τὸ αὐτὸ: κατοικίσωσι.

(2) Τὸ αὐτὸ: τὸ κάμνουσι.

(3) Ὁμ.: τῶν ἐπήρασι.

θεῖσα αὐτῷ γῆ πρὸς ἀνέγερσιν καταλυμάτων διὰ τοὺς μοναχοὺς τοῦ μοναστηρίου. Ἀρχεται: «*Οἱ μεῖς Πέτρος Μουδάτζος. καὶ Πέτρος Ντολφίνος. κορσεγέροι. καὶ βύτζε βετούρης Χανίων. φανερόν ποιούμεν καθ' ἐνός. παρόντων καὶ ἐρχομένων. ὅτι ὡς καθῶς καὶ ὁ Παῦλος. ὁ οἰκονόμος τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Στύλου. ἐμπροσθὲν μας ἐφάνη. καὶ δυνατὰ μᾶς ἐσουμπληκάρησεν. κτ.λ.*» Ἔστι δὲ γεγραμμένον τὸ ἀντίγραφο περὶ τὴν ΙΖ' ἐκτονταετηρίδα, καὶ παρὰ πόδας αὐτοῦ φέρονται τέσσαρες στίχοι κρυπτογραφικῆς ὄλης ἰδιοτύπου, διαφόρου δηλαδὴ τῆς παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καλλιγράφους εἰθισμένης, περὶ ἧς ὄρα Μοντεφαλκωνίου Παλαιογρ. Ἑλλήν. βιβλ. ζ', κεφ. ε', σελ. 285 ἐρ.

† Ἐξόμπλην εὐγαλμένον ἀπὸ τὸ καθαρόν τῶν μανιφέστων τῆς κωντζηλαρίας τῶν Χανίων ἀποχαρτίξ ρῆγ'.

† Οἱ μεῖς Πέτρος Μουδάτζος, καὶ Πέτρος Ντολφίνος, κορσεγέροι, καὶ βύτζε βετούρης Χανίων, φανερόν ποιούμεν καθ' ἐνός παρόντων καὶ ἐρχομένων. ὅτι ὡς καθῶς καὶ ὁ Παῦλος, ὁ οἰκονόμος τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Στύλου, ἐμπροσθὲν μας ἐφάνη, καὶ δυνατὰ μᾶς ἐσουμπληκάρησεν, ὅτι ὡς καθῶς καὶ ἀπὸ τὸν εὐγενῆ ἄνθρωπον κύριον Ἰακώβον Μπαρότζη, ποτὲ βετούρη Χανίων, ἤχεν δωθῆν γῆς τοῦ αὐτοῦ οἰκονόμου, τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, ἢ ὅποιξ, τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἤτονεν διακτίσιμον σπιτίων διὰ τοὺς καλογέρους, τοῦ ἡρημένου μοναστηρίου, καὶ τῆς κατοικίας των, ἢ ὅποιξ γῆς, τότε δὲν ἐγραύτηκεν τοῦ ἡρημένου κονόμου, αὐτόνον αὐτοῦ, διατοῦτο ναγραφῆ, καὶ νακαταστηχηχαρισθῆ, νατυχένη νακάμωμεν, διατὶ, ἐτοῦτον ἐτῆ αὐτοῦ δωσμένον καὶ σημαδεμένον, ἤτον ἀποτὸν ῥηθὲν κύριον Ἰακώβον Μπαρότζη, ποτὲ βετούρη Χανίων, νατὸ προβάρη διὰ καλὸς καὶ ἀξίους μαρτύρους, ὅθεν θέλοντας αὐτοῦ τοῦ οἰκονόμου, τὲς ζήτηξες νάφρηκαστοῦμεν, ἐμπροσθεν ἡμῶν, ἐδῶ ἤλθεν Ἀνδριόλης καὶ Μαρτηνέλος, ρουβαροι τῶν Χανίων, τοὺς ὁποῖους ἐσφήξικμεν, ἀπάνω εἰς αὐτὸν τὸ δῶσμαν, τὸ κατεχουσιν να τυχένη να ποῦσιν καὶ να μαρτυρήτουσιν τὴν ἀλήθειαν, πῶς αὐτοῖνοι ἀπατή τος ἤτανε εἰς τὸ μετρημην τῆς αὐτῆς γῆς, τὴν ὅποιαν ὁ λεγόμενος κύριος Ἰακώβος Μπαρότζη, τοῦ λεγομένου οἰκονόμου, ἔδωκεν εἰς τὸ ὄνομαν, τοῦ ἡρημένου μοναστηρίου, διατοῦτο γνωρίζοντας ταῦτην τὴν ἀλήθειαν, δίδωμεν καὶ ἀφιερώνομεν αἰωνίως τοῦ αὐτοῦ Παύλου οἰκονόμου, τοῦ προρημένου μο-

ναστηρίου, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Στύλου, καὶ διὰ ὄνομαν τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου, τὴν προρημένην γῆν, τὴν ὅποιαν, ὁ ῥηθὲν κύριος Ἰακώβος τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ἔδωκεν, καὶ ἐκωντζεδέρησεν ἀπὸ τὴν γῆν τοῦ κομουνίου μας, τῶν Χανίων, σημά εἰς τὸν τειχον τῆς ἐκκλησίας ταγίου Νικολάου, ἄλλο, ὅπου εἶναι ἡ ἄμος, ὅπου εἶναι τα σπιτία τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, ἢ ὅποιξ γῆς, τυχένη νᾶναι ἀπὸ τὸ κεφάλην πρὸς τὸν ποννέντε ὄργιες ρ, καὶ ἀπὸ τὴν φάτζαν τῆς τραμουτάνας ὄργιες ν, καὶ ἀπὸ τὴν φάτζαν τοῦ λεβάντε ὄργιες ρ, καὶ ἀπὸ τὴν φάτζαν τῆς ὄστριας ὄργιες ν. Τέτοιξς λογιῆς ὅπου ἀποσφαλῆζουντε μέσα, ὅλα τὰ σπιτία τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, μέσα στα λεγόμενα κονφῆνια, τὸ ποῖον δῶσμαν, ἧγουν κονκοντζεσιός, τῆς προρημένης γῆς, ἀπὸ δὲ καὶ ὁμπρὸς, ὁ αὐτὸς οἰκονόμος καὶ οἱ διάδοχοί του, νὰ ἔχουσι, καὶ νὰ κρατοῦσιν, καὶ να ἐξουσιάζουσιν, τὴν προρημένην γῆν, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, καὶ ἀπ' αὐτὴν, ἐδικόν των ενα ποιούσιν ὄφελον, τινὰς αὐτῶν να μὴν τῶν ἐναντιωθῆ.

† Γενόμενον τοῦτον, σῆμερον, ἐκ τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, αἰσῆ (1295), μηνὶ Ἰαννουαρίῳ, ἡμέρας τρεῖς, μέσα στὴν Ἰνδικτιῶναν τὴν ἐνάτην.

**ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΚΡΑΚΟΒΙΑΝ
ΜΕΓΑΛΑ ΑΛΑΤΩΡΥΧΕΙΑ**

Τὰ περιφημότερα ταῦτα τοῦ κόσμου ἀλατωρυχεῖα, κείμενα ὀκτὼ περίπου μίλια μακρὰν τῆς πόλεως τῆς Κρακοβίας, ἔχουσι τὴν εἴσοδον πλησίον τοῦ χωρίου Wieliczka, ἐπὶ τῆς κατωφερείας δασώδους καὶ γραφικωτάτου λόφου. Τὰ οἰκήματα τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ καὶ ἡ ἀποθήκη τῆς κυβερνήσεως οὐ μικρὰν κατέχουσιν ἐκτάσιν, καὶ καταφανέστατα προσβάλλουσι μακρόθεν τὴν ὄψιν τοῦ θεατοῦ. Πληθος περιηγητῶν ἐκ διαφόρων τοῦ κόσμου μερῶν ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος τὰς ἀνσκαφάς. Ἐπὶ πολλοὺς δὲ κατὰ συνέχειαν αἰῶνας ἀνασκαφόμενα ἀπέκτησαν τοσαυτὴν ἐκτάσιν, ὥστε καταντῆ σῆμερον ἀκαταλόγιστος. Διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τις τὰ ὄντως ἀξιοπεριεργα ταῦτα μέρη ἀπαιτεῖται ἄδεια τῆς κυβερνήσεως, ἣτις ἕως εὐκόλως λαμβάνεται, τοῦ ἀρμοδίου ἀξιωματικοῦ εὐρισκομένου πάντοτε ἐκεῖ παρόντος. Ἡ εἴσοδος εὐρίσκεται ἐντὸς κτιρίου τοῦ οἰκήματος, ὅπου ὁ ξένος περιβάλλεται ὑπόγειον στολῆν' συνίσταται δὲ αὐτὴ ἐκ χιτῶνος λινοῦ πρὸς διαφύλαξιν τῶν ἐνδυμάτων. Ἡ θύρα ἀνοίγει καὶ ἀρχεται ἡ κατάβασις προπορευομένων παιδίων φερόντων λύχνους. Ἰπάρχει δὲ καὶ ἕτερος καταβάτως τρόπος,

μεταναστεύσαν, ὡς περ ἐσημαίωσατο καὶ ὁ σφῆς ἐν Ἀσκληπιάδαις κ. Ι. Δεκινάλλας, ἐκδοῦς καὶ τοῦ οἰκονόμου αὐτῶν τὸ ἀπικόνισμα ἐν τῇ «Πα ν δ ῶ ρ ας» [τὴμ. Η', σελ. 233] Τινὲς αὐτῶν εἶσι τοῦ ἀνατολικῆς ὀργματος, σῶζοντες καὶ τὸ πρκατρικὸν ὄνομα Ἰακώβος. Σημ. Γ. ΣΑΚΚΕΛΙΩΝΟΣ.

ὁ διὰ τροχαλιᾶς, κρεμαζομένου τοῦ καταβαίνοντος διὰ σχοινίων. Συνήθως ὅμως εἰσέρχονται διὰ τῆς καταβάθρας καὶ ἀνασύρονται διὰ τοῦ ἄλλου τρόπου. Εἰς βάθος πλέον τῶν 200 περίπου ποδῶν οὐδὲν ἄλκτος ἔχουσι· κρυφαίνεται· βαθύτερον ὅμως ἄρχονται νὰ ἀνακαλύπτονται αἱ φλέβες ἐντὸς στρώματος ἀργίλου καὶ τιτάνου. Πεντήκοντα περιπλέον πόδας βαθύτερα τελειώνει ἡ κλίμαξ, τὸ δὲ ἄλας κρυφαίνεται πανταχοῦ· οὐδὲν ἄλλο φαίνεται εἰμὴ ἄλας. Ἄνω, ὄροφὴ ἐξ ἄλατος, κάτω, ἔδαφος ἐξ ἄλατος, καὶ εἰς ἐκάστην πλευρὰν παμμεγέθεις ὄγκοι ἄλκτος, οἵτινες φωτιζόμενοι ὑπὸ τῶν λύχνων ἀστραποβολοῦσι καὶ τέρπουσι τὴν ὄψιν. Ἐνταῦθα εὐρίσκαις μυρίους διαδρόμους φέροντας πρὸς σωρούς ἐργατῶν, οἵτινες μεταξὺ τῶν σπινθηροβολούντων φώτων κόπτουσι τὸ ἔδαφος καὶ μεταφέρουσι ἐντὸς μικρῶν ἀμαξῶν τὰ ἀποκοπέντα τεμάχια. Διαβαίνοντες ἐξ ἐνός τῶν διαδρόμων τούτων φθάνομεν ἐντὸς ἐκκλησιδίου, ὃ εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότερον οἰκημα τὸ ἐν τοῖς ἀλατωρυχείοις κατασκευασθέν. Τὸ ἐκκλησιδίον αὐτὸ τιμᾶται ἐπ'ὄνοματι τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, καὶ ὑποστηρίζεται ὑπὸ κίονων ἐξ ἄλκτος ἀφθέντος ἐνῶ ἀνεσκάπτετο. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχει βωμὸς, εἰς ἐσταυρωμένος καὶ μεγάλη ἀγγίλων ἀγάλματα, ἅπαντα ἐκ καθροῦ ἄλκτος κατασκευασμένα. Ὁ ἀὴρ εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὡς ὅν πλησιέστερον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, εἶναι κατὰ πολὺ ὑγρότερος ἢ ὅσον προχωροῦμεν βαθύτερα, διὰ τοῦτο καὶ ἡ διάλυσις ἐπέρχεται βραδέως μὲν ἀλλ' ἐπιταχυνθεῖς, καὶ κατὰ συνέπειαν τούτου τινὰ τῶν τοῦ ἐκκλησιδίου ἀλατίνων ἀγαλμάτων βαθμηδὸν χάνουσι τὸ σχῆμα αὐτῶν. Ἡ κεφαλὴ ἐνός τινος ἐξ-ηφανίσθη, μέλος ἑτέρου ἔλαβε τὴν αὐτὴν τύχην, καὶ εἰς διάφορα τοῦ σώματός των μέρη φαίνονται κοιλώματα δίδοντα εἰς τὰ ἀγάλματα ὄψιν ὅπως ἀλλόκοτον ὅταν ἀνάπτωνται τὰ φῶτα. Ὁ κηπὸς τῶν δαδῶν καὶ λύχνων, ἅμα δὲ καὶ ἡ ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαιρας, κεντρικῶς τὴν ἐπιφάνειαν παντὸς ἀντικειμένου, εἰς τρόπον ὥστε τὰ ἀγάλματα δύνανται νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ἐκ μαύρου μαρμάρου.

Ὁ περιηγητὴς ὁδηγεῖται πρὸς τὰ πρόσω, εἴτα πρὸς τὰ κάτω, διέρχεται προδρόμους, αἰθούσας, καὶ διόδους ἀναριθμήτους. Καταβάθραι ὁδηγοῦσι κάτω, καὶ ἐντεῦθεν κατωτέρω, καὶ παρόμοια διαχωρίσματα ἀπαντῶσι, μέχρις ὅτου πᾶσα ἀποστάσις πλέον καὶ διευθύνσεως ἰδέα χάνεται, καὶ τυφλῶς πως ὁ ξένος ἀκολουθεῖ τοὺς ὁδηγούς αὐτοῦ, οἵτινες ἀπὸ κειρὸν εἰς κειρὸν ὑποδεικνύουσιν ὅσα μέρη ἢ ἀντικείμενα εἶναι περιεργείας τινὸς ἄξια. Πάντα ἐξαίρετως εἶναι ἐκπληκτικὰ, καὶ οὐδὲν ἄλλο βλέπει τις ἢ στερεὸν ἄλας, ἐκτὸς ὀλίγων μερῶν, ὧν ἡ ὄροφὴ μὴ οὐσὶ ἀρκούντως ἐκσφραλισμένη, ὑπο-

στηρίζεται διὰ ὑπερμεγέθων στηλῶν. Ἐνταῦθα βλέπει καὶ ξυλίνην τινὰ γέφυραν ἐπὶ μεγάλου χάσματος, ἐξ οὗ ἴσως χιλιάδες κανταρίων ἀποκοπέντος ἄλκτος βαθμηδὸν ἐξήχθησαν.

Ὁ ἀὴρ γίνεται ξηρότερος καὶ καθαρότερος, καὶ ὅσον βαθύτερα προχωρεῖς, τόσον αἱ ἄκρα καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῶν βράχων ἀποβαίνουσι πλέον κρυσταλλώδεις καὶ ὠραιότεραι. Μέγα κενὸν, ἐξ οὗ ἀπεκόπησαν ἐν ἑκατομμύριον κανταρίων ὄρυκτοῦ, φέρει τὸ σχῆμα θεάτρου, ἔχοντος ὕψος πλέον τῶν 100 ποδῶν, τὰ δὲ τεμάχια ἐξχθέντα ἐν ἰσομετρίας παριστάσι τὰς ἑδρας τῶν θεατῶν.

Εἰς ἕτερον εὐρύτατον μέρος ἵστανται δύο ἐξ ἄλκτος ὀβελίσκοι, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Α' μετὰ τῆς αὐτοκρατείας. Πορρωτέρω φθάνομεν εἰς λίμνην ἔχουσαν πλέον τῶν 20 ποδῶν βάθος, ἧς τὸ ὕδωρ κατὰ φυσικὸν λόγον εἶναι ἀλυμρότατον. Ἡ διάβασις τῆς λίμνης γίνεται ἐπὶ τετραγώνου μεγάλου ἀκατίου. Ἐντὸς τούτου κωπηλατῶν διέρχεται διὰ τινος ὑπογείου διόδου δύο ὑπερμεγέθεις περιφερείας συνεννοῦντος. Ἐνῶ δὲ διέρχεται μεταξὺ τοῦ στενοῦ, ἐκφυροσκορεῖ πυροβόλον καὶ ἡ ἠχὴ διαδίδει ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν ἐπνευλιημένης δονήσεως, αἷτινες σὲ ἐκκωφοῦσι· καὶ αὐτὸς ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ τρέμουσι, καὶ μεγάλως εὐχαριστεῖσαι ὅταν πατῆς ἐκ νέου τὸν πόδα εἰς στερεὸν ἄλας.

Ἡ αἰθουσα τοῦ χοροῦ τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ εἶναι καὶ ἕτερον ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ ὑπογείου αὐτοῦ κόσμου. Εἶναι τρισμεγίστη κατὰ τε τὸ ὕψος καὶ τὴν λοιπὴν ἔκτασιν, καὶ κατὰ τινὰς ἐορτασίμους περιστάσεις χρησιμεύει εἰς χορόν. Φωτίζεται ὑπὸ ἐξ μεγάλων πολυελαίων, οἵτινες φαίνονται μὲν ὡς ὕελοι, ἀλλὰ πράγματι εἶναι ἐκ κρυσταλλωμένου ἄλκτος. Ἀγάλματα τοῦ Ἡφίστου καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἐξ ἄλκτος ἐπίσης στολιζοῦσι τὴν αἰθουσαν, ἧτις, ὅταν εἶναι καλῶς φωταγωγημένη, παριστᾷ δράματα θαυμασίως ὠραιότητος, τῶν φώτων ἀντανακλώντων ἐπὶ ἀναριθμῶντων γωνιῶν καὶ ἐξοχῶν τοῦ διαλάμποντος ἀλατίνου βράχου.

Ἐν τούτοις προχωροῦμεν κάτω, καὶ πάλιν κάτω, καὶ ἑκατοντάδας ποδῶν ἔτι κατωτέρω διὰ μέσου λαβυρίνθων, διαδρόμων, αἰθουσῶν καὶ ἄλλων διαφόρων περιστροφῶν· ὅλοιοι φαίνονται ἄνωθεν, στόματα εἰσόδων κάτωθεν, ἅτινα οὐτε ὄνομα πλέον ἔχουσιν, οὐτε τέλος. Πανταχοῦ βλέπεις σωρούς ἐργατῶν ἀξίνας, ἔγκοπες καὶ σφῆλαι ἀκαταπαύστως εὐρίσκονται εἰς ἐνέργειαν. Ὁ τρόπος τοῦ ἐργάζεσθαι εἶναι ὁ αὐτὸς ὁ καὶ πρὸ αἰῶνων ἐν χρήσει. Ἰνα ἐξαχθῶσιν τὰ τεμάχια ἐκ τῶν βράχων σχηματίζονται κοιλότητες καταλλήλου μεγέθους· εἰσάγοντες δὲ τότε σφῆνας ὑπὸ τὸν ὄγκον, ἐξάγουσιν εὐκόλως τὸ ἄλας·

Οἱ ἐξαγόμενοι σωροὶ διαχωρίζονται εἰς τεμάχια ἑκατὸν λιτρῶν, καὶ τότε πλέον εἶναι ἔτοιμοι πρὸς μεταφορὰν καὶ πώλησιν. Μεταφέρονται δὲ δι' ἀμαξιδίων εἰς τὰ στόμια τῶν ἐξόδων, ὅθεν ἀνασύρονται ἀπὸ πατώματος εἰς πάτωμα, μέχρις ὅτου φθάσωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ἴπποι καὶ ἡμίονοι εἶναι ἐν χρήσει διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, τινὰ δὲ τῶν ζώων τούτων ἐγεννήθησαν καὶ ζῶσιν ἐντὸς τῶν ὑπογείων.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν εἶναι ἀπὸ 1,000 μέχρι 2,000. Ἄπαντες ζῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καὶ τοὶ παραδόσεις ἀναφέρουσι περὶ ὀλοκλήρων οἰκογενειῶν, αἷτινες εἶχον τὰς κατοικίας αὐτῶν ἐντὸς τῶν ἀλατωρυχείων, ὅπου τέκνα ἐγεννήθησαν καὶ διεδέχθησαν τοὺς πατέρας αὐτῶν, μὴ ἐπισκεφθέντας ποτὲ ἢ σπανίως τοῦλάχιστον τὸν ἄνω κόσμον. Τοῦτο οὐτε ἀδύνατον οὐτε ἀπίστευτον εἶναι, καθότι ὁ ἀὴρ τῶν βαθυτέρων μερῶν εἶναι κατὰ πολὺ ὑγιέστερος. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ συνθήκη αὕτη τοῦ νὰ ζῶσιν οὕτως πρὸ καιροῦ ἔπαυσεν.

Οἱ ἐργάται, ἄνδρες ὑγιεῖς, καὶ ῥωμαλέοι, διαρροῦνται εἰς τάγματα καὶ ἀλλάσσοσιν ἀνὰ πᾶσαν ἕκτην ὥραν. Ἐκαστον ἐκ τῶν ταγμάτων τούτων δύναται νὰ ἐξορῆξῃ ἐντὸς τῶν ἐξ ἐργασίμων ὥρων περὶ τὰς 4000 λίτρας ἄλκτος. Ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε καθ' ὅλον τὸ ἔτος· τοιαύτη δὲ ἡ ιδιότης τοῦ ἔαρος πρὸς διατήρησιν, ὥστε τὸ ξύλον πώποτε δὲν φθειρεται, ἀλλὰ μένει ἐπὶ αἰῶνας τὸ αὐτό. Λέγεται ὅτι ἄνθρωποι πάσχοντες ἐκ τοῦ πνεύμονος, μεγάλως ὠφελήθησαν ἀναπνεύοντες τὸν ἀέρα τῶν ὄρυχείων τούτων.

Πότε καὶ πῶς ἀνεκαλύφθη ἡ ἀλάτινος αὕτη παρακταθῆκη εἶναι ἄγνωστον. Λέγεται ὅτι κατὰ τὴν 16^η ἑκατονταετηρίδῃ ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ, ἀλλ' ἀγνοεῖται καὶ πόσον πρότερον. Παραδόσεις ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ἀμαθῶν καὶ δεισιδαιμόνων χωρικῶν τοῦ τόπου, αἷτινες ἀποδίδουσι τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῶν εἰς ὅπως θαυμαστήν καὶ ὑπερφυσικὴν αἰτίαν. Ἄλλοι ἀναφέρουσι ὅτι βασιλισσά τις τῆς Πολωνίας ἐπισκεφθεῖσα τὸ μέρος τοῦτο διέταξε τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς νὰ σκάψωσι, διαβεβαιούσας ὅτι πολυτιμώτατος θησαυρὸς ὑπῆρχεν ἐκεῖ. Ἀνασκάψαντες δὲ ἀνεκάλυψαν τεμάχιον τὸ ὁποῖον, ὡς προμήνυμα τῆς ἀφθόνου μετὰ ταῦτα ἀνακαλυφθείσης ὕλης θεωρήσασα ἡ ἡγεμονίς, κατεσκεύασε δακτύλιον καὶ ἐφόρει μέχρι τέλους ζωῆς.

Κατὰ πόσον τὰ ἀλατωρυχεῖα τῆς Wielizka ἐκτείνονται δὲν διεβεβαιώθη εἰσέτι. Ἡ κρυφαίνουσα τοῦ ἄλκτος ἄρχεται εἰς βάθος 200 περίπου ποδῶν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καταβαίνει περὶ τοὺς 700 καὶ μένει ἐπὶ στρώματος τιτάνου ὁμοίως πρὸς τὴν τῶν Καρπαθίων ὄρεων, ἧτις φαίνεται ὅτι εἶναι καὶ ἡ αὐτὴ συνέχεια.

Ἔως σήμερον αἱ ἀνασκαφαὶ προεβήσαν μέχρι μήκους 2 1/2 μιλίων· ὑπελογίσθη δὲ ὅτι τὸ ὅλον μήκος πασῶν τῶν ἀναριθμῶντων ἀνασκαφῶν ἀναβαίνει εἰς πλέον τῶν 400 μιλίων.

Φ. Α. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ.

ΟΙ ΣΙΑΜΙΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ.

Πρὸ ἑνδεκα περίπου ἐτῶν ὠμιλήσαμεν περὶ τῶν συγκεκολλημένων ἀδελφῶν τῆς Σιάμης, ἐκδόντες καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν (1). Ἐπειδὴ δὲ ἔκτοτε καὶ περιήλθον πολλὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἐπλούτησαν, καὶ εἰς γάμον συνήλθον ἀμφότεροι, περιεργὸν κρίνομεν νὰ προσθέσωμεν καὶ νέας τινὰς εἰδήσεις.

Καὶ ἀληθῶς παράδοξος εἶναι ἡ ὑπαρξίς τῶν δύο αὐτῶν ἄντων, οὗ ἕκαστον ἔχει ἴδιον βίον, ἰδιαιτέρον ὀργανισμόν, κλίσις δὲ καὶ χαρακτῆρα διαφόρους. Τὸ 1830 ἔτος μεταβάλλεται κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπετάθησαν εἰς τοὺς ὀνομαστοτέρους ἱατροὺς, ὅπως κόψωσιν εἰ δυνατόν ἀκινδύνως τὴν μεμβράνην τὴν συνδέουσαν αὐτούς· ἀλλ' ἡ ἔγχειρισις ἐκρίθη θανατηφόρος.

Οἱ ἀχώριστοι αὐτοὶ ἀδελφοὶ, ὧν ὁ εἰς καλεῖται Ἔγκ καὶ ὁ ἕτερος Τσάγκ, ἐγεννήθησαν τὸ 1811 ἔτος· εἶναι δὲ συγκεκολλημένοι ἀπὸ τοῦ στήθους μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. Ἀμερικανὸς τις πλοίαρχος ἰδὼν αὐτοὺς ἐν Σιάμῃ, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ κερδοσκοπήσῃ, καὶ λαβὼν τὴν ἄδειαν τῶν γονέων αὐτῶν, περιέφερεν εἰς Ἀμερικὴν, Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν. Ὅτε δὲ ἦλθεν εἰς Παρίσιους, οἱ δύο ἀδελφοὶ κατέφυγον εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ νόμου ὅπως ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ κερδοσκοποῦ, καὶ ἐπιτυχόντες ἐπεδεικνύοντο δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμόν.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη οἱ δύο ἀδελφοὶ ἵσταντο ἀντίθετα ἔχοντες τὰ νῶτα· μικρὸν ὅμως κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπισθῆτως ἐστράφησαν τὰ σώματα πρὸς τὰ αὐτὸ μέρος, εἰς τρόπον ὥστε φαίνονται ἐνηγκαλισμένοι· ὁ Ἔγκ ἰστάμενος ἐκ δεξιῶν καὶ ὁ Τσάγκ ἐξ ἀριστερῶν ἔχουσιν ὁ μὲν πρῶτος τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὁ δὲ δεῦτερος τὴν δεξιάν ὀπισθεν τοῦ ἄλλου. Ἡ θέσις αὕτη εἶναι βεβαίως καλητέρα τῆς πρώτης· διότι καὶ μὲν ὅτε ἦσαν ἀντίνοτοι μετεχειρίζοντο καὶ τὰς δύο χεῖρας, δὲν εὐκολύνοντο ὅμως καὶ νὰ βεδίσωσι, καθόσον ὅτε ὁ εἰς προχωρεῖ ὁ ἄλλος ἠναγκάζεται νὰ ὀπισθοβῆ· ἐνῶ σήμερον καὶ συμβαδίζουσι καὶ συμπηδῶσι καὶ συντρέχουσιν.

Ἐκαστος αἰσθάνεται ἴδιον τὰς λύπας καὶ τὰς ἡ-

(1) Πανθ. Τίμ. Β', σελ. 185.

δονάζ· τὰ πάθη ὅμως καὶ τὰ φυσικὰ αὐτῶν ἰδιώματα ἔχουσι πολλὴν τὴν ἀναλογίαν καὶ ὑπὸ τὴν φυσικὴν καὶ ὑπὸ τὴν διανοητικὴν ὄψιν· παραδείγματος χάριν ἀναγινώσκουσι συγχρόνως ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, καὶ συγχρόνως πεινώσι καὶ διψῶσιν· ἀλλ' ἐὰν ὁ εἷς μόνον φάγη ὁ ἕτερος δὲν χορτάζεται.

Κοιμῶνται καὶ ἀγρυπνοῦσιν ὡσαύτως τὴν αὐτὴν ὄραν· περίεργον δὲ εἶναι ὅτι ἐνῶ, ὡς εἶπομεν, αἰσθάνονται ἕκαστος χωριστὰ, δὲν ἀκούουσιν ἀμφοτέροι εἰμὴ ἓνα μόνον ὁμιλοῦντα, καὶ διαλέγονται μεθ' ἐνὸς μόνου. Ἐὰν φέρ' εἰπεῖν ἀποτεινὴ τις τὸν λόγον πρὸς τὸν Ἔγκ, συγχρόνως δ' ἕτερός τις πρὸς τὸν Τσαῦκ, αὐτοὶ ἀπκντῶσι μόνον εἰς τὸν ἓνα, διότι ἓνα μόνον ἀκούουσι. Πρὸς τούτοις ἐνῶ παίζουσι καλῶς *σάκους* καὶ *δάμαρ*, δὲν παίζουσι ποτὲ μεταξὺ αὐτῶν, λέγοντες ὅτι τότε θὰ ἐπαιζεν ἡ δεξιὰ χεὶρ μετὰ τῆς ἀριστερᾶς. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι, πλὴν τῆς ἐξωτερικῆς συγκολλησεως, ὑπάρχει καὶ τις ἐσωτερικὴ.

Ὁμιλοῦσι δὲ καὶ οἱ δύο μετὰ πολλῆς εὐχρεΐας τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἀγγλικὴν, καὶ ἀγκυρῶσι τὴν ζωγραφικὴν, τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ποίησιν.

Περὶ τὸ 1831 ἤλθον ἀμφοτέροι εἰς γάμου κοινωνίαν, νυμφευθέντες δύο διδύμοις ἀδελφᾶς ἐν Νεοεβοράκῳ, καὶ ἐγέννησεν ἕκαστος ἀνὰ ἐννέα τέκνα, ἅτινα πολλάκις ἐδυσκολεύοντο νὰ διακρίνωσι τὸν πατέρα ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἔχουσι δὲ σήμερον πεντήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἡλικίαν. Ἀποκτήσαντες πλοῦτον πολλὸν κατὰ τὰς περιηγήσεις αὐτῶν, ἠγόρῃσαν εἰς τὴν μεσημβρινὴν Καρολίαν ἀπεράντους γαίης καὶ ζῶσιν ὡς πλοῦσοι κτηματῆται.

ΕΓΓΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΜΑΣΚΑΤΗ.

Συνέβησαν ἐσχάτως ἐν τῷ βασιλείῳ Ὁμάν ἀξιοσημεῖωτα γεγονότα· ὁ στρατὸς ἐπαναστατήσας ἀνέτρεψε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σουλτάνου Σαῖδ Σαλέμ καὶ διώρισεν ἀντ' αὐτοῦ τριαρχίαν. Ἀλλ' ἵνα ἐνοήσωμεν τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τῶν γεγονότων τούτων ἀνάγκη νὰ ἐμφιλοχωρήσωμεν εἰς τινὰς λεπτομερείας.

Τὸ βασιλεῖον Ὁμάν εἶναι γνωστὸν ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἱμανάτον τῆς Μασκάτης· ἀλλ' ἡ ἐπωνυμία αὕτη δὲν εἶναι ἀκριβής. Ὁ ἡγεμὼν ὅστις ἐκυβέρνησε μέχρι τοῦδε τὴν πολυάριθμον καὶ εὐκαρπὸν γῆν τὴν κειμένην ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Περσικοῦ κόλπου πρὸς τὰ ἄκρα τῆς Ἀραβίας, οὗ τινος ἡ δικαιοδοσία ἐξετείνετο καὶ μέχρι τῶν ἐπαρχιῶν τῶν παρὰ τὴν θάλασσαν Ὁμάν, δὲν ἐπεκαλεῖτο ἑαυτὸν *ἡμάν* ἀλλὰ *σουλτάνος*· ἡ δὲ Μασκάτη, ἧτις εἶναι ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ, δὲν εἶναι

ἡ συνήθης ἡγεμονικὴ μητρόπολις. Οἱ κάτοικοι ὀνομάζουσι βασιλεῖον Ὁμάν ὀλόκληρον τὴν ἐπικράτειαν, ἧτις μέχρι πρὸ μικροῦ διωκεῖτο ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Σαῖδ Σαλέμ.

Ἰπέκυψε δὲ ἡ ἐπικράτεια αὕτη εἰς πολλὰς περιπετείας ἀπὸ τινῶν ἑκατονταετηρίδων. Κατ' ἀρχὰς αἱ διάφοροι ἐπαρχίαι συνεκρότουσαν εἶδος ὁμοσπονδίας καὶ ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τιμαριωτῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἰσχυρότερος ἐτιτλοφορεῖτο βασιλεὺς. Μετὰ ταῦτα ὁ ἰσχυρότερος ἐτιτλοφορεῖτο βασιλεὺς. Μετὰ ταῦτα ὅμως ὅτε τῶν Πορτογάλων ἡ κατὰ θάλασσαν ὑπεροχὴ κατέστη ἀδιαφιλονεικτος, ὁ περιώνυμος αὐτῶν ἀρχηγὸς Ἀλβουκέρκης ἀπέβη εἰς Μασκάτην καὶ ἐκυβέρησεν αὐτὴν μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀξιολόγων μερῶν. Μετ' αὐτὸν ἐλθόντες οἱ Ὀλλανδοὶ ἐκυβέρησαν πολλὰ φρούρια καὶ πολλὰς νήσους, καὶ τοσοῦτον ἐνισχύθησαν ὥστε ἀπεδίωξαν κατὰ κράτος τοὺς Πορτογάλους. Αἱ εὐρωπαϊκαὶ αὐταὶ ἀντιζηλίαι ἐξηγειραν τὴν φιλοδοξίαν τῶν Περσῶν, τῶν ὁποίων ἡ χώρα κεῖται εἰς τὴν κατέναντι παραλίαν τοῦ Περσικοῦ κόλπου· ὅθεν ἐπιδραμόντες καθυπέταξαν τὸ βασιλεῖον Ὁμάν.

Περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀρχηγὸς ἐγγῶριος Ἀχμέτ-βεὶ Σαῖδ ὀνομαζόμενος, ἀποδιώξας ἀλληλοδιαδόχως τοὺς Πέρσας ἀνηγορεύθη Σουλτάνος τῆς Ὁμάν· καὶ ἐπειδὴ οἱ διαδεχθέντες αὐτῶν ἐκυβέρνησαν μετὰ πολλῆς φρονήσεως ἡ χώρα ἀνεδείχθη εὐτυχής. Εἰς μάλιστα τῶν ἡγεμόνων κατεσκεύασε στόλον τοσοῦτον ἀξιόμαχον, ὥστε ἐγένετο κύριος τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Καὶ μὲν ἕκτοτε ἐμφύλιοι τινες πόλεμοι διατάραξαν τὸ κράτος, ἀλλ' ἐν γένει αἱ ἐπαρχίαι ἦσαν ἡσυχαι καὶ ἡ κυβέρνησις ἧτις μέχρις ἐσχάτων ἦτο μοναρχικὴ, διετήρησε διὰ τῆς ἰσχυρᾶς ἀριστοκρατίας ἀξιόλογον ἐξουσίαν.

Ἡ Μασκάτη εἶναι ἡ μεγίστη τῶν πόλεων τοῦ βασιλείου, καὶ εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς προσορμίζονται συνεχῶς εὐρωπαϊκὰ πλοῖα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς πλουτισθέντες ἀπὸ τῆς ἐμπορίας ὠκοδόμησαν μεγάλα καὶ πολυτελῆ κτίρια, καὶ θεωροῦνται ὡς ὁ πλέον πεπολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀραβίας. Ὁ λαὸς τῆς Ὁμάν σύγκειται ἐκ διαφόρων φυλῶν, ἧτοι ἐξ Ὁμανιτῶν, Ἀράβων, Περσῶν, Ἰνδῶν καὶ Ἰουδαίων· ἐκάστη δὲ φυλὴ συγκροτεῖ ἰδίαν κοινότητα. Ἀλλὰ καὶ αἱ θρησκεῖαι εἶναι διάφοροι· μόνον δὲ τὸ πέμπτον τῶν κατοίκων προσβύει τὰ τοῦ Ἰσλαμισμού. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν σώζονται ἴχνη τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν· βλέπεισ παραδείγματος χάριν λείψανα ἀρχαίας χριστιανικῆς ἐκκλησίας κατασκευασθείσης ὑπὸ τῶν Πορτογάλων, καὶ οἰκίας Περσικᾶς καταρρέουσας. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἄλλοτε ἔειχεν ἀναβῆ μέχρις ἐξήκοντα χιλιάδων, συμποσοῦται σήμερον εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας· ἐπάγγελμα δὲ

Ο ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ Τ' ΑΡΝΑΚΙ.

Ἐνας λύκος σὲ μὲν βρούσι
Ἐβρεχότου μὲν φορὰ
Κ' ἐν ἀρνάκι παρακάτω
Ἐπινε σιγὰ, σιγὰ.

Ἐξαφνα τοῦ λέγει ὁ λύκος·
=Τί γυρεύεις, βρὲ μικρό;
Πῶς τολμᾶς νὰ μοῦ θολῶνῃς
Τὸ δροσάτο μου νερό;=

Καὶ τ' ἀρνάκι· = Ὄχι, ἀφέντη,
Δὲν στὸ θόλωσα ποτὲ,
Τ' ἀποπίματά σου πίνω,
Μοῦ τὸ θόλωσες ἐμέ.=

Καὶ ὁ λύκος· = Ἦν δυὸ μῆνες
Ποῦ μὲ πρόσβαλες ἐσύ! =
=Τοτ' ἡ μάννα μου ἡ καίμενη
Μ' εἶχε ἀκόμα στὸ βυζί.=

=Ἐ! λοιπὸν ἂν σὺ δὲν ἦσουν
Κι' ἂν δὲν μοῦ ἐπταίσεις ποτὲ,
Ὁ πατέρας σου θὰ νάτον
Ἡ ἀλλ' ἀρνάκι σὰν ἐσέ.=

Εἶπε ὁ λύκος καὶ στὸ στόμα
Ἀσπικῶνε τὸ πτωχὸ
Καὶ μὲ δόντιξ σὰν μαχέριξ
Τοῦ χωρίζει τὸ λαιμό.

Ἐτσι, φίλε μου, ὁ μεγάλος
Τὸν μικρὸ καταπονεῖ
Γιατ' οἱ νόμ' εἶναι φτιασμένοι
Γιὰ τὴ σφαῖρα τὴ μικρὴ!!

Ο ΘΑΛΑΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΡΧΑ.

Θάλαμ' ἐσὺ ποῦ ἐδέχθηκες
Τὸν νοῦ ποῦ ἡ γῆ λατρεῖ
Κι' ὅπου ἡ ψυχὴ τῆς Λάκουρας
Ἀγρυπνῆ τὸν γυρεύει
Ἀφοῦ τὴν ἀποθέωσε
Μὲ τόσους στεναγμούς·

Ἀγάπης ἀσκητήριον,
Πικρῶν δακρύων μνήμα
Ὅταν πρὸς σὲ πλησίασα
Τὸ πλανημένο βῆμα
Γιὰ τὴν ἐρμὴ καὶ γόμνιξ σου
Ἐκλαψα θλιβερά.

Πορφύρα χρυσοκέντητη
Κι' ἀδάμαντο-σπαρμένη
Ἐπρεπε νᾶνε ὀλόγυρα
Στὰ τείχη σου ἀπλωμένη,
Νὰ σὲ φρουροῦν οἱ ἔνδοξοι
Τοῦ κόσμου βασιλεῖς.

ἔχουσι μόνον τὴν ἐμπορίαν, καὶ μάλιστα οἱ Ἰνδοὶ οἵτινες εἶναι καὶ ἐμπειρότατοι καὶ πλουσιώτατοι.

Ὀλοκλήρου δὲ τοῦ βασιλείου ὁ πληθυσμὸς ἀναβαίνει μέχρι 2,280,000 ψυχῶν, αἵτινες δίδουσι 412,000 στρατιωτῶν. Τέσσαρες εἶναι οἱ κυριώτεροι οἰκονομικοὶ πόροι, α) ἡ ἀλιεῖα τῶν μαργαριτῶν εἰς ἣν καταγίνονται 5,000 τοῦλάχιστον πλοίων· β) τὰ τελωνεῖα, ἅτινα κατὰ τοὺς ἀκριβεστέρους ὑπολογισμοὺς δίδουσι ἐγδοήκοντα ἑκατομμύρια κατ' ἔτος· γ) ὁ ἔγγειος φόρος, ὁ ἐπὶ τῶν σιτηρῶν, τῶν καρπῶν, τῶν μετάλλων καὶ τῶν πομηνίων· καὶ δ) τὸ μονοπώλιον ὀρυκτῶν τινῶν καὶ μετάλλων.

Ἡ τελευταία πολιτικὴ μεταβολὴ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δημοκρατικὴ ἐπιδημία διεδόθη καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ ἐκθρονισθεὶς σουλτάνος κρύπτεται ἐντὸς τοῦ κράτους, ὅπου ὡς φαίνεται μερὶς ἀρκετὰ ἰσχυρὰ προτίθεται νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτόν.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλ. 454.)

ΤΟ ΑΝΘΟΣ.

Τώρα ποῦ σ' ἔρρω πέραμα
Τοῦ κρούου χάρου ἐμβαίνω
Ἐπαρε τὸ τραντάφυλλο
Χλωμὸ καὶ μακραμένο·
Ὅπου μὲ μ' ἔστὸλιζε
Τὰ μαῦρα σου μαλλιά.

Καιρὸ πολὺ τὸ φύλαξα
Κρυμένο στὴν καρδιά μου,
Τὸ βγάζω πρὶν μοῦ βάλουνα
Τ' ἄχαρα σάβανά μου,
Νὰ τὸ ποτίσ' ὁ δύστυχος
Αὐτὸ δάκρυα φλογερά.

Φῶς μου, στὸ ψυχομάχιμα
Ἄπιστο μὴ μὲ κρίνης,
Ἀγάπης, τό 'χα σύμβολο
Χρόνια πολλὰ καὶ εἰρήνης,
Χρόνια πολλὰ στὰ στήθη μου
Τὸ φύλαξα γιὰ σέ.

Γιὰ σὲ ποῦ μοῦ τὸ χάρισε
Μὲ μὲ γλυκιά ματιά σου,
Ὅταν ἐμπρὸς στὸν ἴψιστο
Μ' ἔδοσε τὴν καρδιά σου·
Τὸ 'πῆρα σ' ἐνθυμόμουνα,
Πάρτο 'θυμήσου ἐμέ!!! (α).

(α) Τὸ ἔρηθρον ἄσμα αὐτοσχεδιάσθη παρὰ τοῦ ποιητοῦ Radelli ἐλίγας στιγμὰς πρὶν ἀποβάνη.

Ἄλλ' ἔχει, τὰ στολίσματα
Καμιὰ δὲν ἔχουν χάρι
Γιὰ σὲ ὅπου σὲ σκέπασε
Τῆς δάφνης τὸ κλονάρι,
Γιὰ σὲ πού τ' ἄσματ' ἄκουσες
Τοῦ θείου ψαλμῶδοῦ!

(Μετὰφρ. ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Φ. Γ. ΔΟΥΖΗ.)

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΦΥΛΛ. 454.

Σελ. 439, στήλ. 2, τετράστιχον 5, ἀντὶ ἄσπλαχνη γρ. εὐ-
σπλαχνη. Σελ. 439, στήλ. 1, τετράστ. 2, ἀντὶ τοῦ ὁ κλαυθμὸς
γρ. ὁ κλαυθμὸς σου. Στήλ. 2, ὀκτάστ. 3, ἀντὶ Ἄχ! τὸ Χερου-
βείμ, γρ. Ἄχ! ἂν ἀκόμη ἐκάθετο Τὸ Χερουβείμ. ἐκείνο.

ΔΙΔΩΡΑ.

ΚΑΠΝΟΣ. Ἐπίσημος τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως
στατιστικὴ περιέχει τοὺς ἐπομένους ἀριθμοὺς τῆς ἐ-
τησίας παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ,
καὶ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ἐξοδεύεται ἐν Γαλλίᾳ.

Ἡ Ἀσία δίδει 155,000,000 κιλόγραμμα. Ἡ Εὐ-
ρώπη 141,000,000, ἡ Ἀμερικὴ 124,000,000, ἡ
Ἀφρικὴ 12,080,000 καὶ ἡ Αὐστραλία 400,000.

Σήμερον ἡ ἐν Γαλλίᾳ ἐτησία τοῦ καπνοῦ κατα-
νάλωσις πρὸς χρῆσιν τῆς μινδῆ ἀναβαίνει εἰς 7,799,
471 κιλόγραμμα, πρὸς κάπνισμα εἰς 18,440,919,
πρὸς μάσημα εἰς 755,025. — Ἡ ἐξόδευσις σιγάρ-
ρων τῶν 20 ἑκατοστῶν τοῦ φράγκου ἀναβαίνει εἰς
28,000 κιλόγραμ. τῶν 15 ἑκατοστῶν εἰς 63,000,
εἰς τῶν 10 ἑκατοστῶν 478,000 καὶ τῶν 5 ἑκατο-
στῶν εἰς 2,734,585.

ΤΟ ΑΓΓΑΙΚΟΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ. Κατὰ τὸ
1867 ἀνελόγει 1 ἐπιστολὴ εἰς 296 οἰκίας ἐν Ἀγ-
γλίᾳ καὶ Οὐαλίᾳ, 1 εἰς 252 ἐν Σηπτίᾳ, καὶ 1 εἰς
437 ἐν Ἰρλανδίᾳ. Κατὰ τὸ 1865 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐα-
λίᾳ εὐρίσκοντο 542 πόλεις, ἐν αἷς ὑπῆρχον ταχυ-
δρομικοὶ κλάδοι, τὸ 1866, 555 καὶ τὸ 1867, 559.

Τὰ ταχυδρομικὰ τέλη εἰς πολλὰ τῆς Εὐρώπης
μέρη ἠλαττώθησαν. Κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1867
νέκ σύμβασις ὑπεγράφη μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ τῶν
Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καθ' ἣν τὰ τα-
χυδρομικὰ τέλη ἠλαττώθησαν ἀπὸ ἐνὸς σεληνίου εἰς
ἕξ πέντας.

Ἡ αὐξήσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιστολῶν αἰτινες
διήλθον διὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ ταχυδρομείου κατὰ τὸ
1866 καὶ 1867 ἦτο, ὡς καὶ τὰ παρελθόντα ἔτη, δυ-
σανάλογος πρὸς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ τό-
που, ὡς καὶ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοικημένων
οἰκιῶν.

Κατ' ἀναλογίαν τῶν κατοίκων ἐνῶ τὸ 1865 καὶ
1866 ἐλάμβανεν ἕκαστος 24 ἐπιστολάς, τὸ 1867

ἠύξησαν εἰς 26. Ὁμοίως καὶ ἡ ἀναλογία τῶν διανε-
μηθεισῶν ἐπιστολῶν εἰς κατοικημένας οἰκίας ἀπὸ
435 δι' ἑκάστην τὸ 1865, ἠύξησαν εἰς 441 τὸ 1866,
καὶ 444 τὸ 1867.

Κατὰ τὸ ἔτος 1867 διανεμήθησαν ἐπιστολαὶ 774,
831,000, βιβλία, ἐφημερίδες, δείγματα, κτλ. 102,
273,301, τὸ ὅλον ὁμοῦ 877,104,301.

Αἱ κατὰ τὴν 14 Φεβρουαρίου ἀποστελλόμενα Va-
lentine's τὸ μὲν 1866 ὑπελογίσθησαν εἰς 897,900,
ἐνῶ τὸ 1867 ὁ ἀριθμὸς ἀνέβη εἰς 1,119,142. Καθ'
ὑπολογισμοὺς τὰ ταχυδρομικὰ τῶν διὰ τοῦ Λονδίνου
διελθουσῶν Valentine's ἀνέβησαν τὸ 1867 εἰς λιρ.
41,242.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν διὰ τοῦ γενικοῦ ταχυδρομείου
διελθουσῶν ἐπὶ συστάσει ἐπιστολῶν εἴτε δι' ἀπο-
στολὴν εἴτε διὰ διανομὴν ἐντὸς τοῦ Λονδίνου ἀνέβη
κατὰ τὸ 1867 εἰς 1,964,980, ἐκτὸς τῶν ἐμπε-
ριχουσῶν νομίσματα. Αἱ ἐπιστραφεῖσαι τὸ 1867
ὑπερέβησαν κατὰ τι τὸν ἀριθμὸν τῶν τοῦ 1866. Ὁ
ὀλικὸς ἀριθμὸς ἀνέβη εἰς 3,618,888. — Σήμερον
οἱ ταχυδρομικοὶ κλάδοι πρὸς διαβίβασιν χρημάτων
(money order offices) ἀναβαίνουν εἰς 3,691. —
Ὁ ἀριθμὸς τῶν καταθετόντων χρήματα καὶ τὸ πο-
σὸν τῶν κατατιθεμένων χρημάτων εἰς τὰ ἐπὶ τῷ
σκοπῷ τούτου τοῦ ταχυδρομείου καταστήματα ἐξ-
ακολουθεῖ νὰ κῦξάνη. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1867 ὑ-
πῆρχον 3,629 σταθμοὶ, τὸ δὲ ποσὸν τῶν κατατε-
θέντων ἀπὸ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1866 μέχρι τῆς 31
Δεκεμβρίου τοῦ 1867 χρημάτων ἦτο 4,592,344,
τὸ ὅλον δὲ ποσὸν 4,643,906 λ. γερ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν
καταθετόντων χρήματα εἰς τοιαύτας τραπέζας καθ'
ὅλον τὸ κράτος ἀνέβη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1867 εἰς
2,232,347, κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ 1865 1,304,000·
εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὰ τελευταῖα δώδεκα ἔτη ὁ
ἀριθμὸς τῶν καταθετόντων εἰς τοιαύτας τραπέζας
χρημάτων ἀνέβη σχεδὸν εἰς ἕν ἑκατομμύριον. Εἰς τὴν
Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλίαν κατὰ τὸ 1866 καὶ 1867 ἀνε-
λόγει εἰς καταθέτης εἰς ἕνδεκα, εἰς τὴν Σκωτίαν εἰς
εἰς 16, εἰς Ἰρλανδίαν τὸ 1866 εἰς εἰς 75 καὶ τὸ
1867 εἰς εἰς 69. Εἰς ἅπαν δὲ τὸ Ἠνωμένον τῆς Ἀγ-
γλίας Βασιλείον δι' ἀμφοτέρω τὰ ἔτη 1866 καὶ 1867
ἀνελόγει εἰς καταθέτης εἰς 14. — Τὸ ὀλικὸν ποσὸν
τῶν εἰσοδημάτων διὰ ἐπιστολάς, βιβλία, δέματα κτλ.
ἀνέβη τὸ 1867 εἰς 4,376,044 λίρας στερλίνας.

Γραμμάτια τοῦ ταχυδρομείου (money orders)
172,085 λ. στερλ. καὶ τέλη ἐφημερίδων 120,085
λ. στερλ. τὸ ὅλον 4,668,214 λ. στερλ.

Τὰ ὀλικὰ ἐξοδα κατὰ τὸ 1867 ἀνέβαινον εἰς 3,
246,850 λ. στερλ. τὸ καθαρὸν κέρδος 1,421,364.
Τὸ κατ' ἀναλογίαν καθαρὸν κέρδος ἐπὶ πέντε ἔτη
ἀπὸ τοῦ 1858 μέχρι τοῦ 1862 ἦτο 587,507, ἀπὸ
δὲ τὸ 1863—1867, 1,298,507 λ. στερλ.